الشعراء سُورة ގެ މާނަ

بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

سُورة الشعراء — އާޔަތުގެ އަދަދު (٢٢٧)

طسٓمٓ ﴿١﴾ تِلْكَ ءَايَٰتُ ٱلْكِتَٰبِ ٱلْمُبِينِ ﴿٢﴾ لَعَلَّكَ بَٰخِعٌ نَّفْسَكَ أَلَّا يَكُونُوا۟ مُؤْمِنِينَ ﴿٣﴾ إِن نَّشَأْ نُنَزِّلْ عَلَيْهِم مِّنَ ٱلسَّمَآءِ ءَايَةً
فَظَلَّتْ أَعْنَٰقُهُمْ لَهَا خَٰضِعِينَ ﴿٤﴾ وَمَا يَأْتِيهِم مِّن ذِكْرٍ مِّنَ ٱلرَّحْمَٰنِ مُحْدَثٍ إِلَّا كَانُوا۟ عَنْهُ مُعْرِضِينَ ﴿٥﴾ فَقَدْ كَذَّبُوا۟ فَسَيَأْتِيهِمْ أَنۢبَٰٓؤُا۟
مَا كَانُوا۟ بِهِۦ يَسْتَهْزِءُونَ ﴿٦﴾ أَوَلَمْ يَرَوْا۟ إِلَى ٱلْأَرْضِ كَمْ أَنۢبَتْنَا فِيهَا مِن كُلِّ زَوْجٍ كَرِيمٍ ﴿٧﴾

ތަރުޖަމާ

طسٓمٓ ﴿١﴾ = މިއަކުރުތަކުގެ مراد އަކީ ދަންނަވޮޑިގެންވަނީ اللّه އެވެ.۞ تِلْكَ ءَايَٰتُ ٱلْكِتَٰبِ = މިއީ ފޮތުގެ
އާޔަތްތަކެވެ.۞ ٱلْمُبِينِ ﴿٢﴾ = ބަޔާންކޮށްދޭ.۞ لَعَلَّكَ بَٰخِعٌ نَّفْسَكَ = (އޭ رسول اللّه އެވެ.) ކަލޭގެފާނު
ކަލޭގެފާނުގެ نَفْس ހަލާކު ކުރައްވާނެކަމުގައިވާނެހެއްޔެވެ.۞ أَلَّا يَكُونُوا = އެމީހުން ނުވިކަމަށްޓަކައި. އެމީހުން
ނުވުމުން.۞ مُؤْمِنِينَ ﴿٣﴾ = مؤمن ންނަކަމުގައި.۞ إِن نَّشَأْ = ތިމަންރަސްކަލާނގެ އިރާދަފުޅު ކުރައްވާނަމަ.۞
نُنَزِّلْ عَلَيْهِمْ = އެމީހުންގެމައްޗަށް ތިމަންރަސްކަލާނގެ ބާވައިލައްވައިފީމުއެވެ.۞ مِّنَ ٱلسَّمَآءِ ءَايَةً = އުޑުން
އާޔަތެއް - دليل އެއް. معجزة އެއް.۞ فَظَلَّتْ أَعْنَٰقُهُمْ = ދެން އެމީހުންގެ ކަނދުރާތައް ވާހުށީއެވެ. (އެމީހުންގެ
ބޯތިކިޔަން ވާހުށީއެވެ.)۞ لَهَا خَٰضِعِينَ ﴿٤﴾ = އެއަށް ދަށްވެ ކިޔަމަންވެގެން.۞ وَمَا يَأْتِيهِم مِّن ذِكْرٍ =
އަދި އެމީހުންގެގާތަށް - އެއްވެސް نصيحة އެއް / ހަނދުމަފުޅެއް ނާދެއެވެ.۞ مِّنَ ٱلرَّحْمَٰنِ = رحمن ވަންތަ
ކަލާނގެ حضرة ން.۞ مُحْدَثٍ = ތާޒާކޮށް އާވެގެން.۞ إِلَّا كَانُوا عَنْهُ = އެމީހުން އެއާދުރުހެލިވެފައިވާ ވެސްމެ.
އެމީހުންވާ ވެސްމެ.۞ مُعْرِضِينَ ﴿٥﴾ = ފުރަގަސްދީފައިވާ ބައެއްކަމުގައި.۞ فَقَدْ كَذَّبُوا = ފަހެ
ހަމަކަށަވަރުން އެމީހުން ދޮގުކުރިއެވެ.۞ فَسَيَأْتِيهِمْ أَنۢبَٰٓؤُا = އަދި ނިކަންހުރެ އެމީހުންގާތަށް خبر ތައް
އަންނާނެއެވެ.۞ مَا كَانُوا بِهِۦ يَسْتَهْزِءُونَ ﴿٦﴾ = އެމީހުން އެކަމާމެދު ފުރައްސާރަކުރި ކަމުގެ މަލާމާތްކުރަމުންދިޔަ
ކަންތައްތަކުގެ.۞ أَوَلَمْ يَرَوْا = އެމީހުން ނުބަލަނީ ހެއްޔެވެ. ނުދެކެނީ ހެއްޔެވެ.۞ إِلَى ٱلْأَرْضِ = ބިމަށް.۞

كَمْ أَنْبَتْنَا فِيهَا = ތިމަންރަސްކަލާނގެ އެތަނުން ގަސްގަހާގެހި ބާވަތްތަކެއްކަން.۞ مِن كُلِّ زَوْجٍ كَرِيمٍ ﴿٧﴾ = މާތްވެގެންވާ ކޮންމެ ޖޯޑުކަން.۞

إِجْمَالِي މާނަ

(١) طسٓمٓ މިއަކުރުތަކަކީ މިބާވަތުގެ އެހެނިހެން އަކުރުތަކާއި އެއްފަދައިން އޭގެ މާނަ އަދި އެއިން އެދުނު مُراد އެއީ ހަމައެކަނި الله ގެ ދެނެވޮޑިގެންވާ خاصّ ވެގެންވާ އަކުރުތަކެކެވެ.

(٢) މިއީ بيان ކުރައްވާ ފޮތުގެ އާޔަތްތަކެވެ. (އެބަހީ: އެފޮތަކީ ވިސްނާ فكر ކޮށް تَدْبِير ކޮށްލި މީހަކަށް މިނިވަންކަމާ ގަދަރުވެރިވެވޮޑިގެންވާ الله ގެ حضرة ން ބާވައިލައްވާފައިވާ ފޮތެއްކަން بيان ކޮށްދޭ ފޮތެކެވެ. محمّد صلّى الله عليه وسلّم އަށް ބާވައިލެއްވި ދީނުގެ އެއްކޮށް ހުރިހާ އަސްލުތައް ކޮށްދޭ ފޮތެކެވެ.)

(٣) (އޭ رسول الله އެވެ.) އެ مشرك ންގެމީހުން إيمان ނުވުމުގެ ސަބަބުން އެކަމާމެދު ދެރަވުމުގެ ކަމާގާތުންގެ نفس ދޫދީ ހަލާކުކުރައްވާކަށް ނުޖެހޭނެއެވެ. (އެކަމާ ދެރަވުމުގެ ސަބަބުން ކަމާގާތުންގެ واجب އަކީ އިއްވައިދެއްވުމެވެ.)

(٤) ތިމަންރަސްކަލާނގެ އެދިވަޑައިގެންފިނަމަ އުޑުން معجزة އެއް ބާވައިލައްވާނަމަ އެމީހުންގެ ކަރުދާހަތައް ޔަޤީނުން ނިކަމެތިވެއްޖެއެވެ. ނުވަތަ އެމީހުންނަށް ބޭނުން ވާހެން އެ معجزة އަކީ ނިކަމެތިވާ ދެރަވެއްޖެއެވެ. މިބަސްފުޅުގެ މުރާދަކީ ނުބައިމީހުންނަށް އެމީހުން އެ معجزة އަށް ޔަޤީންވުމެވެ. (ނަމަވެސް އެއްނުފުރުއްދަވާ ފަރިދާކުރުން އިމާންކަމަކީ غَيْبُ ގެކަންކަމަށް إِخْتِيَارُ ގައިވާއިމާންކަމަކަށްވާތީއެވެ.)

(٥) އަދި رحمن ވަންތަ الله ގެ حضرة ން ބާވައިލައްވައިގެން އެއްވެސް نصيحة އެއް - އަދި تَنْبِيْه އެއް އައުމެއްޖެއްސާ އެމީހުން އެއަށް ފުރަގަސްދީގެންވާބަޔަކު ކަމުގައިމާ ދެކުނު އެމީހުންގެ ތެރެއަށް ނަމެވެ. އެބަހީ: ކީރާގެ نصيحة އެއް ކީރާގެ وعظ އެއް އެމީހުންނާ ތެރަ އަހައިލަމުން އެމީހުން އެއަށް ފުރަގަސްދެއެވެ.

(٦) ފަހެ ހަމަކަށަވަރުން އެމީހުން - އެބަހީ: مشرك ންގެމީހުން - (الله ގެ حضرة ން އެމީހުންގެ ތެރެ ذِكر އާއި نصيحة) އެމީހުން ދޮގުކުރީއެވެ. ދެންފަހެ ނިކަންހުރެ އެމީހުން އެކަމަކާމެދު މަލާމާތްކުރި ފުރައްސާރަކުރާ ކަމުގައިވި ކަންތަކުގެ (الله ގެ عذاب ގެ) خبر ތިމާ އެމީހުންގެ ތަރަހައްދަބާ.

(٧) އަދި (آخرة އާއި محشر އަށް ފޮނުއްވުން ދޮގުކުރާ) އެމީހުން ފަހެ ބިންގަނޑު ނުދެކޭނީތޯއެވެ. ބިންމަތީގައި މާތްވެގެންވާ ގަސްގަހާގެ ކުލަކުލައިގެ ޖޯޑު ތިމަންރަސްކަލާނގެ އުފެއްދެވީ ފެއްޓެވިފައިވާތޯއެވެ؟ އެބަހީ: ވަރަށްގިނަ ގަސް ފެއްޓެވީމެވެ.

إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَأٓيَةًۖ وَمَا كَانَ أَكۡثَرُهُم مُّؤۡمِنِينَ ٨ وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ ٱلۡعَزِيزُ ٱلرَّحِيمُ ٩ وَإِذۡ نَادَىٰ رَبُّكَ مُوسَىٰٓ أَنِ ٱئۡتِ ٱلۡقَوۡمَ ٱلظَّٰلِمِينَ ١٠ قَوۡمَ فِرۡعَوۡنَۚ أَلَا يَتَّقُونَ ١١ قَالَ رَبِّ إِنِّيٓ أَخَافُ أَن يُكَذِّبُونِ ١٢ وَيَضِيقُ صَدۡرِي وَلَا يَنطَلِقُ لِسَانِي فَأَرۡسِلۡ إِلَىٰ هَٰرُونَ ١٣ وَلَهُمۡ عَلَيَّ ذَنۢبٞ فَأَخَافُ أَن يَقۡتُلُونِ ١٤ قَالَ كَلَّاۖ فَٱذۡهَبَا بِـَٔايَٰتِنَآۖ إِنَّا مَعَكُم مُّسۡتَمِعُونَ ١٥ فَأۡتِيَا فِرۡعَوۡنَ فَقُولَآ إِنَّا رَسُولُ رَبِّ ٱلۡعَٰلَمِينَ ١٦

ލުޣަވީ

إِنَّ فِي ذَٰلِكَ = ހަމަކަށަވަރުން އެކަންތައްތަކުގައި (ބިމުން ގަސްފެޅުވުމުގައި) ވެއެވެ.❁ لَأٓيَةً = ކަނޑައެޅި
ބާރުފުޅުގެންވާ دليل އެއް. (قدرة ފުޅުކަމާއި އެއްކަލާނގެކަމުގެ)❁ وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُم = އަދި އެމީހުންކުރެ
ގިނަމީހުން ނުވެއެވެ.❁ مُؤْمِنِينَ ⑧ = مؤمن ންކަމުގައި. ތެދުވެރިވީމީހުންކަމުގައި.❁ وَإِنَّ رَبَّكَ = އަދި
ހަމަކަށަވަރުން ކަލޭގެފާނުގެ ربّ އެވީ.❁ لَهُوَ ٱلْعَزِيزُ ٱلرَّحِيمُ ⑨ = ކަނޑައެޅިގެން عزّة ވަންތަ އަދިرحمة
ދެއްވުން ބޮޑު ކަލާނގެއެވެ.❁ وَإِذْ نَادَىٰ رَبُّكَ مُوسَىٰٓ = އަދި ކަލޭގެފާނުގެ ربّ موسى عليه السّلام އަށް
ނިދާ ދެއްވިހިނދު.❁ أَنِ ٱئْتِ ٱلْقَوْمَ ٱلظَّٰلِمِينَ ⑩ = އަނިޔާވެރި قوم އަށް ވަޑައިގަންނަވާށެވެ.❁ قَوْمَ
فِرْعَوْنَ = އެއީ فرعون ގެ قوم އެވެ.❁ أَلَا يَتَّقُونَ ⑪ = އެމީހުން تقوى ވެރި ނުވާނެހެއްޔެވެ؟. /
ބިރުވެރިނުވާނެހެއްޔެވެ؟❁ قَالَ رَبِّ = އެކަލޭގެފާނު يعنى: موسى عليه السّلام ދެންނެވިއެވެ. އޭއަހުރެންގެ ربّ އެވެ.❁
إِنِّيٓ أَخَافُ = ހަމަކަށަވަރުން މިއަޅާ ބިރުގަންނަމެވެ.❁ أَن يُكَذِّبُونِ ⑫ = އެމީހުން މިއަޅާ
ދޮގުކޮށްފާނެކަމަށް.❁ وَيَضِيقُ صَدْرِى = (އެހެން) އަދި މިއަޅާގެ ހިތް ދަތިވެދާނެއެވެ. (ހިތްދަތިވެދާނެއެވެ.)❁
وَلَا يَنطَلِقُ لِسَانِى = (ދެން އެހެން) އަދި މިއަޅާގެ ދޫ ނުހިނގާނެއެވެ.❁ فَأَرْسِلْ إِلَىٰ هَٰرُونَ ⑬ = ފަހެ
(މިއަޅާގެ أخ) هارون ފޮނުއްވާށެވެ!❁ وَلَهُمْ عَلَىَّ ذَنۢبٌ = އަދި އެމީހުންނަށްޓަކައި މިއަޅާގެ މައްޗަށްވާ
ކުށެއްވެއެވެ.❁ فَأَخَافُ = ފަހެ މިއަޅާ ބިރުގަންނަމެވެ.❁ أَن يَقْتُلُونِ ⑭ = އެމީހުން މިއަޅާ
މަރާލާފާނެކަމަށް.❁ قَالَ كَلَّا = އެކަލާނގެ وحى ކުރެއްވިއެވެ. އެއްގޮތަކަށްވެސް އެހެން ނުވާނެއެވެ. (فِرْعَوْنُ قوم
ގެމީހުންނަށް ކަލޭގެފާނު ނަގާނުލެވޭނެއެވެ.)❁ فَاذْهَبَا بِـَٔايَٰتِنَآ = ފަހެ ޢިއްޒަތްވަންތަ ކަލާނގެ އާޔަތްތަކާއި دليل
ތަކާއިގެން ދެބޭފުޅުން ގެންދަވާށެވެ.❁ إِنَّا مَعَكُم = ހަމަކަށަވަރުން ޢިއްޒަތްވަންތަ ކަލާނގެ

ތިމަންބަކަލުންނާއެކު.۞ = مُسْتَمِعُونَ ⑮ = އަޑުއަހާލާތީގެންނާ ހުރީމެވެ.۞ فَأْتِيَا فِرْعَوْنَ = ފަހެ ތިޔައިގެދެބަރިން فرعون ކައިރިއަށް ވަޑައިގަންނަވާށެވެ.۞ فَقُولَآ = އަދި ތިޔައިގެ ދެބަރިން ވިދާޅުވާށެވެ.۞ إِنَّا رَسُولُ رَبِّ ٱلْعَلَمِينَ ⑯ = ހަމަކަށަވަރުން ތިމަންބަކަލުންނަކީ عَالم ތަކުގެ ربّ ކަލާނގެ رسول ނަބިއްޔުމެވެ.۞

إِجْمَالِي މާނަ

(٨) ހަމަކަށަވަރުން އެކަންތަކުގައި ކަލާނގެ ބާރުވެރިކަމާ دليل ވެއެވެ. (އެބަހީ: މިސްރުކަން މަތުވެރިކަން ހިންގުމުގައި محشرގައި ދިރުއްވާ ވައްޓަލާ ފޮނުއްވާ ބަޔަކު دليل ވެއެވެ. އެހެން މަތުވެރިކަން ބިލާ ފަސް ދިރުއްވާ ގޮސް ދިރުއްވުމަށް ބާރު ހުރެއްވި ކަލާނގެ ބާރުވެރިކަމާ މިސްރުކަން ދިރުއްވުމަށް އެއްވެސް އުނދަގޫއެއް ނުވާނެކަން ސާބިތުވޭ ބޮޑު ބަޔާނުވުމެވެ. އެއްޗެއްނެތް) އަދި އެމީހުންގެ ގިނަބަޔަކު مؤمن ނުވެވޭ ނުވެއެވެ.

(٩) އަދި ހަމަކަށަވަރުން ކަލާނގެ ހަމަހަމަކަމުގައި ربّ އެއީ ކަނޑައެޅިގެން عزّة ވަންތަ އަދި رحمة ލެއްވުމުގެ ބާރުވެރި ކަލާނގެއެވެ.

(١٠) އަދި (އޭ رسول الله އެވެ!) ކަލާނގެ ބޭނުންގެ ربّ موسى عليه السّلام އަށް ނިދާއެއްވިއިރު ހަނދާން ކޮށްދޭށެވެ. އެއީ އަނިޔާވެރި قوم އަށް (رسول ކަމުގައި) ވަޑައިގަންނަވާށެވެ.

(١١) އެއީ فرعون ގެ قوم އެވެ. އެމީހުން تقوى ވެރިނުވާނޭތޯއެވެ؟. ބިރުވެތިނުވާނޭތޯއެވެ؟.

(١٢) އެކަލޭގެފާނު يعني: موسى عليه السّلام – ދެންނެވިއެވެ. އޭ އަޅުގެ ربّ އެވެ! އެމީހުން މިއަޅާ ދޮގުކުރާނެކަމަށް މިއަޅާ ބިރުގަންނަމެވެ.

(١٣) (އެމީހުން މިއަޅާ ދޮގުކުރުމުގެ) މިއަޅާގެ ހިތްތަނގުޅިފައިވެއެވެ. (އަދި ހިތްތަނގުޅުމުގެ ސަބަބުން) މިއަޅާގެ ދޫ ނުހިނގާނެއެވެ. ފަހެ އެހެންވީ މިއަޅާގެ أخ هارون މިއަޅާއާއިއެކު رسول ކަމުގައިން ފޮނުއްވައިދެއްވާށެވެ!.

(١٤) އަދި އެމީހުންގެ نسبة ގައި މިއަޅާގެމައްޗަކަށް ކުށެއްވެއެވެ. (އެއީ މިއަޅާ އެމީހުންގެ މީހަކު މަރާލީމެވެ.)

(١٥) އެކަލާނގެ وحي ކުރެއްވިއެވެ. އެއްގޮތަކަށްވެސް އެހެން ނުވާނެއެވެ. (فرعون قوم ގެމީހުންނަކަށް ކަލޭގެފާނު ނުމަރާނެއެވެ.) އަދި ތިމަންރަސްކަލާނގެ دليل ތަކާއި حجّة ތަކާއިގެން ތިޔަދެބަރިން ވަޑައިގަންނަވާށެވެ!. ހަމަކަށަވަރުން ތިމަންރަސްކަލާނގެ ވެސް ތިޔައިބަރިންނާއެކު އަޑުއަހާލާތީގެންނާ ކަލޭކުރުމުގައެވެ.

(١٦) ފަހެ ތިޔައިގެ ދެބަރިން فرعون ކައިރިއަށް ވަޑައިގަންނަވާށެވެ!. އަދި އޭނާގެ ގާތު ތިމަންނާމެންނީ عالم ތަކުގެ ވެރި ربّ ކަލާނގެ رسول ނަބިއްޔުމެވެ. ވިދާޅުވާށެވެ!.

أَنْ أَرْسِلْ مَعَنَا بَنِيٓ إِسْرَٰٓءِيلَ ﴿١٧﴾ قَالَ أَلَمْ نُرَبِّكَ فِينَا وَلِيدًا وَلَبِثْتَ فِينَا مِنْ عُمُرِكَ سِنِينَ ﴿١٨﴾ وَفَعَلْتَ فَعْلَتَكَ ٱلَّتِى فَعَلْتَ وَأَنتَ
مِنَ ٱلْكَـٰفِرِينَ ﴿١٩﴾ قَالَ فَعَلْتُهَآ إِذًا وَأَنَا۠ مِنَ ٱلضَّآلِّينَ ﴿٢٠﴾ فَفَرَرْتُ مِنكُمْ لَمَّا خِفْتُكُمْ فَوَهَبَ لِى رَبِّى حُكْمًا وَجَعَلَنِى مِنَ
ٱلْمُرْسَلِينَ ﴿٢١﴾ وَتِلْكَ نِعْمَةٌ تَمُنُّهَا عَلَىَّ أَنْ عَبَّدتَّ بَنِىٓ إِسْرَٰٓءِيلَ ﴿٢٢﴾ قَالَ فِرْعَوْنُ وَمَا رَبُّ ٱلْعَـٰلَمِينَ ﴿٢٣﴾ قَالَ رَبُّ ٱلسَّمَـٰوَٰتِ
وَٱلْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَآ ۖ إِن كُنتُم مُّوقِنِينَ ﴿٢٤﴾

މުރާދު

أَنْ أَرْسِلْ مَعَنَا = ތިމަންބޭކަލުންނާއެކު ކަލޭ ފޮނުވައިދެއްވާށެވެ!۞ بَنِيٓ إِسْرَٰٓءِيلَ ﴿١٧﴾ = بنى إسْرَائيل ން.۞
قَالَ = އޭނާ ބުންޏެވެ. އެބަހީ: فرعون ވިދާޅުވިއެވެ.۞ أَلَمْ نُرَبِّكَ فِينَا = ކަލޭ އަހުރެމެންގެ ތެރޭގައި ހުރެ
އަހުރެމެން ކަލޭ تربيّة ނުލަކުރަނީހެއްދެވެ؟۞ وَلِيدًا = ކުޑަކުއްޖެއްކަމުގައިވާ حال .۞ وَلَبِثْتَ فِينَا = އަދި ކަލޭ
އަހުރެމެންގެ ތެރޭ ދެމިހުރީމުއެވެ.۞ مِنْ عُمُرِكَ سِنِينَ ﴿١٨﴾ = ކަލޭގެ عمر ން އަހަރުތަކެއްގައި.۞ وَفَعَلْتَ =
އަދި ކަލޭ ކުރީއެވެ.۞ فَعْلَتَكَ ٱلَّتِى فَعَلْتَ = ކަލޭ ކުރިކަންތައް (އެއީ މީހާ މެރުމެވެ.) ކަލޭ ކުރީއެވެ.۞
وَأَنتَ مِنَ ٱلْكَـٰفِرِينَ ﴿١٩﴾ = އަދި ކަލޭވަނީ (نعمة އަށް) ކާފަރުވެރިވާމީހުންގެ ތެރެއިންނެވެ.۞ قَالَ =
އެކަލޭގެފާނު يعني: موسى عليه السّلام – ވިދާޅުވިއެވެ.۞ فَعَلْتُهَآ = އަހުރެން އެކަން ކުރީމެވެ.۞ إِذًا وَأَنَا۠
مِنَ ٱلضَّآلِّينَ ﴿٢٠﴾ = އެހިނދު އަހުރެންވަނީ جاهل ންގެތެރެއިންނެވެ.މަގުފުރެދިގެންވާމީހުންގެ ތެރެއިންނެވެ.
(މީހުން މެރުމަކީ حرام ކަމެއްކަމެއް ނޭނގޭތީއެވެ.)۞ فَفَرَرْتُ مِنكُمْ = ދެންފަހެ އަހުރެން ކަލޭމެންނާމެދުން
ފިލައިގެން ދިޔައީމެވެ.۞ لَمَّا خِفْتُكُمْ = އަހުރެން ކަލޭމެންނާމެދުން ބިރުގަތުމުން ބިރުވެރިވެގެން.۞
فَوَهَبَ لِى رَبِّى حُكْمًا = ފަހެ އަހުރެންގެ ربّ އަހުރެންނަށް حكم ދެއްވިއެވެ. (އެއީ نبى ކަން ނުވަތަ ކަންކަމުގެ
ވިސްނުމާ علم އާއި ދެނެގަތުން.)۞ وَجَعَلَنِى = އަދި އެކަލާނގެ އަހުރެން ހައްދަވައިފިއެވެ.۞ مِنَ ٱلْمُرْسَلِينَ
﴿٢١﴾ = رسول ބޭކަލުންގެ ތެރެއިން.۞ وَتِلْكَ نِعْمَةٌ = އެ نعمة އެއީ نعمة އެއްހެއްދެވެ؟ (އަހުރެން
ބަލާބޭކަލުން ދިނުމުގެ نعمة)۞ تَمُنُّهَا عَلَىَّ = ކަލޭ ފާޅުކުރަނީ އަހުރެންނަށްދެއްކަމަށް إحسان ކުރިކަމަށް. (ނުވަތަ ތިޔަކަލޭގެ)۞
أَنْ عَبَّدتَّ بَنِىٓ إِسْرَٰٓءِيلَ ﴿٢٢﴾ = ކަލޭ بنى إسرائيل ގޮލީން އަޅުވެތިކުރުމެވެ.۞ قَالَ فِرْعَوْنُ = فِرعَونُ
ވިދާޅުވިއެވެ.۞ وَمَا رَبُّ ٱلْعَـٰلَمِينَ ﴿٢٣﴾ = عَالَم ތަކުގެ ربّ (ނުވަތަ ربّ العَالِمين) އެއީ ކާކުހެއްދެވެ؟۞

قَالَ = އެކަލޭގެފާނު (يعنى: موسى عليه السّلام) ވިދާޅުވިއެވެ.۞ رَبُّ ٱلسَّمَـٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ = އެއީ އުޑުތަކާއި ބިމާއި ހައްދަވައިދެއްވި ބަލަހައްޓަވާ އެމަކަލާނގެ ވެރި ربّ އެވެ.۞ وَمَا بَيْنَهُمَآ ۖ = އަދި އެދެމެދުގައިވާހާތަކެއްޗެއި.۞ إِن كُنتُم مُّوقِنِينَ ﴿٢٤﴾ = ކަލޭމެންނަކީ يقين ކުރާ ބައެއް ކަމުގައިވާނަމަ.۞

إجْمَالِي މާނަ

(١٧) އަދި ބަނީއިސްރާއީލުން އަހުރެމެންނާއެކު ފޮނުއްވައިދެއްވާށެވެ!.

(١٨) ބުނެފާ   يعنى: فرعون ވިދާޅުވިއެވެ. (އޭ موسى އެވެ.!) ކަލޭ ކުޑަކުއްޖެއްކަމުގައިވީ حال ކަލޭ އަހުރެމެންގެ ތެރޭގައިހުރީ އަހުރެން ކަލޭ تربيّة ނުކުރަންނުހުރީމުއެވެ؟. (ކަލޭ ބޮޑުކުރީ އަހުރެންނޫންހެއްޔެވެ؟) އަދި ކަލޭގެ عمر ން ދުވަސްތަކެއްވަންދެން އެތައް އަހަރެއްވަންދެން އަހުރެމެންގެ ތެރޭގައި ކަލޭ ހުރީމުއްނޫންހެއްޔެވެ؟.

(١٩) ދެން ކަލޭ އެކުރިކަންތައް ކަލޭ ކުރީއެވެ. (އެބަހީ: އަހުރެމެންގެ ތެރެއިން މީހަކުމަރާލީމުއްނޫންހެއްޔެވެ؟. އަދި ކަލޭވަނީ (نعمة އަށް) ކާފަރުވީމީހުންގެ ތެރެއިންނެވެ.

(٢٠) އެކަލޭގެފާނު يعنى: موسى عليه السّلام ވިދާޅުވިއެވެ. ތިޔަބުނާ ކަންތައް އަހުރެންކުރީމެވެ. އޭރު އަހުރެންވަނީ جاهل ންގެ ތެރެއިންނެވެ. (ނޭނގޭމީހުންގެ ތެރެއިންނެވެ..މަގު ފުރެދިގެންވާމީހުންގެ ތެރެއިންނެވެ. މީހުން މެރުމަކީ حرام ކަމެއްކަން ވެސް ނޭނގޭއެވެ.)

(٢١) ދެން އަހުރެން ކަލޭމެންނަށް ބިރުގަތުމުން ކަލޭމެންގެ ކިބައިން ދުރަށްދިޔައީމެވެ. ދެން އެއަށްފަހު އަހުރެންގެ ربّ އަހުރެންނަށް نبى ކަން އަދި علم އާއި ހިކުމަތްތެރިކަން ދެއްވައިފިއެވެ. އަދި އަހުރެން رسول ބޭކަލުންގެ ތެރެއިން ލެއްވައިފިއެވެ.

(٢٢) އަދި މަންނާފުޅު އަހުރެންގެ މައްޗަށް ތިޔަކުރިކަމަށް ވިދާޅުވާ خدمة އަކީ بَنُو اسرائيل އަޅުވެތިކުރުމަށް މަންނާފުޅު ކުރެއްވިކަމެއްތޯއެވެ؟

(٢٣) فرعون ވިދާޅުވިއެވެ. عَالَم ތަކުގެ ވެރި ربّ (ނުވަތަ رَبّ العالمين) އަކީ ކާކުހެއްޔެވެ؟

(٢٤) އެކަލޭގެފާނު يعنى: موسى عليه السّلام ވިދާޅުވިއެވެ. އެއީ އުޑުތަކާއި ބިމާއި އަދި އެދެމެދުގައިވާހާ ތަކެތި ހައްދަވައިދެއްވި އަދި ބަލަހައްޓަވާ އެމަކަލާނގެ ވެރި ربّ އެވެ. ކަލޭމެންނަށް ވެސް ނަމަ ކަލޭމެންނަކީ يقين ކުރާ ބައެއް ކަމުގައި ވާނަމައެވެ. (އެބަހީ: يقين ކުރާބައެއްކަމުގައި ވާނަމަ އެކަން އެނގޭނެއެވެ.)

قَالَ لِمَنْ حَوْلَهُۥٓ أَلَا تَسْتَمِعُونَ ﴿٢٥﴾ قَالَ رَبُّكُمْ وَرَبُّ ءَابَآئِكُمُ ٱلْأَوَّلِينَ ﴿٢٦﴾ قَالَ إِنَّ رَسُولَكُمُ ٱلَّذِىٓ أُرْسِلَ إِلَيْكُمْ لَمَجْنُونٌ ﴿٢٧﴾
قَالَ رَبُّ ٱلْمَشْرِقِ وَٱلْمَغْرِبِ وَمَا بَيْنَهُمَآ ۖ إِن كُنتُمْ تَعْقِلُونَ ﴿٢٨﴾ قَالَ لَئِنِ ٱتَّخَذْتَ إِلَٰهًا غَيْرِى لَأَجْعَلَنَّكَ مِنَ ٱلْمَسْجُونِينَ ﴿٢٩﴾
قَالَ أَوَلَوْ جِئْتُكَ بِشَىْءٍ مُّبِينٍ ﴿٣٠﴾ قَالَ فَأْتِ بِهِۦٓ إِن كُنتَ مِنَ ٱلصَّٰدِقِينَ ﴿٣١﴾ فَأَلْقَىٰ عَصَاهُ فَإِذَا هِىَ ثُعْبَانٌ مُّبِينٌ ﴿٣٢﴾ وَنَزَعَ
يَدَهُۥ فَإِذَا هِىَ بَيْضَآءُ لِلنَّٰظِرِينَ ﴿٣٣﴾

ތަރުޖަމާ

قَالَ لِمَنْ حَوْلَهُۥٓ = އޭނާ ބުނެފި: فرعون – އޭނާގެ ވަށައިގެންވާ މީހުންނަށް ވިދާޅުވިއެވެ.❁ أَلَا تَسْتَمِعُونَ
﴿٢٥﴾ = ކަލޭމެން ތިޔަ އޭނާ އަޑުއަހާ ވަރަކަށް ނުއަހަނީހެއްތޯ.؟ (عجائب ކަމެއް މިބަލާލުމެ ބަލަން)❁ قَالَ رَبُّكُمْ =
އެކަލޭގެފާނު يعني: موسى عليه السّلام ވިދާޅުވިއެވެ. އެކަލާނގެއީ ކަލޭމެންގެވެސް ربّ އެވެ.❁ وَرَبُّ ءَابَآئِكُمُ =
އަދި ކަލޭމެންގެ ކާބަފައިންގެވެސް ربّ އެވެ.❁ ٱلْأَوَّلِينَ ﴿٢٦﴾ = އިސްވެދިޔަ ❁ قَالَ = އޭނާ -އެބަހީ: فرعون
ވިދާޅުވިއެވެ.❁ إِنَّ رَسُولَكُمُ = ހަމަކަށަވަރުން ކަލޭމެންގެ رسول އަކީ.❁ ٱلَّذِىٓ أُرْسِلَ إِلَيْكُمْ =
ކަލޭމެންގެ ކައިރިއަށް ފޮނުއްވިގެންވާ.❁ لَمَجْنُونٌ ﴿٢٧﴾ = ކަނޑައެޅިގެން މޮޔައެކެވެ.❁ قَالَ =
އެކަލޭގެފާނު ވިދާޅުވިއެވެ.❁ رَبُّ ٱلْمَشْرِقِ وَٱلْمَغْرِبِ = އިރު مَشْرِق އާއި مَغْرِبُ ގެ ވެސް ربّ އެވެ.❁ وَمَا
بَيْنَهُمَآ ۖ = އަދި އެދެމެދުގައިވާ ތަކެތީގެވެސް.❁ إِن كُنتُمْ تَعْقِلُونَ ﴿٢٨﴾ = ކަލޭމެންނަކީ އެއްޗެއް
ވިސްނޭބަޔަކުނަމަ. (ރަނގަޅަށް އެނގޭނެއެވެ.)❁ قَالَ = އޭނާ -އެބަހީ: فرعون ވިދާޅުވިއެވެ.❁ لَئِنِ ٱتَّخَذْتَ =
ކަލޭ ހިފަންޏާ / ކަލޭ إختيار ކުރަންޏާ.❁ إِلَٰهًا غَيْرِى = ތިމަންނަ ނޫން އެހެން إله އެއް.❁ لَأَجْعَلَنَّكَ =
ހަމަކަށަވަރުން ތިމަންނަ ކަލޭ ހަދާހުށީމެވެ.❁ مِنَ ٱلْمَسْجُونِينَ ﴿٢٩﴾ = ޖަލަށް ލެވިފައިވާ މީހުންގެ
ތެރެއިން. (އެބަހީ: ކަލޭ ހަމަކަށަވަރުން ޖަލަށްލާނަމެވެ.)❁ قَالَ = އެކަލޭގެފާނު ވިދާޅުވިއެވެ.❁ أَوَلَوْ جِئْتُكَ = ހަމަގައިމު
ކަލޭގާތަށް އަހަރެން ގެނެސްދިނަސްތޯއެވެ؟❁ بِشَىْءٍ مُّبِينٍ ﴿٣٠﴾ = بَيَان ވެގެންވާ އެއްޗަކާއިގެން. (ހަމަގައިމު
މުޢުޖިޒާތެއްގެ ގޮތުގައި ސާބިތުވާ)❁ قَالَ = އޭނާ -އެބަހީ: فرعون ވިދާޅުވިއެވެ.❁ فَأْتِ بِهِۦٓ =
އެހެންވިއްޔާ ކަލޭ އެއްޗެއް ނިކަން ގެނެސްބަލާށެވެ!❁ إِن كُنتَ مِنَ ٱلصَّٰدِقِينَ ﴿٣١﴾ = ކަލޭއަކީ
ތެދުވެރިންގެ ތެރެއިން މީހަކުކަމުގައިވާނަމަ.❁ فَأَلْقَىٰ عَصَاهُ = ފަހެ އެކަލޭގެފާނު އެކަލޭގެފާނުގެ އަސާގަނޑު

އެއްވަގުތިލައެވެ. ❁ فَإِذَا هِيَ = އެހިނދުން އޭތި ވެއްޖެއެވެ. ❁ ثُعْبَانٌ مُّبِينٌ (٣٢) = ބަޔާންވެގެންވާ ހަރުފައަކަށް. ❁ وَنَزَعَ يَدَهُۥ = އަދި އެކަލޭގެފާނުގެ އަތްޕުޅު ނެރުއްވިއެވެ. ❁ فَإِذَا هِيَ بَيْضَآءُ = ދެން އެހިނދުން އޭތި ހުދުއެއްޗަކަށް ވެއްޖެއެވެ. ❁ لِلنَّاظِرِينَ (٣٣) = ބަލާމީހުންނަށް. ❁

إِجْمَالِي މާނަ

(٢٥) فرعون އޭނާގެ ވަށައިގެންވާ މީހުންނަށް ބުންޏެވެ. ކަލޭމެން ދަނީ އޭނާ އެދައްކާ ވާހަކައެއް ނާހަމުދުވާތޯއެވެ.؟ (މިހެން އޭނާ އެބުނީ عجائب ވާވަރަށްބޮޑުކަމަކަށް މަސްހަރާއި ދޮގުކަމަށެވެ.)

(٢٦) އެކަލޭގެފާނު އެބަހީ: موسى عليه السّلام – ވިދާޅުވިއެވެ. އެއީ ކަލޭމެންނާއި އަދި ކަލޭމެންގެ އިސްވެދިޔަ ކާބަފައިންގެވެސް ربّ އެވެ.

(٢٧) އޭނާ އެބަހީ: فرعون ބުންޏެވެ. (އޭ މިސްރުގެ ކޮލުންނޭވެ!) ކަލޭމެންގެގާތަށް ފޮނުއްވިގެން ތިއައީ رسول އަދި ހަމަކަށަވަރުންވެސް ޖިންނިއެކެވެ. مَجْنُون އެކެވެ.

(٢٨) އެކަލޭގެފާނު يعني: موسى عليه السّلام ވިދާޅުވިއެވެ. އެކަލާނގެއީ مشرق އާއި مَغْرِب އާއި އަދި އެދެތަނުގެދެމެދުގައިވާހުރިހާއެއްޗެއްގެވެސް ربّ އެވެ. ކަލޭމެންނަކީ އެއްޗެއްވިސްނޭ ބަޔަކު ނަމަ ހަމަގައިމު އެނގޭނެއެވެ.

(٢٩) އޭނާ ބުންޏެވެ. އެބަހީ: فرعون ބުންޏެވެ. (އޭ موسى އެވެ!) ކަލޭ އަހަރެންނޫން އެހެންއެއްވެސް ހަދާފައި – އެހެން އެއްވެސް މީހަކު إله އަކަށްކަމުގައި إختيار ކުރެއްޔާ ހަމަކަށަވަރުން ޖަލަށްލާފައިވާ މީހުންގެތެރެއިން އަހަރެން ކަލޭވެސް ލާނަމެވެ. އެބަހީ: ޖަލަށްލައި ހައްޔަރުކުރާނަމެވެ.

(٣٠) އެކަލޭގެފާނު އެބަހީ: موسى عليه السّلام ވިދާޅުވިއެވެ. (އަހަރެން މިބުނާ އެއްޗެއްގެ ތެދުކަން) ބަޔާންކޮށްދޭނެ އެއްޗަކާއިގެން އަހަރެން ކަލޭގެގާތަށް އައިސްފައިވިޔަސް ހެއްޔެވެ؟ އެބަހީ: ހައްޔަރުކުރާނަން ހެއްޔެވެ؟

(٣١) އޭނާ يعني: فرعون ބުންޏެވެ. ދެން ތިޔައެއްޗެއް ގެނެސްދީބަލާށެވެ! ކަލެއަކީ ތެދުވެރިންގެތެރެއިންނަމަ މިކަމުގައި ވަންޏާއެވެ.

(٣٢) ދެން އެކަލޭގެފާނު يعني: موسى عليه السّلام އެކަލޭގެފާނުގެ އަސާގަނޑު އެއްލަވާލެއްވިއެވެ. އެހިނދުން އޭތި بيان ވެގެންވާ ހަރުފައަކަށް ވެއްޖެއެވެ.

(٣٣) އަދި އެކަލޭގެފާނުގެ އަތްޕުޅު (ޖީބުތެރެއިން) ނެރުއްވިއެވެ. އެހިނދުން އޭތި ބަލާމީހުންނަށް ހުދުއެއްޗަކަށް ވެއްޖެއެވެ.

قَالَ لِلْمَلَإِ حَوْلَهُۥٓ إِنَّ هَـٰذَا لَسَـٰحِرٌ عَلِيمٌ ﴿٣٤﴾ يُرِيدُ أَن يُخْرِجَكُم مِّنْ أَرْضِكُم بِسِحْرِهِۦ فَمَاذَا تَأْمُرُونَ ﴿٣٥﴾ قَالُوٓا۟ أَرْجِهْ
وَأَخَاهُ وَٱبْعَثْ فِى ٱلْمَدَآئِنِ حَـٰشِرِينَ ﴿٣٦﴾ يَأْتُوكَ بِكُلِّ سَحَّارٍ عَلِيمٍ ﴿٣٧﴾ فَجُمِعَ ٱلسَّحَرَةُ لِمِيقَـٰتِ يَوْمٍ مَّعْلُومٍ ﴿٣٨﴾ وَقِيلَ
لِلنَّاسِ هَلْ أَنتُم مُّجْتَمِعُونَ ﴿٣٩﴾ لَعَلَّنَا نَتَّبِعُ ٱلسَّحَرَةَ إِن كَانُوا۟ هُمُ ٱلْغَـٰلِبِينَ ﴿٤٠﴾ فَلَمَّا جَآءَ ٱلسَّحَرَةُ قَالُوا۟ لِفِرْعَوْنَ أَئِنَّ لَنَا لَأَجْرًا إِن
كُنَّا نَحْنُ ٱلْغَـٰلِبِينَ ﴿٤١﴾ قَالَ نَعَمْ وَإِنَّكُمْ إِذًا لَّمِنَ ٱلْمُقَرَّبِينَ ﴿٤٢﴾

ލުޣަވީ

قَالَ = އެންގެ އެބަހީ: فرعون ވިދާޅުވިއެވެ.۞ لِلْمَلَإِ حَوْلَهُۥٓ = އެކަލޭގެ ވަށައިގެންވާ قوم ގެ މުއްސަދިންނަށް.۞
إِنَّ هَـٰذَا = ހަމަކަށަވަރުން މިއީ (މި موسى މިއީ)۞ لَسَـٰحِرٌ عَلِيمٌ ﴿٣٤﴾ = سِحْرُ ގެ علم ދަންނަ سحر
ވެރިއެއްކަން يَقِيْن އެވެ.۞ يُرِيدُ = އެދެ އެދޭހެވެ.۞ أَن تُخْرِجَكُم = ކަލޭމެން ނެރުއްވާށެވެ.۞ مِّنْ
أَرْضِكُم = ކަލޭމެންގެ ބިމުން.۞ بِسِحْرِهِۦ = އެކަލޭގެ سِحْرُ ގެ ބާރުގައި.۞ فَمَاذَا تَأْمُرُونَ ﴿٣٥﴾ =
ކަލޭމެން (އެކަމާ ބެހޭގޮތުން) ހުށަހަޅާނީ ކޮން مشورة އަކީ ކޮބައިހެއްޔެވެ؟۞ قَالُوٓا۟ = އެމީހުން ދެންނެވިއެވެ.۞
أَرْجِهْ وَأَخَاهُ = އެކަލޭގެއާއި އެކަލޭގެ أخ ލަސްކޮށްލައްވާށެވެ.! (އެބަހީ: އެދެވިގެންވާ ކަންތައް ކުރުމަށް ލަސްކޮށްލާ
ދުރުކުރައްވާށެވެ.!)۞ وَٱبْعَثْ فِى ٱلْمَدَآئِنِ = އަދި ރަށްތަކަށް (ވިލުން) ފޮނުއްވާށެވެ.!۞ حَـٰشِرِينَ ﴿٣٦﴾ =
އެއްކުރާ حال ، (އެބަހީ: سِحْرُ ވެރިން އެއްކުރާ حال)۞ يَأْتُوكَ = އެމީހުން ކަލޭގެފާނު އަރިހަށް
އަންނާނެއެވެ.۞ بِكُلِّ سَحَّارٍ = سحر އަށް ހުނަރުވެރި ކޮންމެ މީހަކާއިގެން.۞ عَلِيمٍ ﴿٣٧﴾ = سحر ދަންނަ.۞
فَجُمِعَ ٱلسَّحَرَةُ = ފަހެ سحر ވެރިންތައް ޖަމާވެވިއްޖެއެވެ.۞ لِمِيقَـٰتِ يَوْمٍ = ދުވަހެއްގެ ކަނޑައެޅިފައިވާ
ވަގުތަކަށް. (އަދި ކަނޑައެޅިފައިވާ ތަނަކަށް)۞ مَّعْلُومٍ ﴿٣٨﴾ = އެނގޭ عيّن ވެގެންވާ.۞ وَقِيلَ لِلنَّاسِ = އަދި
މީސްތަކުންނަށް ބުނެވުނެވެ.۞ هَلْ أَنتُم مُّجْتَمِعُونَ ﴿٣٩﴾ = ކަލޭމެން ޖަމާވާނޫނުހެއްޔެވެ؟ (ކަލޭމެން
އެއްވާނޫނުހެއްޔެވެ؟.)۞ لَعَلَّنَا نَتَّبِعُ ٱلسَّحَرَةَ = އަޅުގަނޑުމެން سحر ވެރިންނާ تبع ވުމަށްޓަކައެވެ.۞ إِن كَانُوا۟ هُمُ
= އެމީހުން ވެއްޖެއްޔާ.۞ ٱلْغَـٰلِبِينَ ﴿٤٠﴾ = ގަދަވީ މީހުންކަމުގައި.۞ فَلَمَّا جَآءَ ٱلسَّحَرَةُ = ދެންފަހެ سحر
ވެރިން އައިހިނދު.۞ قَالُوا۟ لِفِرْعَوْنَ = އެމީހުން فرعون އަށް ދެންނެވިއެވެ.۞ أَئِنَّ لَنَا لَأَجْرًا =
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ކަނޑައެޅިގެން އުޖޫރައެއް އޮންނާނެތޯއެވެ؟۞ إِن كُنَّا نَحْنُ = ކަނޑައެޅިގެން

އަޅުގަނޑުމެން ވެއްޖެއްޔާ.۞ ٱلْغَـٰلِبِينَ ﴿٤١﴾ = ގަދަވީ މީހުންކަމުގައި.۞ قَالَ نَعَمْ = އާނ يعني: فرعون ބުންޏެވެ. އާނއެކެވެ.۞ وَإِنَّكُمْ إِذًا = އަދި ތިޔަމެން ވެއްޖެއްޔާ (އެބަހީ: ގަދަވެއްޖެއްޔާ) ކަލޭމެން ވާނެއެވެ.۞ لَّمِنَ ٱلْمُقَرَّبِينَ ﴿٤٢﴾ = ކަނޑައެޅިގެން (އަޅުގަނޑުގެ) ގާތްމީހުން ކަމުގައި.۞

إِجْمَالِي މާނަ

(٣٤) އޭނާ އެބަހީ: فرعون އޭނާގެ ވަށައިގެންވާ ގާތްބޮޑެތިންނަށް ބުންޏެވެ. ހަމަކަށަވަރުން މިއީ سحر ގެ عمل ރަނގަޅަށް ދަންނަ سحر ވެރިއެއްކަން يقين އެވެ.

(٣٥) އޭނާ އެދެނީ އޭނާގެ سحر ގެ ބާރުން ކަލޭމެން ކަލޭމެންގެބިމުން ނެރުމަށެވެ. ދެން އެހެންވީ (އޭނާއާ ބެހޭގޮތުން) ކަލޭމެން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ދޭނީ مشورة އަކީ ކޮބައިހެއްތޯ؟.

(٣٦) އެމީހުން އޭނާއަށް ދަންނަވައިފިއެވެ. އޭނާއާއި އޭނާގެ أخ ގެ (އެބަހީ: موسى عليه السّلام އާއި އެކަލޭގެފާނުގެ أخ هارون عليه السّلام އާއި ދެކަލުންގެ) ކަންތައް ހިފަން ފަސްކޮށްލައްވާށެވެ!. سحر ވެރިން އެއްކުރުމަށް ޤައުމުގެ ރަށްރަށަށް މީހުން ފޮނުއްވާށެވެ!. އަދި سحر ވެރިން އެއްކުރައްވާށެވެ!.

(٣٧) سحر ދަންނަ - سحر އަށް ހުނަރުވެރި ކޮންމެ މީހަކުގެން އެމީހުން ކަލޭގެފާނުގެ ކައިރިއަށް ގެނެސްދޭނެއެވެ.

(٣٨) ދެން ކަނޑައެޅި އިރުގެންނާ ދުވަހެއްގެ ވަގުތުގައި عيّن ކުރެވުނު ތަނަކަށް سحر ވެރިންތައް ޖަމާކުރެވިއްޖެއެވެ.

(٣٩) އަދި މީސްތަކުންނަށް އެންގެވުނެވެ. ކަލޭމެން جمع ނުވާނެހެއްޔެވެ؟. (ކަލޭމެން އެތަނަށް އެއްނުވާނެހެއްޔެވެ؟.)

(٤٠) އެއީ سحر ވެރިން ގަދަވެއްޖެނަމަ އަޅުގަނޑުމެން سحر ވެރިންނާއި تبع ވުމަށްޓަކައެވެ.

(٤١) ދެންފަހު سحر ވެރިން فرعون ގާތަށް ހާޒިރުވުމުން އެމީހުން فرعون އަށް ދަންނަވައިފިއެވެ. ކަނޑައެޅިގެން އަޅުގަނޑުމެން މިކަމުގައި ގަދަވީ ފަރާތްވެއްޖެނަމަ އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެއްވެސް އުޖޫރައެއް ލިބޭނެހެއްޔެވެ؟

(٤٢) فرعون ބުންޏެވެ. އާނއެކެވެ. އޭރުން ކަލޭމެންވާނީ އަޅުގަނޑުގެ އެންމެ އަރިހު ކައިރިވެގެންވާ މީހުންގެތެރެއިންނެވެ.

قَالَ لَهُم مُّوسَىٰٓ أَلْقُوا۟ مَآ أَنتُم مُّلْقُونَ ﴿٤٣﴾ فَأَلْقَوْا۟ حِبَالَهُمْ وَعِصِيَّهُمْ وَقَالُوا۟ بِعِزَّةِ فِرْعَوْنَ إِنَّا لَنَحْنُ ٱلْغَٰلِبُونَ ﴿٤٤﴾ فَأَلْقَىٰ مُوسَىٰ عَصَاهُ فَإِذَا هِىَ تَلْقَفُ مَا يَأْفِكُونَ ﴿٤٥﴾ فَأُلْقِىَ ٱلسَّحَرَةُ سَٰجِدِينَ ﴿٤٦﴾ قَالُوٓا۟ ءَامَنَّا بِرَبِّ ٱلْعَٰلَمِينَ ﴿٤٧﴾ رَبِّ مُوسَىٰ وَهَٰرُونَ ﴿٤٨﴾ قَالَ ءَامَنتُمْ لَهُۥ قَبْلَ أَنْ ءَاذَنَ لَكُمْ ۖ إِنَّهُۥ لَكَبِيرُكُمُ ٱلَّذِى عَلَّمَكُمُ ٱلسِّحْرَ فَلَسَوْفَ تَعْلَمُونَ ۚ لَأُقَطِّعَنَّ أَيْدِيَكُمْ وَأَرْجُلَكُم مِّنْ خِلَٰفٍ وَلَأُصَلِّبَنَّكُمْ أَجْمَعِينَ ﴿٤٩﴾

މުރާދު

قَالَ لَهُم مُّوسَىٰٓ = موسى عليه السّلام އެމީހުންނަށް ވިދާޅުވިއެވެ.※ أَلْقُوا = ކަލޭމެން އެއްލާށެވެ. އުކާށެވެ.※
مَآ أَنتُم مُّلْقُونَ ﴿٤٣﴾ = ކަލޭމެން އުކާލަންކަމުގައި ކަމުގައިވާނަމަކަމުގައި. فَأَلْقَوْا = ފަހެ އެމީހުން އުކައިލިއެވެ.※
حِبَالَهُمْ وَعِصِيَّهُمْ = އެމީހުންގެ ވަކަރާއި އެމީހުންގެ ދަނޑުތަކާއި.※ وَقَالُوا = އަދި އެމީހުން ބުންޏެވެ.※
بِعِزَّةِ فِرْعَوْنَ = فرعون ގެ ބާރުގަދަކަމާއި ވެރިގަދަކަން ގަސަމިން.※ إِنَّا لَنَحْنُ ٱلْغَٰلِبُونَ ﴿٤٤﴾ =
ހަމަކަށަވަރުން އަހަރުމެންނީ ކާމިޔާބުވެވޭނެ ގަދަވާނޭ މީހުންނެވެ.※ فَأَلْقَىٰ مُوسَىٰ = ފަހެ موسى عليه السّلام
އެއްލައިލިއެވެ.※ عَصَاهُ = އެކަލޭގެފާނުގެ އަސާގަނޑު.※ فَإِذَا هِىَ تَلْقَفُ = އެހައިރުން އޭގެ ދިރުވަނީއެވެ.
ކައިލަނީއެވެ. (ކައިލިއެވެ.)※ مَا يَأْفِكُونَ ﴿٤٥﴾ = އެމީހުން ދޮގުހެދިކަމާއި.※ فَأُلْقِىَ ٱلسَّحَرَةُ = އަދި سحر
ވެރިން ތިރިވެވިއްޖެއެވެ.※ سَٰجِدِينَ ﴿٤٦﴾ = سَجدَة ކުރާ حال.※ قَالُوٓا = އަދި އެމީހުން ބުނެއެވެ.※
ءَامَنَّا بِرَبِّ ٱلْعَٰلَمِينَ ﴿٤٧﴾ = عالم ތަކުގެ ވެރި ربّ އަށް އަހަރުމެން إيمان ވެއްޖައީމެވެ.※ رَبِّ مُوسَىٰ
وَهَٰرُونَ ﴿٤٨﴾ = އަދި موسى އާއި هارون ގެ ربّ އެވެ.※ قَالَ = ބުންޏެވެ يعني: فِرعون ބުންޏެވެ. ءَامَنتُمْ لَهُۥ
= ކަލޭމެން ޤަބޫލުކޮށް (موسى އަށް) إيمان ވީއްތޯއެވެ؟※ قَبْلَ أَنْ ءَاذَنَ لَكُمْ = ކަލޭމެންނަށް އަހުރެން إذْن
ދިނުމުގެ ކުރިން.※ إِنَّهُۥ لَكَبِيرُكُمُ = ހަމަކަށަވަރުން ކަލޭމެންގެ ބޮޑު ޤަބޫލުކޮށްފި، (موسى އަކީ) ކަލޭމެންގެ
ބޮޑުމީހާއެވެ.※ ٱلَّذِى عَلَّمَكُمُ ٱلسِّحْرَ = ކަލޭމެނަށް سحر އުގަންނައިދިން.※ فَلَسَوْفَ تَعْلَمُونَ = ފަހެ
ނިކަންހުރެ (އަހުރެންގެ عقوبة) ކަލޭމެން އެނގިގެންދާނެއެވެ.※ لَأُقَطِّعَنَّ أَيْدِيَكُمْ = ހަމަކަށަވަރުން يقين ނުވެސް

އަހުރެން ކަލޭމެންގެ އަތްތައް ކަނޑާނަމެވެ.۞ وَأَرْجُلَكُم = އަދި ކަލޭމެންގެ ފައިތަކާއި.۞ مِّنْ خِلَافٍ =
ކަންކުއްތަކަށް. (އެބަހީ: ކަނާތާއި ވައަތްފައި) މިގޮތަށް.۞ وَلَأُصَلِّبَنَّكُمْ = އަދި ހަމަކަށަވަރުން އަހުރެން ކަލޭމެން
صَلِيْبُ ޖަހާ އަރުވާ ހުރީމެވެ. أَجْمَعِينَ ﴿٤٩﴾ = އެންމެން. (ކަލޭމެން އެންމެން)۞

إِجْمَالِي މާނަ

(٤٣) ދެންފަހު موسى عليه السّلام އާ سحر ވެރިންނަށް ވިދާޅުވިއެވެ. ކަލޭމެން އެއްލާން އެއްޗެއް އެއްލާށެވެ. އުކާން އެއްޗެއް އުކާށެވެ. އޭރު ميدان ތެރޭ މިހުންނާއިގެން ތިއްބޭހިނދެވެ.

(٤٤) ދެންފަހު އެމީހުންގެ ވަޅުރަނބާއި ދަނޑިތައް ميدان ތެރޭ އުކާލައިފިއެވެ. (އެއީ سحر ހަދާފައެވެ.) އަދި فرعون ގެ عزّة ބާރުވެރިކަމާއި ބާރު ގަސަމުކުރުމުގައި އެމީހުން ބުނެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން އަހުރެމެންނީ ގަދަވާނޭ މީހުންނެވެ. މޮޅުވާނޭ މީހުންނެވެ.

(٤٥) ދެން موسى عليه السّلام އެކަލޭގެފާނުގެ عَصَا ބޮޑު (އެ ميدان ތެރެ) އެއްލަވާލައްވައިފިއެވެ. އެހައިރުން އޭގެ (ހަރުފަތަކަށްވެ އެމީހުން ހަދި سحر ތަ ميدان ގައި حركاة ކުރަމުންދިޔަ އެންމެހައި ހަރުފަތާއި ދިރޭތަކެތި) އެމީހުން ދޮގުހަދާ ކަމުގައިވި އެންމެހައިތަކެތި އެއަސްކަޅުގެ ހަރުފަ ކައި ނިންމާލައިފިއެވެ.

(٤٦) (އެހިނދު موسى عليه السّلام އެގެންނެވިކަމަކީ سحر ނޫން ކަމުގައި سحر ވެރިންނަށް ކަށަވަރުވެ އޮވި بَيَان ވެ إيمان ވެއްޖެއެވެ.) ދެން އެހުރިހާ سحر ވެރިން سَجِدَة އަށް ވެއްޓިއްޖެއެވެ.

(٤٧) އަދި އެމީހުން ބުންޏެވެ. عالم ތަކުގެ ވެރި ربّ އަށް އަހުރެމެން إيمان ވެއްޖައީމެވެ.

(٤٨) އެއީ موسى އާއި هارون ގެ ربّ އެވެ.

(٤٩) ތިޔާ އެބަހީ: فرعون ބުންޏެވެ. އަހުރެން ކަލޭމެންނަށް ހުއްދަ ނުދެނިސް އިތުރަ ނުދީނިސް ކަލޭމެން އޭނާއަށް إيمان ވީއްޖެއެވެ.؟ ހަމަކަށަވަރުން އޭނާއަކީ يعنى: موسى އަކީ - ކަލޭމެނަށް سحر އުގަންނައިދިން ކަލޭމެންގެ ބޮޑުމީހާއެވެ. ދެން ނިކަންހުރޭ (އަހުރެންގެ ޙަރަކާތް ކަލޭމެންނަށް ހުރި عقوبة) ކަލޭމެންނަށް އެނގިގެންދާނެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން يقين ނުވޭތޯ އަހުރެން ކަލޭމެންގެ އަތްތަކާއި އަދި ފައިތައް ކަންކުއްތަކަށް (އެބަހީ: ކަނާތާއި ވައަތްފައި) ކަނޑާނުހީމެވެ! އަދި ކަލޭމެން އެންމެން صليب ކޮށް އަރުވާހުރީމެވެ!

قَالُوا۟ لَا ضَيْرَ ۖ إِنَّآ إِلَىٰ رَبِّنَا مُنقَلِبُونَ ﴿٥٠﴾ إِنَّا نَطْمَعُ أَن يَغْفِرَ لَنَا رَبُّنَا خَطَٰيَٰنَآ أَن كُنَّآ أَوَّلَ ٱلْمُؤْمِنِينَ ﴿٥١﴾ ۞ وَأَوْحَيْنَآ إِلَىٰ مُوسَىٰٓ أَنْ
أَسْرِ بِعِبَادِىٓ إِنَّكُم مُّتَّبَعُونَ ﴿٥٢﴾ فَأَرْسَلَ فِرْعَوْنُ فِى ٱلْمَدَآئِنِ حَٰشِرِينَ ﴿٥٣﴾ إِنَّ هَٰٓؤُلَآءِ لَشِرْذِمَةٌ قَلِيلُونَ ﴿٥٤﴾ وَإِنَّهُمْ لَنَا لَغَآئِظُونَ ﴿٥٥﴾
وَإِنَّا لَجَمِيعٌ حَٰذِرُونَ ﴿٥٦﴾ فَأَخْرَجْنَٰهُم مِّن جَنَّٰتٍ وَعُيُونٍ ﴿٥٧﴾ وَكُنُوزٍ وَمَقَامٍ كَرِيمٍ ﴿٥٨﴾ كَذَٰلِكَ وَأَوْرَثْنَٰهَا بَنِىٓ إِسْرَٰٓءِيلَ ﴿٥٩﴾

ތަރުޖަމާ

قَالُوا۟ لَا ضَيْرَ = އެމީހުން އެބުނީ: سحر ވެރިން ބުންޏެވެ. އަހުރެމެންނަކަށް އެއްވެސް ގެއްލުމެއް ނުވެއެވެ.۞
إِنَّآ إِلَىٰ رَبِّنَا مُنقَلِبُونَ ﴿٥٠﴾ = ހަމަކަށަވަރުން އަހުރެމެންނީ އަހުރެމެންގެ رب ގެ حَضْرَة އަށް އެނބުރިދާނޭ
ބަޔަކީމެވެ.۞ إِنَّا نَطْمَعُ = ހަމަކަށަވަރުން އަހުރެމެން އެދެނީ / ތަމަޢުވެރިވަނީ.۞ أَن يَغْفِرَ لَنَا رَبُّنَا =
އަހުރެމެންގެ رب އަހުރެމެންނަށް ފުއްސަވައިދެއްވުމަށެވެ.۞ خَطَٰيَٰنَآ = އަހުރެމެންގެ ކުށްތައް. ފާފަތައް.۞ أَن
كُنَّآ = އަހުރެމެން ވުމުން.۞ أَوَّلَ ٱلْمُؤْمِنِينَ ﴿٥١﴾ = އެންމެފުރަތަމަ مؤمن ންނަކަށް ވީމާ.۞ ۞ وَأَوْحَيْنَآ
إِلَىٰ مُوسَىٰٓ = އަދި موسى عليه السّلام އަށް ތިމަންރަސްކަލާނގެ وحى ކުރެއްވީމެވެ.۞ أَنْ أَسْرِ بِعِبَادِىٓ =
ތިމަންރަސްކަލާނގެ އަޅުވެތިންނާއިގެން (بنى اسرَئيل ންނާއިގެން ރޭގަނޑު ހިނގާފައި ދިއުމަށް / ރޭރުން ނުކުތުމަށް)
۞ إِنَّكُم مُّتَّبَعُونَ ﴿٥٢﴾ = ހަމަކަށަވަރުން ކަލޭމެންނަކީ تَبعَ ވެވޭނޭ ބަޔެކެވެ. (އެބަހީ: فرعون އާއި އޭނާގެ މީހުން
ކަލޭމެންގެ ފަހަތުން އަންނާނެއެވެ.)۞ فَأَرْسَلَ فِرْعَوْنُ = ފަހެ فرعون ފޮނުއްވައިފިއެވެ.۞ فِى ٱلْمَدَآئِنِ
حَٰشِرِينَ ﴿٥٣﴾ = ޖަމާކުރާނޭ މީހުން އެއްކުރާ حال / لشكر އެއްކުރާ حال ۞. إِنَّ هَٰٓؤُلَآءِ = (އަދި އޭނާ
އެބުނެއެވެ.) ހަމަކަށަވަރުން މިމީހުންނަކީ.۞ لَشِرْذِمَةٌ قَلِيلُونَ ﴿٥٤﴾ = ކުޑަ މަދުމީސްތަކެކެވެ.
ބަލިކަށި މަދު جماعة ތަކެކެވެ.۞ وَإِنَّهُمْ لَنَا = އަދި ހަމަކަށަވަރުން އެމީހުންނަކީ އަހުރެމެންނަށް.۞ لَغَآئِظُونَ
﴿٥٥﴾ = ކަނޑައެޅިގެން ރުޅިއަރުވާ ބަޔެކެވެ.۞ وَإِنَّا = އަދި ހަމަކަށަވަރުން އަހުރެމެން.۞ لَجَمِيعٌ
حَٰذِرُونَ ﴿٥٦﴾ = ހަމަކަށަވަރުން އެންމެން މިވަނީ ހޭއްލުމާއެކު ތައްޔާރުވެގެންނެވެ.۞ فَأَخْرَجْنَٰهُم = ފަހެ
ތިމަންރަސްކަލާނގެ އެމީހުން ނެރުއްވީމެވެ. (فرعون އާއި އޭނާގެ لشكر ނެރުއްވީމެވެ.)۞ مِّن جَنَّٰتٍ وَعُيُونٍ ﴿٥٧﴾
= ބަގީޗާތަކުންނާއި ޢައިނުތަކުން. ކޮރުތަކުން.۞ وَكُنُوزٍ = އަދި خَزَانة ތަކުންނާއި.۞ وَمَقَامٍ كَرِيمٍ ﴿٥٨﴾ =
މާތްވެގެންވާ مَقَام ތަކުންނާއި (ފެންވަރުތަކުން / ނިވަތަ ގޮތަކުން.۞ كَذَٰلِكَ = އެފަދައިންނެވެ.

(ތިމަންރަސްކަލާނގެ އަމުރުން ނުކުތީ އުފެދިލައްވައިނުންނެވެ.)❁ وَأَوْرَثْنَاهَا = އަދި ތިމަންރަސްކަލާނގެ އެތަންތަން ވާރުތަކޮށްދިނީމެވެ.❁ بَنِيٓ إِسْرَآءِيلَ ﴿٥٩﴾ = بَنِى اسرائيل އަށް.❁

❁ إِجْمَالِي މާނަ ❁

(٥٠) އެމީހުން އެބަހީ: سحر ވެރިން ބުނެފިއެވެ. އަހުރެމެންނަކަށް އެއްވެސް ގެއްލުމެއްނުވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން އަހުރެމެންނަކީ އަހުރެމެންގެ ربّ ގެ حضرة އަށް އެނބުރިދާނޭ ބައެކެވެ.

(٥١) ހަމަކަށަވަރުން އަހުރެމެން ތަރިވެރިކަމާއިއެކު އެދެނީ އަހުރެމެންގެ ربّ އަހުރެމެންގެ ކުށްތަކާއި ފާފަތައް ފުއްސަވައިދެއްވުމެވެ. އެއީ އަހުރެމެން (މި أمّة ން) އެންމެ ފުރަތަމަ مؤمن ންކަމުގައި ވުމުންނެވެ.

(٥٢) އަދި ތިމަންރަސްކަލާނގެ موسى عليه السّلام އަށް وحي ކުރެއްވީމެވެ. ކަލޭގެފާނު ތިމަންރަސްކަލާނގެ އަޅުތަކުންނާއިގެން އެބަހީ: بَنِى إسْرَائيل ންނާއިގެން (ރޭގަނޑުގެ ވަގުތެއްގައި) ހިނގާވާފައި ނުކުމެވަޑައިގަންނަވާށެވެ! ހަމަކަށަވަރުން ތިޔަބައިމީހުންނަކީ تبع ވެވިގެންވާ ބައެކެވެ. (އެބަހީ: فرعون އާއި އޭނާގެ މީހުން ކަލޭމެންގެ ފަހަތުން އަތުވައިލާނެއެވެ. ފަހަތުން އަންނާނެއެވެ.)

(٥٣) ފަހެ فرعون ، ރަށްތަކަށް لشكر އެއްކުރުމަށް ފޮނުވައިފިއެވެ.

(٥٤) (އަދި އޭނާ އެމީހުންނަށް ބުނެފިއެވެ.) މިމީހުންނަކީ ކުޑަ މަދުމީސްކޮޅެކެވެ. އެބަހީ: بَنُو اسْرائيل އަކީ މަދުބައެކެވެ.)

(٥٥) އަދި ހަމަކަށަވަރުން އެމީހުންނަކީ އަހުރެމެން ރުޅިއަރުވާ ބައެކެވެ.

(٥٦) އަދި ހަމަކަށަވަރުން އަހުރެމެން މިވަނީ ހަތިޔާރާއެކު އެންމެން ތައްޔާރުވެގެންނެވެ.

(٥٧) ، (٥٨) ފަހެ ބަގީޗާތަކުންނާއި ކުޅިތަކުންނާއި އަދި އެދިބާވަތުގެ خَزَانَة ތަކުންނާއި އަދި މާތްވެގެންވާ ތަންތަނުން ތިމަންރަސްކަލާނގެ އެމީހުން ނެރުއްވީމެވެ.

(٥٩) ތިމަންރަސްކަލާނގެ އަމުރުން އެތަންތަނުން ނުކުތީ އުފެދިލައްވައިނުންނެވެ. އަދި އެތަންތަން ތިމަންރަސްކަލާނގެ بَنِى اسْرائيل ންނަށް ވާރުތަކޮށްދިނީމެވެ.

فَأَتْبَعُوهُم مُّشْرِقِينَ ٦٠ فَلَمَّا تَرَٰٓءَا ٱلْجَمْعَانِ قَالَ أَصْحَـٰبُ مُوسَىٰٓ إِنَّا لَمُدْرَكُونَ ٦١ قَالَ كَلَّآ ۖ إِنَّ مَعِىَ رَبِّى سَيَهْدِينِ ٦٢
فَأَوْحَيْنَآ إِلَىٰ مُوسَىٰٓ أَنِ ٱضْرِب بِّعَصَاكَ ٱلْبَحْرَ ۖ فَٱنفَلَقَ فَكَانَ كُلُّ فِرْقٍ كَٱلطَّوْدِ ٱلْعَظِيمِ ٦٣ وَأَزْلَفْنَا ثَمَّ ٱلْـَٔاخَرِينَ ٦٤ وَأَنجَيْنَا
مُوسَىٰ وَمَن مَّعَهُۥٓ أَجْمَعِينَ ٦٥ ثُمَّ أَغْرَقْنَا ٱلْـَٔاخَرِينَ ٦٦

ލުޣަތު

فَأَتْبَعُوهُم = ދިޔުން (يعنى: فرعون އާއި އޭނާގެ لشكر) އެދިޔުން (يعنى: موسى عليه السّلام އާއި އެކަލޭގެފާނުންގެ ދިޔުން ނާ) تبع ކުރިއެވެ.❁ مُّشْرِقِينَ ٦٠ = އިރުއަރާވަގުތު. ނުވަތަ ހެނދުނު.❁ فَلَمَّا تَرَٰٓءَا ٱلْجَمْعَانِ = ދެންފެނުމުން ދެ لشكر (އެއްބަޔަކު އަނެއްބަޔަކަށް) ފެންނަފަދަ ކައިރިވުން.❁ قَالَ أَصْحَـٰبُ مُوسَىٰٓ = موسى عليه السّلام ގެ އެކުވެރިން (އެކަލޭގެފާނާއެކު) ދެންނެވިއެވެ.❁ إِنَّا لَمُدْرَكُونَ ٦١ = ހަމަކަށަވަރުން އަހުރެމެންނަކީ އަތުލައިގަނެވޭނޭ މީހުން. ބުނެއެވެ. (އޭރު: فرعون އާއި އޭނާގެ لشكر އަހުރެމެން އަތުލައިގަންނާށެވެ.)❁ قَالَ كَلَّآ ۖ = އެކަލޭގެފާނު يعنى: موسى عليه السّلام ވިދާޅުވިއެވެ. އެއްގޮތަކަށްވެސް އެހެން ނުވާނެއެވެ.❁ إِنَّ مَعِىَ رَبِّى = ހަމަކަށަވަރުން އަހުރެންގެ ربّ އަހުރެންނާ އެކުވެއެވެ.❁ سَيَهْدِينِ ٦٢ = ނިކަންތުރު އެކަލާނގެ އަހުރެންނަށް މަގުދައްކަވާ ތަނެއްދައްކަވާހުށްޓެވެ.❁ فَأَوْحَيْنَآ إِلَىٰ مُوسَىٰٓ = ފަހެ موسى - عليه السّلام - އަށް ތިމަންރަސްކަލާނގެ وحى ކުރެއްވީމެވެ.❁ أَنِ ٱضْرِب بِّعَصَاكَ = ކަލޭގެފާނު ކަލޭގެފާނުގެ އަސާދަނޑުން ޖެއްސަވާށެވެ.❁! ٱلْبَحْرَ ۖ = ކަނޑުގައި. فَٱنفَلَقَ = ފަހެ އެކަނޑު ފަޅަފަޅައިގެން ހިނގައްޖެއެވެ.❁ فَكَانَ كُلُّ فِرْقٍ = ފަހެ (ކަނޑުގެ) ކޮންމެ ބައެއް ވެއްޖެއެވެ.❁ كَٱلطَّوْدِ ٱلْعَظِيمِ ٦٣ = ބޮޑު ފަރުބަދައެއްފަދައިން.❁ وَأَزْلَفْنَا ثَمَّ = އަދި ތިމަންރަސްކަލާނގެ އެތަނަށް ގާތްކުރެއްވީމެވެ.❁ ٱلْـَٔاخَرِينَ ٦٤ = އަނެއްބައިމީހުން (فِرعون އާއި އޭނާގެ لشكر .)❁ وَأَنجَيْنَا مُوسَىٰ = އަދި ތިމަންރަސްކަލާނގެ موسى - عليه السّلام - ސަލާމަތްކުރެއްވީމެވެ.❁ وَمَن مَّعَهُۥٓ أَجْمَعِينَ ٦٥ = އަދި އެކަލޭގެފާނާ އަރިހުގައިވާ އެންމެންނެއި.❁ ثُمَّ أَغْرَقْنَا ٱلْـَٔاخَرِينَ ٦٦ = ދެން ތިމަންރަސްކަލާނގެ އަނެއްބައިމީހުން غرق ކުރެއްވީމެވެ. (އެއީ فرعون އާއި އޭނާގެ لشكر އެވެ.)❁

إجْمَالِي މާނަ

(٦٠) ދެންފަހެ ދިލިހުން އެމީހުންނާއި ދިމާއަށް ވަގުތު تبع ކުރިއެވެ. ގޮތުކުރިއެވެ. (އެބަހީ: فرعون އާއި އޭނާގެ لشكر موسى عليه السّلام އާއި އެކަލޭގެފާނުގެ ޤައުމުގެ މީހުންނާއި ގޮތުކުރިއެވެ.

(٦١) ދެންފަހެ ދެ لشكر އެއްބަޔަކު އަނެއްބަޔަކަށް ފެންނަފަދަވުމުން موسى عليه السّلام ގެ ޤައުމުގައި ތިބި އެކަލޭގެފާނުންގެ أصحاب ދެންނެވިއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން އަހުރެމެންނަކީ އަތުލައިގަނެވިއްޖާ ބަޔެކެވެ. (އެބަހީ: فرعون އާއި އޭނާގެ لشكر އަހުރެމެން އަތުލައިގަންނައެވެ.މިއީ موسى عليه السّلام އަށް އީމާންވެގެން ތިބި ބަނީއިސްރާއީލުންގެ ބިރުވެރިކަން ހުރިގޮތެވެ.)

(٦٢) އެކަލޭގެފާނު يعنى: موسى عليه السّلام ވިދާޅުވިއެވެ. އެއްގޮތަކަށްވެސް ބިޔަރުން ނުވާނެއެވެ. އަހުރެންގެ ربّ އަހުރެންނާއެކު ވެއެވެ. އެކަލާނގެ އަހުރެންނަށް މަގުދައްކަވާނެއެވެ.

(އާ މުސްލިމުންނޭވެ.! موسى عليه السّلام ގެ ހިތި إيمان ކަމާއި ސާބިތުކަމާއި الله އަށް وكيل ކުރެއްވުމުގެ ފެންވަރު ނިކަން ދިރިބާލާށެވެ. އެކަލޭގެފާނުގެ ޤައުމު އީމާންވެގެންތިބި ބަނީއިސްރާއީލުން އެހީ ޝަކުވާކޮށްލިއެވެ. ނަމަވެސް موسى عليه السّلام ގެ ހިތި إيمان ކަމާއި ސާބިތުކަމަށް އެއްވެސް ބަދަލެއް ނާދެއެވެ. އެއީ الله އަށް وكيل ކޮށް އިތުބާރުކުރުމުގެ ފެންވަރެވެ. އަހުރެމެންގެ ހިތުގައި ކޮންކަހަލަ إيمان ކަމެއް ބާވައެވެ.؟؟؟

(٦٣) ދެން موسى - عليه السّلام - އަށް ތިމަންރަސްކަލާނގެ وحى ކުރެއްވީމެވެ. ކަލޭގެފާނުގެ އަސާގެފައިން ކަނޑުގައި ޖެއްސެވުމަށް. (ދެން އެކަލޭގެފާނު އަސާގެފައިން ކަނޑުގައި ޖެއްސެވިއެވެ. އަދި ޖެއްސެވުމުން) ދެން އެކަނޑު ފަޅަފަޅައިގެން ހިނގައްޖެއެވެ. ބާރަބަޔަށް ކަނޑުބައިވެގެން ބާރަމަގު ހެދުނީ ބޮޑު ދިގުފަރުބަދަ ފަދައިން ހިފެހެއްޓިގެންވާ ކަނޑުގެ އައިސް ބަނޑުގެ ބޮޑުބޮޑު ރާޅުތައް ކަހަލަ ފަރުބަދަތަކެއް ފަދައިން ހުއްޓެވެ.

(٦٤) އަދި އެތަނަށް ތިމަންރަސްކަލާނގެ އަނެއްބައިމީހުން ގެންނަވާ ގޮތުކުރެއްވީމެވެ. (އެބަހީ: އެތަނަށް فرعون އާއި އޭނާގެ لشكر ގެންނެވީމެވެ. ދެންފަހެ موسى عليه السّلام އާއި އެކަލޭގެފާނުގެ ޤައުމުގެ މީހުން ކަނޑުގެ އެމަގުތަކުން ދަތުރުކޮށްފައިވުމުގެ ކަނޑުގެ އަނެއްފަރާތަށް އެއްގޮތަށް އެރިއިރު فرعون އާއި އޭނާގެ لشكر ވަނީ އެމަގުތަކުގެ ތެރޭގައެވެ. އެވަގުތު الله تعالى ކަނޑު ކުރިންފަދައިން ހަމަކުރެއްވިއިރު އެކަނޑުތެރޭގައި فرعون އާއި އޭނާގެ لشكر غرق ކުރެއްވީއެވެ. އެވާހަކަ އަންނަނިވި އާޔަތުގައި އެވަނީއެވެ.)

(٦٥) އަދި ތިމަންރަސްކަލާނގެ موسى عليه السّلام އާއި އެކަލޭގެފާނާއި އެކުގައިވާ އެންމެން ސަލާމަތް ކުރެއްވީމެވެ.

(٦٦) އަދި ތިމަންރަސްކަލާނގެ އަނެއްބައިމީހުން އެބަހީ: فرعون އާއި އޭނާގެ لشكر غرق ކުރެއްވީމެވެ.

إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَةً ۖ وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُم مُّؤْمِنِينَ ﴿٦٧﴾ وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ﴿٦٨﴾ وَاتْلُ عَلَيْهِمْ نَبَأَ إِبْرَاهِيمَ ﴿٦٩﴾ إِذْ قَالَ لِأَبِيهِ
وَقَوْمِهِ مَا تَعْبُدُونَ ﴿٧٠﴾ قَالُوا نَعْبُدُ أَصْنَامًا فَنَظَلُّ لَهَا عَاكِفِينَ ﴿٧١﴾ قَالَ هَلْ يَسْمَعُونَكُمْ إِذْ تَدْعُونَ ﴿٧٢﴾ أَوْ يَنفَعُونَكُمْ أَوْ
يَضُرُّونَ ﴿٧٣﴾ قَالُوا بَلْ وَجَدْنَا آبَاءَنَا كَذَٰلِكَ يَفْعَلُونَ ﴿٧٤﴾

މުފުރަދާ

إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَةً = ހަމަކަށަވަރުން އެކަންތަކުގައި ކަނޑައެޅި بيان ވެގެންވާ دليل އެއްވެއެވެ.❁ وَمَا كَانَ
أَكْثَرُهُم = އަދި އެމީހުންގެ ގިނަމީހުން ނުވެއެވެ.❁ مُّؤْمِنِينَ ﴿٦٧﴾ = مؤمن ންނަކަމުގައި / ތެދުވެރި
މީހުންނަކަމުގައި.❁ وَإِنَّ رَبَّكَ = އަދި ހަމަކަށަވަރުން ކަލޭގެފާނުންގެ ربّ އެއީ.❁ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ﴿٦٨﴾
= ކަނޑައެޅިގެން عزّة ވަންތަ، رحمة ފުޅުވެރިވަންތަ ކަލާނގެއެވެ.❁ وَاتْلُ عَلَيْهِمْ = (އޭ رسول الله އެވެ.) އަދި
އެމީހުންގެމައްޗަށް ކަލޭގެފާނު ކިޔައިދެއްވާށެވެ!.❁ نَبَأَ إِبْرَاهِيمَ ﴿٦٩﴾ = إبراهيم (عليه السّلام) ގެ خبر ތައް.❁
إِذْ قَالَ = އެކަލޭގެފާނު ވިދާޅުވިހިނދު ❁ لِأَبِيهِ وَقَوْمِهِ = އެކަލޭގެފާނުންގެ ބައްޕައަށާއި އަދި
އެކަލޭގެފާނުންގެ قوم އަށް.❁ مَا تَعْبُدُونَ ﴿٧٠﴾ = ކަލޭމެން ކޮން އަޅުކަންކުރަނީ ކޮންއެއްޗަކަށްހެއްޔެވެ؟❁
قَالُوا = އެމީހުން ދަންނަވައެވެ.❁ نَعْبُدُ أَصْنَامًا = އަހުރެމެން އަޅުކަންކުރަނީ ބުދުތަކަކަށެވެ.❁ فَنَظَلُّ
لَهَا = ފަހެ އަހުރެމެން އެއަށްޓަކައި قائم ވެހުންނަމެވެ.❁ عَاكِفِينَ ﴿٧١﴾ = އަޅުކަންކުރުމުގައި / ނަމާދު
ކުރުމުގައި / خدمة ގައި.❁ قَالَ = އެކަލޭގެފާނު ވިދާޅުވިއެވެ. އެބަހީ: إبراهيم عليه السّلام ވިދާޅުވިއެވެ.❁
هَلْ يَسْمَعُونَكُمْ = އެތަކެތި ކަލޭމެންގެ އަޑުއަހައިހެއްޔެވެ؟❁ إِذْ تَدْعُونَ ﴿٧٢﴾ = ކަލޭމެން (އެތަކެއްޗަށް
ގޮވާހިނދު. دعاء ކުރާހިނދު.❁ أَوْ يَنفَعُونَكُمْ = ނުވަތަ އެތަކެތި ކަލޭމެންނަށް منفع އެއްދެއްހެއްޔެވެ؟ ❁ أَوْ
يَضُرُّونَ ﴿٧٣﴾ = ނުވަތަ ގެއްލުމެއްދެއްހެއްޔެވެ؟❁ قَالُوا بَلْ = އެމީހުން ދަންނަވައެވެ. އަދި ކިއްހެއްޔެވެ؟❁
وَجَدْنَا آبَاءَنَا = އަހުރެމެން ދުށީ އަހުރެމެންގެ ކާބަފައިން.❁ كَذَٰلِكَ يَفْعَلُونَ ﴿٧٤﴾ = އެގޮތަށް ކަންތައް
ކުރާތީއެވެ.❁

إجْمَالِي މާނަ

(٦٧) ހަމަކަށަވަރުން އެކަންތަކުގައި (އެބަހީ: موسى عليه السّلام ސަލާމަތްކުރެއްވުމާއި ސަލާމަތްކުރެއްވަން ދިޔާތީ ސަބަބާއި އަދި فرعون غرق ކުރެއްވުމާއި އަދި އޭނާ غرق ވާން ދިޔާތީ ސަބަބާއި މިހިކަންތަކުގައި) ކަނޑައެޅި بيان ވެގެންވާ دليل ވެއެވެ. (އެއީ ތިމަންރަސްކަލާނގެ ކަންތައް ހިންގަވާގޮތުގެ އަދި ހިންގަވާނޭގޮތުގެ دليل އެވެ. عبرة އާއި ޢިބްރަތްލިބެވެ.) އަދި އެމީހުންކުރެ ގިނަމީހުން مؤمن ނުވާކަމުގައި ނުވިއެވެ.

(٦٨) އަދި ހަމަކަށަވަރުން ކަލޭގެފާނު ހެއްދެވި ބެލެހެއްޓެވި ربّ އެއީ ކަނޑައެޅިގެން عزّة ވަންތަ އަދި رحمة ލެއްވުން ބޮޑުވެގެންވާ ކަލާނގެއެވެ.

(٦٩) (އޭ رسول الله އެވެ.!) ކަލޭގެފާނު އެމީހުންނަށް إبراهيم عليه السّلام ގެ خبر ތައް ވިދާޅުވެދެއްވާށެވެ.!

(٧٠) އެއީ އެކަލޭގެފާނުގެ ބައްޕައާއި އަދި އެކަލޭގެފާނުގެ قوم ގެމީހުންނަށް ވިދާޅުވިހިނދުގައެވެ. (އެކަލޭގެފާނު ވިދާޅުވިއެވެ.) ކަލޭމެން ތިޔަ އަޅުކަންކުރަނީ ކޮންއެއްޗަކަށްހެއްޔެވެ؟

(٧١) އެމީހުން ދަންނަވައިފިއެވެ. އަހުރެމެން މިއަޅުކަންކުރަނީ ބުދުތަކަށެވެ. އަދި އަހުރެމެން އެއަށް އަޅުކަންކުރުމުގައި ނުވަތަ އެއަށް خدمة ކުރުމުގައި قائم ވެތިބޭނަމެވެ.

(٧٢) އެކަލޭގެފާނު ވިދާޅުވިއެވެ. ކަލޭމެން އެބުދުތަކަށް ގޮވާއިރު އެބުދުތައް ކަލޭމެންގެ އަޑުއަހައިފާނެހެއްޔެވެ؟

(٧٣) ނުވަތަ އެބުދުތައް ކަލޭމެންނަށް منفع އެއްކޮށްދޭނެހެއްޔެވެ؟ ނުވަތަ ގެއްލުމެއްދޭނެހެއްޔެވެ؟

(٧٤) އެމީހުން ދަންނަވައިފިއެވެ. އެހެންނަމަވެސް ނޫނެވެ. އަދި ކިހިނެއްހެއްޔެވެ؟. އަހުރެމެން ދުށީ އަހުރެމެންގެ ކާބަފައިން އެގޮތަށް ކަންތައް ކުރާތީއެވެ. (އަހަރެމެންވެސް އެގޮތަށް ކަންތައް ކުރަނީއެވެ.)

قَالَ أَفَرَءَيْتُم مَّا كُنتُمْ تَعْبُدُونَ ﴿٧٥﴾ أَنتُمْ وَءَابَآؤُكُمُ ٱلْأَقْدَمُونَ ﴿٧٦﴾ فَإِنَّهُمْ عَدُوٌّ لِّىٓ إِلَّا رَبَّ ٱلْعَٰلَمِينَ ﴿٧٧﴾ ٱلَّذِى خَلَقَنِى فَهُوَ
يَهْدِينِ ﴿٧٨﴾ وَٱلَّذِى هُوَ يُطْعِمُنِى وَيَسْقِينِ ﴿٧٩﴾ وَإِذَا مَرِضْتُ فَهُوَ يَشْفِينِ ﴿٨٠﴾ وَٱلَّذِى يُمِيتُنِى ثُمَّ يُحْيِينِ ﴿٨١﴾ وَٱلَّذِىٓ أَطْمَعُ أَن
يَغْفِرَ لِى خَطِيٓـَٔتِى يَوْمَ ٱلدِّينِ ﴿٨٢﴾ رَبِّ هَبْ لِى حُكْمًا وَأَلْحِقْنِى بِٱلصَّٰلِحِينَ ﴿٨٣﴾ وَٱجْعَل لِّى لِسَانَ صِدْقٍ فِى ٱلْءَاخِرِينَ
﴿٨٤﴾

މުފްރަދާ

قَالَ أَفَرَءَيْتُم = އެކަލޭގެފާނު ވިދާޅުވިއެވެ. ކަލޭމެން ނިކަން ދެކިބަލާށެވެ!۞ مَّا كُنتُمْ تَعْبُدُونَ ﴿٧٥﴾ =
ކަލޭމެން އަޅުކަންކުރާ ކަލުގަލިވިތަކާއި.۞ أَنتُمْ ކަލޭމެން.۞ وَءَابَآؤُكُمُ ٱلْأَقْدَمُونَ ﴿٧٦﴾ = އަދި
ކަލޭމެންގެ އިސްވެދިޔަ ކާބަފައިންނާއި.۞ فَإِنَّهُمْ عَدُوٌّ لِّى = ފަހެ ހަމަކަށަވަރުން އެތަކެއްޗަކީ އަޅުގަނޑުގެ عَدُو
ތަކެވެ.۞ إِلَّا رَبَّ ٱلْعَٰلَمِينَ ﴿٧٧﴾ = عالَم ތަކުގެ ވެރި ربّ ފިޔަވައެވެ.۞ ٱلَّذِى خَلَقَنِى = އެކަލާނގެއީ
އަޅުގަނޑު ހެއްދެވި ކަލާނގެއެވެ.۞ فَهُوَ يَهْدِينِ ﴿٧٨﴾ = ފަހެ އަޅުގަނޑަށް މަގުދައްކަވަނީ އެކަލާނގެއެވެ.۞
وَٱلَّذِى هُوَ = އަދި ހަމަ އެކަލާނގެއެވެ.۞ يُطْعِمُنِى وَيَسْقِينِ ﴿٧٩﴾ = އަޅުގަނޑަށް ކާންދެއްވާ އަދި
އަޅުގަނޑަށް ބޯންދެއްވަނީ.۞ وَإِذَا مَرِضْتُ = އަދި އަޅުގަނޑު ބަލިވެއްޖެއްޔާ.۞ فَهُوَ يَشْفِينِ ﴿٨٠﴾ =
ފަހެ އަޅުގަނޑަށް شِفَاء ދެއްވަނީ ހަމަ އެކަލާނގެއެވެ.۞ وَٱلَّذِى يُمِيتُنِى = އަދި އަޅުގަނޑު މަރުދެއްވާ ހަމަ
އެކަލާނގެއެވެ.۞ ثُمَّ يُحْيِينِ ﴿٨١﴾ = ދެން އެކަލާނގެ އަޅުގަނޑު ދިރުއްވާނެއެވެ.۞ وَٱلَّذِىٓ أَطْمَعُ = އަދި
އެއީ އަޅުގަނޑު އުންމީދުކުރާ.۞ أَن يَغْفِرَ لِى = އަޅުގަނޑަށް އެކަލާނގެ ފުއްސަވައިދެއްވުމަށް.۞ خَطِيٓـَٔتِى =
އަޅުގަނޑުގެ ކުށްފާފަތައް.۞ يَوْمَ ٱلدِّينِ ﴿٨٢﴾ = قيامة ދުވަހުން.۞ رَبِّ هَبْ لِى حُكْمًا = އޭ އަޅުގެ
ربّ އެވެ. މިއަޅާއަށް حكم އެއް (نبى ކަން) ދެއްވާނދޭވެ!۞ وَأَلْحِقْنِى بِٱلصَّٰلِحِينَ ﴿٨٣﴾ = އަދި صالح
ނުންނާއި މިއަޅާ ގުޅުވައިދެއްވާނދޭވެ!۞ وَٱجْعَل لِّى = އަދި މިއަޅާއަށް ލައްވާނދޭވެ!۞ لِسَانَ صِدْقٍ =
ރިވެތިވެގެންވާ ثناء ކިޔުމާއި تعريف.۞ فِى ٱلْءَاخِرِينَ ﴿٨٤﴾ = ފަސްކޮށް އަންނަ ބައިމީހުންގެ ތެރޭގައި.۞

إجْمَالِي މާނަ

(٧٥) އެކަލޭގެފާނު ވިދާޅުވިއެވެ. ކަލޭމެން ތިޔައަޅުކަނޑުކުރާތަކެތި ކަލޭމެން ނިކަން ދެކިބަލާށެވެ.

(٧٦) ކަލޭމެންނާއި ކަލޭމެންގެ އިސްވެދިޔަ އިރުގެ ކާބަފައިން އަޅުކަން އެކުރި ތަކެތި ނިކަން ދެކެބަލާށެވެ.

(٧٧) ފަހެ ހަމަކަށަވަރުން عالم ތަކުގެ ހައްދަވާބޮޑުކަލަކަށްވާ އެކަލާނގެ ބަލަހައްޓަވާ އެކަލާނގެ رَبُّ ފިޔަވައި ދެން އެއީ ހުރިހާވެސް އަހުރެންގެ عَدُوّ ންނެވެ.

(٧٨) އެކަލާނގެއީ އަހުރެން ހެއްދެވި ކަލާނގެއެވެ. ފަހެ އަހުރެންނަށް ތެދުމަގު ދައްކަވާނީ ހަމަ އެކަލާނގެއެވެ.

(٧٩) އަދި އަހުރެންނަށް ކާންދެއްވައި އަހުރެންނަށް ބޯންދެއްވަނީވެސް ހަމަ އެކަލާނގެއެވެ.

(٨٠) އަދި އަހުރެން ބަލިވެއްޖެއްޔާ އަހުރެންނަށް شِفَاء ދެއްވާނީވެސް ހަމަ އެކަލާނގެއެވެ.

(٨١) އަދި އަހުރެން މަރުއްވާނީ އެކަލާނގެއެވެ. ދެން އަހުރެން ދިރުއްވާނީވެސް ހަމަ އެކަލާނގެއެވެ.

(٨٢) އަދި قيامة ދުވަހުން އަހުރެންގެ ކުށްތަކަށް ފުއްސަވައިދެއްވުން އެދި އެކަމަށް ދަރިވެތިވަނީވެސް ހަމަ އެކަލާނގެ حضرة ގައެވެ.

(٨٣) އޭއަރުގެ ربّ އެވެ. މިއަދާއަށް حكم ދެއްވައި - (އެބަހީ: نبى ކަންދެއްވައި) މާތްވެގެންވާ صالح ންނާއި މިއަދާ ގުޅުއްވާނދޭވެ!. (އެބަހީ: رسول ބޭކަލުންގެ ތެރެއިން މިއަދާ ކުރެއްވާނދޭވެ!.)

(٨٤) އަދި އެހެނިހެން މީސްތަކުންގެ ތެރޭގައި ރިވެތިވެގެންވާ ثناء އާއި تعريف މިއަދާއަށް ލައްވާނދޭވެ!.

وَٱجۡعَلۡنِي مِن وَرَثَةِ جَنَّةِ ٱلنَّعِيمِ ﴿٨٥﴾ وَٱغۡفِرۡ لِأَبِيٓ إِنَّهُۥ كَانَ مِنَ ٱلضَّآلِّينَ ﴿٨٦﴾ وَلَا تُخۡزِنِي يَوۡمَ يُبۡعَثُونَ ﴿٨٧﴾ يَوۡمَ لَا يَنفَعُ مَالٌ وَلَا
بَنُونَ ﴿٨٨﴾ إِلَّا مَنۡ أَتَى ٱللَّهَ بِقَلۡبٍ سَلِيمٍ ﴿٨٩﴾ وَأُزۡلِفَتِ ٱلۡجَنَّةُ لِلۡمُتَّقِينَ ﴿٩٠﴾ وَبُرِّزَتِ ٱلۡجَحِيمُ لِلۡغَاوِينَ ﴿٩١﴾ وَقِيلَ لَهُمۡ أَيۡنَ مَا كُنتُمۡ
تَعۡبُدُونَ ﴿٩٢﴾ مِن دُونِ ٱللَّهِ هَلۡ يَنصُرُونَكُمۡ أَوۡ يَنتَصِرُونَ ﴿٩٣﴾ فَكُبۡكِبُواْ فِيهَا هُمۡ وَٱلۡغَاوُۥنَ ﴿٩٤﴾ وَجُنُودُ إِبۡلِيسَ أَجۡمَعُونَ ﴿٩٥﴾ قَالُواْ
وَهُمۡ فِيهَا يَخۡتَصِمُونَ ﴿٩٦﴾

ލަފުޒުމާނަ

وَٱجۡعَلۡنِي = އަދި މިއަޅާ ވާރުތަވެރިކުރައްވާ!۞ مِن وَرَثَةِ جَنَّةِ ٱلنَّعِيمِ ﴿٨٥﴾ = جَنَّةُ النَّعِيم ނާޒު ނިޢުމަތު ސުވަރުގެގެ
ވާރުތަވެރިންގެތެރެއިން.۞ وَٱغۡفِرۡ لِأَبِيٓ = އަދި މިއަޅާގެ ބައްޕައަށް ފާފަފުއްސަވާނދޭވެ!۞ إِنَّهُۥ كَانَ =
ހަމަކަށަވަރުން އޭނާ ވިއެވެ.۞ مِنَ ٱلضَّآلِّينَ ﴿٨٦﴾ = މަގުފުރެދިގެންވާ މީހުންގެތެރެއިން.۞ وَلَا تُخۡزِنِي =
އަދި މިއަޅާ ނިކަމެތިނުކުރައްވާނދޭވެ!۞ يَوۡمَ يُبۡعَثُونَ ﴿٨٧﴾ = މީސްތަކުން (محشر އަށް) ފުރުއްދަވާދުވަހު.۞
يَوۡمَ لَا يَنفَعُ = އެއީ މަންފާ ނުކުރާނެ ދުވަހެވެ.۞ مَالٌ وَلَا بَنُونَ ﴿٨٨﴾ = މުދަލާއި ފިރިހެން ދަރިންވެސް.۞
إِلَّا مَنۡ أَتَى ٱللَّهَ = الله ގެ حضرة އަށް އައިމީހަކު ފިޔަވައި.۞ بِقَلۡبٍ سَلِيمٍ ﴿٨٩﴾ = ސަލާމަތްވެގެންވާ
ހިތާއިގެން. (الله ގެ އެއްކަލާނގެކަމާއި ޝަރީޢަތާއި ޝަރުތުތަކާއެކު ސަލާމަތްވެގެންވާ ހިތާއިގެން)۞
وَأُزۡلِفَتِ ٱلۡجَنَّةُ = އަދި ސުވަރުގެ ގާތްކުރައްވާނެތެވެ.۞ لِلۡمُتَّقِينَ ﴿٩٠﴾ = تقوى ވެރިންނަށް.۞ وَبُرِّزَتِ
ٱلۡجَحِيمُ = އަދި ނަރަކަ ފާޅުކުރައްވާނެތެވެ.۞ لِلۡغَاوِينَ ﴿٩١﴾ = ގުމުރާހު ގެއްލި މަގުފުރެދުނު މީހުންނަށް.
(ނުވަތަ شيطان ންނަށް)۞ وَقِيلَ لَهُمۡ = އަދި އެމީހުންނަށް ބުނެވޭނެއެވެ.۞ أَيۡنَ مَا كُنتُمۡ تَعۡبُدُونَ ﴿٩٢﴾
= ކަލޭމެން އަޅުކަންކުރަމުން ގެންދިޔަ އެއްޗެހި ކޮބައިތޯއެވެ؟۞ مِن دُونِ ٱللَّهِ = الله ފިޔަވައި.۞ هَلۡ يَنصُرُونَكُمۡ
= އެއްޗެހި ކަލޭމެންނަށް نصر ދޭނެތޯއެވެ؟۞ أَوۡ يَنتَصِرُونَ ﴿٩٣﴾ = ނުވަތަ އެއްޗެހި އަމިއްލަ نفس އަށް نصر
ލިބޭނެތޯއެވެ؟۞ فَكُبۡكِبُواْ فِيهَا هُمۡ = އެއްޗެހި އެތަނަށް (ނަރަކައަށް) މޫނުމަތިން އަޅައިލެވޭނެއެވެ.۞
وَٱلۡغَاوُۥنَ ﴿٩٤﴾ = އަދި شيطان ންނާއި.۞ وَجُنُودُ إِبۡلِيسَ = އަދި އިބުލީހުގެ ސިފައިންނާއި.۞
أَجۡمَعُونَ ﴿٩٥﴾ = އެންމެހައި.۞ قَالُوٓاْ = އެމީހުން ބުނެއެވެ. (އެބަހީ: شيطان ންނާއި ބުދުތަކާއި އަދި إبليس ގެ

ސިފައިންނާއި ބުނާނެއެވެ.)❁ وَهُمْ فِيهَا يَخْتَصِمُونَ ﴿٩٦﴾ = އެމީހުން އެތާނގައި އެބަހީ: ނަރަކައިގައި ތިބެ

އަރައިރުންވާ حال ❁.

إجْمَالِي މާނަ

(٨٥) އަދި جَنَّةُ النَّعِيم އެވެ ކިޔާ ސުވަރުގޭގެ ވާރުތަވެރިންގެ ތެރެއިން މިއަޅާ ލައްވާނދޭވެ.!

(٨٦) އަދި މިއަޅާގެ ބައްޕައަށް ފާފަފުއްސަވާނދޭވެ.! ހަމަކަށަވަރުން އޭނާ ވަނީ ތެދުމަގު ގެއްލި މަގުފުރެދިގެންވާ މީހުންގެތެރެއިންނެވެ.

(٨٧) އަދި މީސްތަކުން محشر އަށް ފޮނުއްވާވަޑައިގަންނަވާ ދުވަހު މިއަޅާ ގެއްލުމަކަށް ނުލައްވާނދޭވެ.! ލަދުގަންނުލައްވާނދޭވެ.!

(٨٨) އެދުވަހަކީ މުދަލަކުން ވިޔަސް އަދި ދަރިންކޮޅުން ވިޔަސް منفع އެއް ނުލިބޭނޭ ދުވަހެވެ.

(٨٩) ހަމައެކަނި ސަލާމަތްވެގެންވާ ހިތަކާއިގެން الله ގެ حضرة އަށްދާމީހުން މީހަކު ފައިދާވާނެއެވެ. (އެބަހީ: الله ގެ އެއްކައުވަންތަކަމާމެދު އެއްވެސް ޝައްކެއްނެތި ޝިރުކުތަކުން ސަލާމަތްވެގެންވާ ހިތަކާއިގެން ދާމީހުން މެނުވީއެވެ.)

(٩٠) އަދި (قيامة ދުވަހުން) تقوى ވެރިންނަށް ސުވަރުގެ ގާތް ކުރެވޭނެއެވެ.

(٩١) އަދި ތެދުމަގު ގެއްލި މަގުފުރެދުނު މީހުންނަށް ނުވަތަ شيطان ންނަށް ނަރަކަ ފާޅުކުރެވޭނެއެވެ.

(٩٢) އަދި އެމީހުންނަށް ބުނެވޭނެއެވެ. ކަލޭމެން އަޅުކަންކުރަމުންގެންދިޔައީ ތިޔައީ ކޮބައިހެއްޔެވެ؟.

(٩٣) އެއީ الله ފިޔަވައި ކަލޭމެން އަޅުކަންކުރި ތަކެއްޗެވެ. އެތަކެތި ކަލޭމެންނަށް نصر ދޭނެހެއްޔެވެ؟. (الله ގެ عذاب ން ކަލޭމެން ސަލާމަތްކޮށްދެނީހެއްޔެވެ؟.) ނުވަތަ އެތަކެތީގެ އަމިއްލަ نفس އަށް نصر ލިބޭނެހެއްޔެވެ؟

(٩٤) އެތަކެތި އެމީހުން (އެބަހީ: الله ފިޔަވައި އަޅުކަން ކުރެވުނު ތަކެތި ނުވަތަ مشرك ން އެނބުރިކަލަށް) މޫނުމަތިން އަޅާލެވޭނެއެވެ. އަދި شيطان ން ވެސް އެމީހުން އަޅައިލެވޭނެއެވެ.

(٩٥) އަދި إبْليس ގެ އެންމެހައި ސިފައިންނާއި މިއެންމެންވެސް އެމީހުން އަޅައިލެވޭނެއެވެ.

(٩٦) އަދި އެމީހުން (އެބަހީ: شيطان ންނާއި ބުދުތަކާއި އަދި إبليس ގެ ސިފައިންނާއި) މިހުރިހާ މީހުން ނަރަކައިގައި ތިބެ އަރައިރުންވާ حال ބުނާނެއެވެ.

تَٱللَّهِ إِن كُنَّا لَفِى ضَلَٰلٍ مُّبِينٍ ﴿٩٧﴾ إِذْ نُسَوِّيكُم بِرَبِّ ٱلْعَٰلَمِينَ ﴿٩٨﴾ وَمَآ أَضَلَّنَآ إِلَّا ٱلْمُجْرِمُونَ ﴿٩٩﴾ فَمَا لَنَا مِن شَٰفِعِينَ ﴿١٠٠﴾ وَلَا
صَدِيقٍ حَمِيمٍ ﴿١٠١﴾ فَلَوْ أَنَّ لَنَا كَرَّةً فَنَكُونَ مِنَ ٱلْمُؤْمِنِينَ ﴿١٠٢﴾ إِنَّ فِى ذَٰلِكَ لَءَايَةً ۖ وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُم مُّؤْمِنِينَ ﴿١٠٣﴾ وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ ٱلْعَزِيزُ
ٱلرَّحِيمُ ﴿١٠٤﴾ كَذَّبَتْ قَوْمُ نُوحٍ ٱلْمُرْسَلِينَ ﴿١٠٥﴾ إِذْ قَالَ لَهُمْ أَخُوهُمْ نُوحٌ أَلَا تَتَّقُونَ ﴿١٠٦﴾ إِنِّى لَكُمْ رَسُولٌ أَمِينٌ ﴿١٠٧﴾ فَٱتَّقُوا۟ ٱللَّهَ
وَأَطِيعُونِ ﴿١٠٨﴾

މުފްރަދާތު

تَٱللَّهِ = الله ގަންދީ ބުނަމެވެ. ❁ إِن كُنَّا = ހަމަކަށަވަރުން އަހުރެމެން ވީމެވެ. ❁ لَفِى ضَلَٰلٍ مُّبِينٍ
﴿٩٧﴾ = ކަނޑައެޅި بيان ވެގެންވާ މަގުފުރެދުމެއްގައި. ❁ إِذْ نُسَوِّيكُم = އެއީ އަހުރެމެން ކަލޭމެން
ހަމަކުރިހިނދުގެ. ❁ بِرَبِّ ٱلْعَٰلَمِينَ ﴿٩٨﴾ = عَالَم ތަކުގެ ވެރި ربّ އާއި. ❁ وَمَآ أَضَلَّنَآ = އަދި
އަހުރެމެން މަގުފުރެދުވައިލީ. ❁ إِلَّا ٱلْمُجْرِمُونَ ﴿٩٩﴾ = مُجرم ން ފިޔަވި. ❁ فَمَا لَنَا = ފަހެ
އަހުރެމެންނަކަށް ނުވެއެވެ. ❁ مِن شَٰفِعِينَ ﴿١٠٠﴾ = އެއްވެސް شَفَاعة ތެރިއަކު. ❁ وَلَا صَدِيقٍ حَمِيمٍ ﴿١٠١﴾ =
އަދި އެއްވެސް ގާތް އެކުވެރިއަކުވެސް. ❁ فَلَوْ أَنَّ لَنَا كَرَّةً = ފަހެ އަހުރެމެންނަށް ދުނިޔެއަށް އަނބުރާ رُجوع
ވުމެއްވީނަމަ. ❁ فَنَكُونَ مِنَ ٱلْمُؤْمِنِينَ ﴿١٠٢﴾ = އަހުރެމެން مؤمن ންކަމުގައިވާހީމުވެ. ❁ إِنَّ فِى ذَٰلِكَ
لَءَايَةً ۖ = ހަމަކަށަވަރުން އެކަންތަކުގައި ކަނޑައެޅި بيان ވެގެންވާ دليل އެއްވެއެވެ. ❁ وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُم =
އަދި އެމީހުންގެ ގިނަމީހުން ނުވިއެވެ. ❁ مُّؤْمِنِينَ ﴿١٠٣﴾ = مؤمن ންކަމުގައި / ތެދުކުރާ މީހުންކަމުގައި. ❁
وَإِنَّ رَبَّكَ = އަދި ހަމަކަށަވަރުން ކަލާނގެ ربّ އާއި. ❁ لَهُوَ ٱلْعَزِيزُ ٱلرَّحِيمُ ﴿١٠٤﴾ = ކަނޑައެޅިގެން
عزّة ވަންތަ رحمة ފުޅުވަންތަ ޒާތުވަންތަ ކަލާނގެއެވެ. ❁ كَذَّبَتْ قَوْمُ نُوحٍ = نوح ގެފާނުގެ قوم ގެމީހުން
ދޮގުކުރިއެވެ. ❁ ٱلْمُرْسَلِينَ ﴿١٠٥﴾ = ފޮނުއްވުނު ބޭކަލުން. رسول ބޭކަލުން. ❁ إِذْ قَالَ لَهُمْ = އެމީހުންނަށް
ވިދާޅުވިހިނދު. ❁ أَخُوهُمْ نُوحٌ = އެމީހުންގެ أخ نوح عليه السّلام ❁ أَلَا تَتَّقُونَ ﴿١٠٦﴾ = ކަލޭމެން تقوى
ވެރިނުވަނީތޯއެވެ؟ / ބިރުވެތިނުވާނީތޯއެވެ؟ ❁ إِنِّى لَكُمْ = ހަމަކަށަވަރުން އަހުރެންނީ ކަލޭމެންނަށްޓަކާ.
رَسُولٌ أَمِينٌ ﴿١٠٧﴾ = އަމާނާތްތެރި رسول އެކެވެ. ❁ فَٱتَّقُوا۟ ٱللَّهَ = ފަހެ ކަލޭމެން الله އަށް تقوى ވެރިވާށެވެ.
ބިރުވެތިވާށެވެ. ❁ وَأَطِيعُونِ ﴿١٠٨﴾ = އަދި އަހުރެންނަށް ކަލޭމެން ކިޔަމަންތެރިވާށެވެ. ❁

إجْمَالِي މާނަ

(٩٧) الله ގަންދީ ޤަސަމެވެ. ހަމަކަށަވަރުން އަހުރެމެން ހުރީ ކަނޑައެޅި بيان ވެގެންވާ މަގުފުރެއްދުމެއްގައެވެ.

(٩٨) އެއީ عَالم ތަކުގެ ވެރި ربّ އާއި އަހުރެމެން ކަލޭމެން ހަމަކުރިހިނދުންނެވެ.

(٩٩) އަދި مجرم ން ފިޔަވާ އަހުރެމެން މަގުނުފުރައްދައެވެ. (އެބަހީ: އަހުރެމެން މަގުފުރެއްދީ ބޮޑެތި ނުބައި ނުލަފާ ބައެކެވެ.)

(١٠٠) ފަހެ އަހުރެމެންނަށްޓަކައި އެއްވެސް شَفَاعة ތެރިއަކު ނުވެއެވެ.

(١٠١) އަދި އެއްވެސް ގާތް އެކުވެރިއަކުވެސް ނުވެއެވެ.

(١٠٢) ފަހެ އަހުރެމެންނަށް އަނބުރި ދުނިޔެއަށް رجوع ވުމެއް ލިބުނުނަމަ އަހުރެމެން مؤمن ންކަމުގައިވާނީހެވެ.

(١٠٣) ހަމަކަށަވަރުން އެކަންތަކުގައި ކަނޑައެޅި بيان ވެގެންވާ دليل ވެއެވެ. (އެބަހީ: إبراهيم عليه السّلام އެކަލޭގެފާނުގެ قوم ގެ މައްޗަށް އެ قائم ކުރެއްވި حجّة ތަކާއި قوم ގެމީހުންގެ ފާޑުކުރުން ދިމާވުން جواب އާއި މިކަންތަކުގައި ވިސްނާ ބަޔަކަށް ހުރި عبرة އާއި ނަސޭހަތު دليل ވެއެވެ.) އަދި އެމީހުންކުރެ ގިނަމީހުން مؤمن ންކަމުގައި ނުވެއެވެ. ތެދުކުރި މީހުންކަމުގައި ނުވެއެވެ.

(١٠٤) އަދި ހަމަކަށަވަރުން ކަލޭގެފާނުގެ ހެއްދެވިވޮޑިގެންވާ ربّ އީ ކަނޑައެޅިގެން عزّة ވަންތަ އަދި رحمة ލެއްވުން ބޮޑުވެގެންވާ ކަލާނގެއެވެ.

(١٠٥) އަދި نوح عليه السّلام ގެ قوم ގެ މީހުން ފޮނުއްވުނު رسول ބޭކަލުން ދޮގުކުރިއެވެ.

(١٠٦) އެއީ އެމީހުންގެ أخ نوح عليه السّلام އެމީހުންނަށް ވިދާޅުވިހިނދުގައެވެ. (އެކަލޭގެފާނު ވިދާޅުވިއެވެ.) ކަލޭމެން تقوى ވެރިނުވާންޏާއެވެ؟. ބިރުވެތިނުވާންޏާއެވެ.

(١٠٧) ތިމަންކަލޭގެފާނީ ހަމަކަށަވަރުން ކަލޭމެންނަށްޓަކާ أمانة ތެރި رسول އަކީމެވެ.

(١٠٨) ފަހެ ކަލޭމެން الله އަށް تقوى ވެރިވާށެވެ. އަދި ތިމަންކަލޭގެފާނަށް ކަލޭމެން ކިޔަމަންތެރިވާށެވެ.

وَمَآ أَسْـَٔلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ ۖ إِنْ أَجْرِىَ إِلَّا عَلَىٰ رَبِّ ٱلْعَٰلَمِينَ ﴿١٠٩﴾ فَٱتَّقُوا۟ ٱللَّهَ وَأَطِيعُونِ ﴿١١٠﴾ ۞ قَالُوٓا۟ أَنُؤْمِنُ لَكَ وَٱتَّبَعَكَ ٱلْأَرْذَلُونَ
﴿١١١﴾ قَالَ وَمَا عِلْمِى بِمَا كَانُوا۟ يَعْمَلُونَ ﴿١١٢﴾ إِنْ حِسَابُهُمْ إِلَّا عَلَىٰ رَبِّى ۖ لَوْ تَشْعُرُونَ ﴿١١٣﴾ وَمَآ أَنَا۠ بِطَارِدِ ٱلْمُؤْمِنِينَ ﴿١١٤﴾ إِنْ أَنَا۠ إِلَّا
نَذِيرٌ مُّبِينٌ ﴿١١٥﴾ قَالُوا۟ لَئِن لَّمْ تَنتَهِ يَٰنُوحُ لَتَكُونَنَّ مِنَ ٱلْمَرْجُومِينَ ﴿١١٦﴾ قَالَ رَبِّ إِنَّ قَوْمِى كَذَّبُونِ ﴿١١٧﴾

މާނަ

وَمَآ أَسْـَٔلُكُمْ عَلَيْهِ = އަދި އެކަންތަކުގެމަތިން (އެބަހީ: އަހަރެންގެ رسول ކަން އިއްވުމުގައި) ކަލޭމެންގެ
ކިބައިން އަހަރެން ނުއެދެމެވެ.۞ مِنْ أَجْرٍ ۖ = އެއްވެސް އުޖޫރައެއް.۞ إِنْ أَجْرِىَ = އަހަރެންގެ ދަރުމަ
އުޖޫރަ ނުވެއެވެ.۞ إِلَّا عَلَىٰ رَبِّ ٱلْعَٰلَمِينَ ﴿١٠٩﴾ = عَالم ތަކުގެ ވެރި رب ގެ حضرة ން މެނުވީ.۞ فَٱتَّقُوا۟ ٱللَّهَ
= ފަހެ ކަލޭމެން الله އަށް تقوى ވެރިވާށެވެ!. ބިރުވެތިވާށެވެ!.۞ وَأَطِيعُونِ ﴿١١٠﴾ = އަދި އަހަރެންނަށް ކަލޭމެން
ކިޔަމަންތެރިވާށެވެ!.۞ ۞ قَالُوٓا۟ = އެމީހުން ދެންނެވިއެވެ.۞ أَنُؤْمِنُ لَكَ = އަހުރެމެން ކަލޭގެފާނަށް إيمان
ވާނީތޯއެވެ؟۞ وَٱتَّبَعَكَ ٱلْأَرْذَلُونَ ﴿١١١﴾ = ކަލޭގެފާނަށް ތަބާވެތިބީ ދަރަ ނިކަމެތިންނެވެ.۞ قَالَ وَمَا عِلْمِى
= އެކަލޭގެފާނު ވިދާޅުވިއެވެ. އަދި އަހުރެންނަށް އެނގިގެން ނުވެއެވެ.۞ بِمَا كَانُوا۟ يَعْمَلُونَ ﴿١١٢﴾ =
އެމީހުން ކުރަމުންދިޔަ ކަންތައް.۞ إِنْ حِسَابُهُمْ = އެމީހުންގެ حِسَاب ނުވެއެވެ.۞ إِلَّا عَلَىٰ رَبِّى ۖ = އަހުރެންގެ
ربّ ގެ حضرة ގައިމެނުވީ.۞ لَوْ تَشْعُرُونَ ﴿١١٣﴾ = ކަލޭމެންނަށް އެކަން إحساس ވާނަމަވެއެވެ.۞ وَمَآ أَنَا۠ =
އަދި އަހުރެން ނުވެމެވެ.۞ بِطَارِدِ ٱلْمُؤْمِنِينَ ﴿١١٤﴾ = مؤمن ން ދުރުކޮށް ދުރުކުރާ މީހަކުކަމުގައި.۞ إِنْ أَنَا۠
= އަހުރެން ނުވެމެވެ.۞ إِلَّا نَذِيرٌ مُّبِينٌ ﴿١١٥﴾ = ބަޔާންވެގެންވާ نَذِيرْ އަކު ކަމުގައި މެނުވީ.۞ قَالُوا۟ =
އެމީހުން ދެންނެވިއެވެ.۞ لَئِن لَّمْ تَنتَهِ يَٰنُوحُ = އޭ نوح އެވެ. ކަލޭގެފާނު (މިޙަރަކާތުން އެއްކޮށް)
ހުއްޓުމަކަށް ނާދެއްފިނަމަ.۞ لَتَكُونَنَّ = ހަމަކަށަވަރުން ކަލޭގެފާނު ވާނެއެވެ.۞ مِنَ ٱلْمَرْجُومِينَ
﴿١١٦﴾ = رَجَمُ ކުރެވޭމީހުން މެދުގައިވާ. އެބަހީ: ކަލޭގެފާނު رَجَم ކުރެވިއްޖެއެވެ.۞ قَالَ رَبِّ = އެކަލޭގެފާނު
ދެންނެވިއެވެ، ހުރިހާ ربّ އެވެ.۞ إِنَّ قَوْمِى = ހަމަކަށަވަރުން އަހުރެންގެ قوم ގެ މީހުން.۞ كَذَّبُونِ ﴿١١٧﴾ =
އެމީހުން އަހުރެން ދޮގުކުރިއެވެ.۞

إجْمَالِي މާނަ

(١٠٩) އަދި އެކަންތައްތަކުގެމައްޗަކަށް (އެބަހީ: އަހުރެން رسول ކަން ކަލޭމެންނަށް އިއްވާ تَبْلِيغُ ކުރުއްވުމުގެ މައްޗަކަށް) އަހުރެން ކަލޭމެންގެ ގާތުން އުޖޫރައެއް އެދިގެނެއް ނުވަމެވެ. ބަދަލަކަށް ނުވަމެވެ. އަހުރެންގެ ދަރުމަ ހަމައެކަނި عَالم ތަކުގެ ވެރި ربّ ގެ حضرة ން މެނުވީ ނުވެއެވެ. (އެބަހީ: އަހުރެންނަށް ދަރުމަދެއްވާނީ އެކަލާނގެއެވެ.)

(١١٠) ފަހެ ކަލޭމެން الله އަށް تقوى ވެރިވާށެވެ! ބިރުވެތިވާށެވެ! އަދި ކަލޭމެން އަހުރެންނަށް ކިޔަމަންތެރިވާށެވެ.!

(١١١) އެމީހުން ދެންނެވިއެވެ. (އެބަހީ: قوم ގެ ބޮޑެތި ކަލުންތެރިވެގެންވާ މީހުން ދެންނެވިއެވެ.) އަހުރެމެން ކަލޭގެފާނަށް تبع ވާންވީހެއްޔެވެ؟ ކަލޭގެފާނަށް تبع ވެވުނީހަކަ ދަނީ ހަރުދަނާނޫން ދެރަނިކަމެތިންނެވެ. (އެބަހީ: ދެރަނިކަމެތިންނާ އަހުރެމެން އެއްވަރު ނުވެވޭނެއެވެ.)

(١١٢) އެކަލޭގެފާނު يعنى: نُوح عليه السّلام ވިދާޅުވިއެވެ. އެމީހުން ކުރަމުންދާކަމެއް އަހުރެންނަކަށް އެނގިގެން ނުވެއެވެ. އެމީހުން ކުރަނީ الله قبول ކުރައްވާ عمل އެއްކަމެއް ނުވަތަ ދުނިޔެކަމެއް އަހުރެންނަކަށް ނޭނގެއެވެ.

(١١٣) އެމީހުންގެ حِسَاب އަހުރެންގެ ربّ ގެ حضرة ގައި މެނުވީ ނުވެއެވެ. (އެބަހީ: އެމީހުން ކުރާ عمل ތަކަށް حساب ކުރައްވައި ދެއްވާ ޖަޒާދެއްވާނީ ހަމަ އެކަލާނގެއެވެ.) ކަލޭމެންނަށް އެކަން އެނގޭނަމަ ރަނގަޅެވެ.

(١١٤) އަދި إيمان ވެގެންވާމީހުން ދުއްވާލައި ދުރުކޮށްލާ މީހަކުކަމުގައި އަހުރެން ނުވެމެވެ.

(١١٥) ބާރުންވެގެންވާ نَذِيْر އަކު ކަމުގައި މެނުވީ އަހުރެން ނުވެމެވެ. (އެބަހީ: އަހުރެންނީ އަތުވެދާނެ عذاب އަކަށް ބިރުގަންނަވާ إنْذَار ކުރައްވާ ބޭކަލެކެވެ.)

(١١٦) އެމީހުން يعنى: ކާފަރުންގެމީހުން ދެންނެވިއެވެ. އޭ نوح އެވެ. ކަލޭގެފާނު ހުއްޓާނުލައްވައިފިނަމަ ހަމަކަށަވަރުން ކަލޭގެފާނަކީ رَجم ކުރެވޭމީހުންގެ ތެރެއިން މީހަކުކަމުގައި ވާނެއެވެ. އެބަހީ: ކަލޭގެފާނު رَجَم ކޮށް މަރައިލެވޭނެއެވެ.

(١١٧) އެކަލޭގެފާނު ވިދާޅުވިއެވެ. އޭ އަހުރެންގެ ربّ އެވެ. ހަމަކަށަވަރުން މިއަހަރެންގެ قوم ގެ މީހުން މިއަހަރެން ދޮގުކުރީއެވެ.

فَٱفۡتَحۡ بَيۡنِي وَبَيۡنَهُمۡ فَتۡحًا وَنَجِّنِي وَمَن مَّعِيَ مِنَ ٱلۡمُؤۡمِنِينَ ﴿١١٨﴾ فَأَنجَيۡنَٰهُ وَمَن مَّعَهُۥ فِي ٱلۡفُلۡكِ ٱلۡمَشۡحُونِ ﴿١١٩﴾ ثُمَّ أَغۡرَقۡنَا بَعۡدُ
ٱلۡبَاقِينَ ﴿١٢٠﴾ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَأٓيَةًۖ وَمَا كَانَ أَكۡثَرُهُم مُّؤۡمِنِينَ ﴿١٢١﴾ وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ ٱلۡعَزِيزُ ٱلرَّحِيمُ ﴿١٢٢﴾ كَذَّبَتۡ عَادٌ ٱلۡمُرۡسَلِينَ ﴿١٢٣﴾
إِذۡ قَالَ لَهُمۡ أَخُوهُمۡ هُودٌ أَلَا تَتَّقُونَ ﴿١٢٤﴾ إِنِّي لَكُمۡ رَسُولٌ أَمِينٌ ﴿١٢٥﴾ فَٱتَّقُواْ ٱللَّهَ وَأَطِيعُونِ ﴿١٢٦﴾ وَمَآ أَسۡـَٔلُكُمۡ عَلَيۡهِ مِنۡ أَجۡرٍۖ إِنۡ
أَجۡرِيَ إِلَّا عَلَىٰ رَبِّ ٱلۡعَٰلَمِينَ ﴿١٢٧﴾

ތަރުޖަމާ

فَٱفۡتَحۡ بَيۡنِي وَبَيۡنَهُمۡ = ފަހެ ތިމަގާއި އެމީހުންނާދެމެދު حكم ކޮށްދެއްވާނދޭވެ. / ނިޔާކުރައްވާނދޭވެ!.۞
فَتۡحًا = حكم އަދުލު / ނިޔާއަދުލެއް.۞ وَنَجِّنِي وَمَن مَّعِيَ = އަދި ތިމަގާއި އަދި ތިމަގާއި
އެކުގައިވާމީހުން ސަލާމަތްކޮށްދެއްވާނދޭވެ!.۞ مِنَ ٱلۡمُؤۡمِنِينَ ﴿١١٨﴾ = مؤمن ންގެ ތެރެއިން.۞ فَأَنجَيۡنَٰهُ
وَمَن مَّعَهُۥ = ދެންފަހެ ތިމަންނަރަސްކަލާނގެ އެކަލޭގެފާނާ އަދި އެކަލޭގެފާނާއި އެކުގައިވާ މީހުން
ސަލާމަތްކުރެއްވީމެވެ.۞ فِي ٱلۡفُلۡكِ ٱلۡمَشۡحُونِ ﴿١١٩﴾ = ފުރި ބަރުވެފައިވާ ނަވުގައި.۞ ثُمَّ أَغۡرَقۡنَا بَعۡدُ =
ދެން އޭގެފަހުގައި ތިމަންނަރަސްކަލާނގެ غَرَق ކުރެއްވީމެވެ.۞ ٱلۡبَاقِينَ ﴿١٢٠﴾ = ބާކީ ދެންތިބިމީހުން.۞ إِنَّ فِي
ذَٰلِكَ = ހަމަކަށަވަރުން އެކަންތަކުގައިވެއެވެ.۞ لَأٓيَةً = ކަނޑައެޅި بيان ވެގެންވާ دليل އެއް.۞ وَمَا
كَانَ أَكۡثَرُهُم = އަދި އެމީހުންގެ ގިނަމީހުން ނުވިއެވެ.۞ مُّؤۡمِنِينَ ﴿١٢١﴾ = مؤمن ންކަމުގައި /
މުޠީޢުވި މީހުންކަމުގައި.۞ وَإِنَّ رَبَّكَ = އަދި ހަމަކަށަވަރުން ކަލޭގޭފާނުގެ ربّ އެވީ.۞ لَهُوَ ٱلۡعَزِيزُ
ٱلرَّحِيمُ ﴿١٢٢﴾ = ކަނޑައެޅިގެން عزّة ވަންތަ رحمة ލޯބިން ބޮޑުވެގެންވާ ކަލާނގެއެވެ.۞ كَذَّبَتۡ عَادٌ = عَادُ
ބަޔަކު ދޮގުކުރިއެވެ.۞ ٱلۡمُرۡسَلِينَ ﴿١٢٣﴾ = ފޮނުއްވުނު ރަސޫލުން.۞ إِذۡ قَالَ لَهُمۡ = އެމީހުންނަށް
ވިދާޅުވިހިނދު.۞ أَخُوهُمۡ هُودٌ = އެމީހުންގެ أخ هود عليه السّلام.۞ أَلَا تَتَّقُونَ ﴿١٢٤﴾ = ކަލޭމެން تقوى
ނުވާނެހެއްޔެވެ؟ ކަލޭމެން ބިރުވެތިނުވާނެހެއްޔެވެ؟۞ إِنِّي لَكُمۡ = ހަމަކަށަވަރުން އަހުރެންނަކީ ކަލޭމެންނަށްވާ.۞
رَسُولٌ أَمِينٌ ﴿١٢٥﴾ = أمانة ތެރި رسول އެކެވެ.۞ فَٱتَّقُواْ ٱللَّهَ = ފަހެ ކަލޭމެން اللّه އަށް تقوى ވެރިވާށެވެ!.
ބިރުވެތިވާށެވެ!.۞ وَأَطِيعُونِ ﴿١٢٦﴾ = އަދި ކަލޭމެން އަހުރެންނަށް ކިޔަމަންތެރިވާށެވެ!.۞ وَمَآ أَسۡـَٔلُكُمۡ عَلَيۡهِ
= އަދި އެކަންތަކަށްޓަކައި (އުޖޫރަ: رسول ކަން އިއްވުމުގެ މައްޗަށް) ކަލޭމެންގެ ކިބައިން އަހުރެން

ނުދެމެވެ.۞ مِنْ أَجْرٍ = އެއްވެސް އުޖޫރައެއް.۞ إِنْ أَجْرِىَ = އަހުރެންގެ އުޖޫރަ ނުވެއެވެ.۞ إِلَّا عَلَىٰ رَبِّ ٱلْعَـٰلَمِينَ (١٢٧) = عَالم ތަކުގެ ވެރި ربّ ގެ حضرة ން މެނުވީ.۞

إِجْمَالِي މާނަ

(١١٨) ފަހެ ތިމަގާއި އެމީހުންނާދެމެދު حكم އެއްކުރައްވައި ނިޔާއެއްކުރައްވާނދޭވެ! އަދި ތިމަގާއި ތިމަގާއިއާއިއެކުގައިވާ مؤمن ން ސަލާމަތްކުރައްވާނދޭވެ!

(١١٩) ދެންފަހެ އެކަލޭގެފާނާއި އަދި އެކަލޭގެފާނާއި އެކުގައިވާ މީހުން ފުރިބާރުވެފައިވާ ނަވުގައި ތިމަންރަސްކަލާނގެ ސަލާމަތްކުރެއްވީމެވެ.

(١٢٠) ދެން އޭގެފަހުގައި ބާކީވީ މީހުން ތިމަންރަސްކަލާނގެ غَرَق ކުރެއްވީމެވެ. ހަލާކު ކުރެއްވީމެވެ.

(١٢١) ހަމަކަށަވަރުން އެކަންކަމުގައި (އެބަހީ: نوح عليه السّلام އާ އެކަލޭގެފާނާއި އެކުގައިވާ مؤمن ން ނަވުގައި ސަލާމަތްކުރެއްވުމާއި ކާފަރުން غرق ކުރެއްވުމާއި އެހެންގޮތް ކަންކަމުގައި) بيان ވެގެންވާ دليل އާއި عبرة ވެއެވެ. އަދި އޭގެ ގިނަމީހުން مؤمن ންކަމުގައި ނުވިއެވެ.

(١٢٢) އަދި ހަމަކަށަވަރުން ކަލޭގެފާނުގެ ރައްބުވެރިކަލާނގެއީ ربّ އީ ކަނޑައެޅިގެން عزّة ވަންތަ އަދި رحمة ފުޅުވަންތަ ބޮޑުވެގެންވާ ކަލާނގެއެވެ.

(١٢٣) عَاد ބަޔަކީވެސް އެމީހުންގެތެރެއިން ފޮނުއްވުނު رسول ދޮގުކުރިއެވެ. އެއީ هُوْدُ عليه السّلام އެވެ.

(١٢٤) އެމީހުންގެ أخ هود عليه السّلام އެމީހުންނަށް ވިދާޅުވިއެވެ. ކަލޭމެން ދެން تقوى ވެރި ނުވާނޭތޯއެވެ؟ (اللّٰه އަށް ބިރުވެތިނުވާނޭތޯއެވެ؟)

(١٢٥) ހަމަކަށަވަރުން އަހުރެންނީ ކަލޭމެންނަށްޓަކާ أمانة ތެރި رسول އެކެކެވެ.

(١٢٦) ދެން ކަލޭމެން اللّٰه އަށް تقوى ވެރިވާށެވެ! އަދި ކަލޭމެން މިކަންކަމުގައި ތިމަންކަލޭގެފާނަށް ކިޔަމަންތެރިވާށެވެ!

(١٢٧) އަދި އެކަމަށްޓަކައި މައްސަލަ (އެބަހީ: رسول ކަން އިއްވުމާއި ކަލޭމެންނަށް نصيحة ތެރިވުމުގެ މައްސަލަ) އަހުރެން ކަލޭމެންގެ ކިބައިން އެއްވެސް އުޖޫރައެއް ނުދެމެވެ. އަހުރެންގެ ދަރުމަ ހަމައެކަނި عالم ތައް ހައްދަވައިބަލަހައްޓަވާ އެކަލާނގެ ވެރި ربّ ގެ حضرة ންމެނުވީ ނުވެއެވެ.

أَتَبْنُونَ بِكُلِّ رِيعٍ ءَايَةً تَعْبَثُونَ ١٢٨ وَتَتَّخِذُونَ مَصَانِعَ لَعَلَّكُمْ تَخْلُدُونَ ١٢٩ وَإِذَا بَطَشْتُم بَطَشْتُمْ جَبَّارِينَ ١٣٠
فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُونِ ١٣١ وَاتَّقُوا الَّذِي أَمَدَّكُم بِمَا تَعْلَمُونَ ١٣٢ أَمَدَّكُم بِأَنْعَامٍ وَبَنِينَ ١٣٣ وَجَنَّاتٍ وَعُيُونٍ ١٣٤ إِنِّي
أَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ ١٣٥ قَالُوا سَوَاءٌ عَلَيْنَا أَوَعَظْتَ أَمْ لَمْ تَكُن مِّنَ الْوَاعِظِينَ ١٣٦ إِنْ هَٰذَا إِلَّا
خُلُقُ الْأَوَّلِينَ ١٣٧ وَمَا نَحْنُ بِمُعَذَّبِينَ ١٣٨

މުފްރަދާތު

أَتَبْنُونَ = ކަލޭމެން ހަދަނީ ހެއްޔެވެ؟ ހަދަނިވިއުމެވެ. ❁ بِكُلِّ رِيعٍ = ކޮންމެ އުސްބިމެއްގައި / ކޮންމެ
މަގެއްގައި. ❁ ءَايَةً = ބިނާއެއް. ❁ تَعْبَثُونَ ١٢٨ = ކަލޭމެން ކުޅުނީ. ވާހަކަ ކަންތައްކަން. ❁ وَتَتَّخِذُونَ
مَصَانِعَ = އަދި ކަލޭމެން ކިއްލާތަކާއި ގަސްދުވަރުތައް. ނުވަތަ ފެންބަހައްޓާ ކަލޭމެން ހަދައިގަންނަ ހެއްޔެވެ؟ ❁
لَعَلَّكُمْ تَخْلُدُونَ ١٢٩ = ކަލޭމެން (ދުނިޔޭގައި މަރުނުވެ) ދެމިތިބޭނެ ކަމަށް. ❁ وَإِذَا بَطَشْتُم = އަދި ކަލޭމެން
ޖިހާދުގައި ޖަހައި عقوبة އެއްދޭނަމަ. ❁ بَطَشْتُمْ جَبَّارِينَ ١٣٠ = ކަލޭމެން ޖަހައި عقوبة ދެނީ جبَّار
ނުބައިމީހުން عقوبة ދޭގޮތަށް ނުހަރުކަށިކޮށެވެ. ❁ فَاتَّقُوا اللَّهَ = ފަހެ ކަލޭމެން الله އަށް تقوى ވެރިވާށެވެ!.
ބިރުވެތިވާށެވެ!. ❁ وَأَطِيعُونِ ١٣١ = އަދި ކަލޭމެން އަޅުގަނޑަށް ކިޔަމަންތެރިވާށެވެ!. ❁ وَاتَّقُوا الَّذِي
أَمَدَّكُم = އަދި ކަލޭމެންނަށް (ދީނުގައި) މަދަދުކުރައްވާ ދެއްވި ކަލާނގެއަށް ކަލޭމެން ބިރުވެތިވާށެވެ!. ❁ بِمَا
تَعْلَمُونَ ١٣٢ = ކަލޭމެން ދަންނަކަމެއްޗިން. ❁ أَمَدَّكُم = އެކަލާނގެ ކަލޭމެންނަށް މަދަދުދެއްވިއެވެ. ❁
بِأَنْعَامٍ وَبَنِينَ ١٣٣ = نعم ސޫފިންނާއި ދަރިންނެވެ. ❁ وَجَنَّاتٍ وَعُيُونٍ ١٣٤ = އަދި ބަގީޗާތަކާއި
ފެންތަކުން. ❁ إِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ = ހަގީގަތުގައި އަޅުގަނޑު ކަލޭމެންގެ މައްޗަށް ބިރުގަންނަމެވެ. ❁
عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ ١٣٥ = ބޮޑުދުވަހެއްގެ عذاب އެވެ. ❁ قَالُوا = އެމީހުން ބުނެފިއެވެ. ❁
سَوَاءٌ عَلَيْنَا = އަޅުގަނޑުމެންގެ މައްޗަށް ހަމަހަމައެވެ. ❁ أَوَعَظْتَ = ކަލޭގެފާނު އަޅުގަނޑުމެންނަށް وعظ نصيحة
ދެއްވިއަސް. ❁ أَمْ لَمْ تَكُن = ނުވަތަ ކަލޭގެފާނު ނުވިއަސް. ❁ مِّنَ الْوَاعِظِينَ ١٣٦ = وعظ نصيحة ދޭ
މީހުންގެތެރެއިން. ❁ إِنْ هَٰذَا = މިކަން ނުވެއެވެ. (މިއަދު ދައްކަވާ ވާހަކަ ނުވެއެވެ.) ❁ إِلَّا خُلُقُ الْأَوَّلِينَ ١٣٧

= އިސްވެދިޔަ މީސްތަކުންގެ ޢާދަކުރުމުގައި މެނުވީ.۞ وَمَا نَحْنُ = އަދި އަހުރެމެން ނުވެއެވެ.۞ بِمُعَذَّبِينَ ﴿١٣٨﴾

= عذاب ދެވޭނިވި ބައެއްކަމުގައި.۞

إجْمَالِي މާނަ

(١٢٨) (ރަސޫލާ) އުސް ކޮންމެތަނެއްގައި ނުވަތަ ކޮންމެ މަގެއްގައި ކަލޭމެން ކުޅެ ވިޔަނުދާ ކަންތައްކުރުމަށް އުސްބިނާއެއް ހަދަނީހެއްޔެވެ؟ ހަދަނީއެވެ.

(١٢٩) އަދި ކަލޭމެން (ދުނިޔޭގައި މަރުނުވެ) ދެމިތިބުމަށްޓަކައި ނުވަތަ ތިބޭނޭކަމަށް – ބޭނި ކިއްލާތަކާއި ފެންބެރިތަކާއި ގަނޑުވަރުތައް ހަދަނީއެވެ. ބިނާކުރަނީއެވެ.

(١٣٠) އަދި ކަލޭމެން މީހަކަށް އަދަބެއްދިނީ عقوبة ދެއްދެނީމާ ކަލޭމެން ހަރުކަށިކަމުގައި ނުބައި جبّار ން ކުރާގޮތަކަށް ނު حقّ ނޫނެވެ. އަނިޔާވެރިގޮތުގައެވެ.

(١٣١) ފަހެ ކަލޭމެން الله އަށް تقوى ވެރިވާށެވެ! ބިރުވެތިވާށެވެ! އަދި ތިމަންކަލޭގެފާނަށް ކަލޭމެން ކިޔަމަންވާށެވެ!

(١٣٢) އަދި ކަލޭމެން ދަންނަ ކަލޭމެންނަށް އެނގޭތަކެތިން މަދަދުކުރެއްވި ކަލާނގެއަށް ކަލޭމެން ބިރުވެތިވާށެވެ! تقوى ވެރިވާށެވެ!

(١٣٣) نعم ސޫފިންނާއި ދަރިންނާއި އެކަލާނގެ ކަލޭމެންނަށް މަދަދު ކުރެއްވިއެވެ.

(١٣٤) އަދި ބަގީޗާތަކާއި އާރުތަކުން ކޯރުތަކުން އެކަލާނގެ ކަލޭމެންނަށް މަދަދުކުރެއްވިއެވެ.

(١٣٥) ހަމަކަށަވަރުން ބޮޑުވެގެންވާ ދުވަހެއްގެ عذاب ކަލޭމެންގެމައްޗަށް އަތުވެދާނެކަމަށް އަހުރެން ބިރުގަންނަމެވެ.

(١٣٦) އެމީހުން يعنى: އެ قوم ގެ ކާފަރުން އެކަލޭގެފާނަށް ދެންނެވިއެވެ. ކަލޭގެފާނު އަހުރެމެންގެ މައްޗަށް وعظ އާއި نصيحة ދެއްވުމާއި ނުވަތަ ކަލޭގެފާނު وعظ އާއި نصيحة ނުދެއްވުމާ) ހަމަހަމައެވެ. (އަހުރެމެން إيمان ނުވާހުށީމެވެ.)

(١٣٧) މިވާހަކަތަކަކީ ހަމަ އިސްވެދިޔަ މީހުންގެ ދޮގުވާހަކަތައް ކަމުގައި މެނުވީއެވެ.

(١٣٨) އަދި އަހުރެމެންނަކީ عذاب ދެވޭނޭ ބައެއްކަމުގައި ނުވެއެވެ.

فَكَذَّبُوهُ فَأَهْلَكْنَاهُمْ ۚ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَةً ۖ وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُم مُّؤْمِنِينَ ﴿١٣٩﴾ وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ﴿١٤٠﴾ كَذَّبَتْ ثَمُودُ الْمُرْسَلِينَ
﴿١٤١﴾ إِذْ قَالَ لَهُمْ أَخُوهُمْ صَالِحٌ أَلَا تَتَّقُونَ ﴿١٤٢﴾ إِنِّي لَكُمْ رَسُولٌ أَمِينٌ ﴿١٤٣﴾ فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُونِ ﴿١٤٤﴾ وَمَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ ۖ
إِنْ أَجْرِيَ إِلَّا عَلَىٰ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٤٥﴾ أَتُتْرَكُونَ فِي مَا هَاهُنَا آمِنِينَ ﴿١٤٦﴾ فِي جَنَّاتٍ وَعُيُونٍ ﴿١٤٧﴾ وَزُرُوعٍ وَنَخْلٍ طَلْعُهَا هَضِيمٌ
﴿١٤٨﴾

މުފްރަދާތު

فَكَذَّبُوهُ = ފަހެ އެމީހުން އެކަލޭގެފާނު ދޮގުކުރިއެވެ.۞ فَأَهْلَكْنَاهُمْ = ފަހެ އެއުރެން ތިމަންރަސްކަލާނގެ
އެއުރެން ހަލާކުކޮށްލައްވައިފީމެވެ.۞ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ = ހަމަކަށަވަރުން އެކަންތައްގައި ވެއެވެ. (އެ قوم ހަލާކު
ކުރެއްވުމުގައި ވެއެވެ.)۞ لَأَيَةً = ކަށަވަރު ޢަލާމަތެއް بيان ވެގެންވާ دليل އެއް.۞ وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُم = އަދި
އެމީހުންގެ ގިނަމީހުން ނުވެއެވެ.۞ مُّؤْمِنِينَ ﴿١٣٩﴾ = مؤمن ންކަމުގައި / ތެދުކުރި މީހުންކަމުގައި.۞ وَإِنَّ رَبَّكَ
= އަދި ހަމަކަށަވަރުން ކަލޭގެފާނުގެ رَبّ އެވީ.۞ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ﴿١٤٠﴾ = ކަސްދެއްވެގެން عزّة ވަންތަ އަދި
رحمة ލެއްވުން ބޮޑުވެގެންވާ ކަލާނގެއެވެ.۞ كَذَّبَتْ ثَمُودُ = ثَمُود ބަޔަކުގެމީހުން ދޮގުކުރެއްވިއެވެ.۞
الْمُرْسَلِينَ ﴿١٤١﴾ = ފޮނުއްވުނު ބޭކަލުން / ރަސޫލުން.۞ إِذْ قَالَ لَهُمْ = އެމީހުންނަށް ވިދާޅުވިހިނދު.۞
أَخُوهُمْ صَالِحٌ = އެމީހުންގެ أخ صَالح (صالح عليه السّلام)۞ أَلَا تَتَّقُونَ ﴿١٤٢﴾ = ކަލޭމެން تقوى
ވެރިނުވާނޭތޯއެވެ؟ / ބިރުވެތިނުވާނޭތޯއެވެ؟۞ إِنِّي لَكُمْ = ހަމަކަށަވަރުން އަހުރެންނަކީ ކަލޭމެންނަށް.۞
رَسُولٌ أَمِينٌ ﴿١٤٣﴾ = އަމާނާތްތެރި رسول އަކީމެވެ.۞ فَاتَّقُوا اللَّهَ = ފަހެ ކަލޭމެން اللّٰه އަށް تقوى
ވެރިވާށެވެ!. ބިރުވެތިވާށެވެ!.۞ وَأَطِيعُونِ ﴿١٤٤﴾ = އަދި ކަލޭމެން މިއަހުރެންނަށް ކިޔަމަންތެރިވާށެވެ!.۞
وَمَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ = އަދި އެކަމުގެ މައްޗަށް (އެބަހީ: رسول ކަން އިއްވުމުގެ މައްޗަށް) ކަލޭމެންގެ ކިބައިން
އަހުރެން ނުއެދެމެވެ.۞ مِنْ أَجْرٍ = އެއްވެސް أجور އެއް.۞ إِنْ أَجْرِيَ = އަހުރެންގެ އުޖޫރަ ނުވެއެވެ.۞
إِلَّا عَلَىٰ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٤٥﴾ = عَالم ތަކުގެ ربّ ގެ حضرة ގެ ގާތުގައި މެނުވީ.۞ أَتُتْرَكُونَ = ކަލޭމެން
ދޫކޮށްލެވޭނެބާއެވެ؟۞ فِي مَا هَاهُنَا = މިތާވާތަކެތީގެތެރޭގައި (މިދުނިޔޭގެ ތަކެތީގެ ތެރޭގައި) ۞
آمِنِينَ ﴿١٤٦﴾ = އަމާންކަމާއެކު. (އެއްވެސް ބިރެއް ނެތި)۞ فِي جَنَّاتٍ وَعُيُونٍ ﴿١٤٧﴾ = ބަގީޗާތަކުގައި

ކުރުމަށްޓަކައި.۞ وَزُرُوعٍ وَنَخْلٍ = ދަނޑުވެރިކަމާއި ކަދުރު ގަސްތަކުގައި.۞ طَلْعُهَا هَضِيمٌ ﴿١٤٨﴾ = އޭގެ އަލު ދޮންވެ މަޑުވެފައިވާ. (އޭގެ ޢިނާގަނޑު ފަށްގާވެފައިވާ)۞

إجْمَالِي މާނަ

(١٣٩) ފަހެ، އެމީހުން އެކަލޭގެފާނު ދޮގުކޮށްފިއެވެ. ފަހެ، ތިމަންރަސްކަލާނގެ އެމީހުން ހަލާކުކުރެއްވީމެވެ. ހަމަކަށަވަރުން އެކަންތައްތަކުގައި (އެބަހީ: هود ގެފާނުގެ قوم ގެމީހުން އެމީހުންގެ رسول ދޮގުކުރުމުގެ ސަބަބުން އެމީހުން ހަލާކުކުރެއްވުމުގައި ކަލޭގެފާނުގެ قوم ގެމީހުންނަށާ) ދަރިވަރުންނަށް عبرة އެއްވެއެވެ. އަދި އެމީހުންކުރެ ގިނަމީހުން مؤمن ންކަމުގައި ނުވިއެވެ. ތެދުކުރި މީހުންކަމުގައި ނުވިއެވެ.

(١٤٠) އަދި ހަމަކަށަވަރުން ކަލޭގެފާނުގެ ربّ އީ عزّة ވަންތަ އަދި رحمة ލެއްވުން ބޮޑުކަލާނގެއެވެ.

(١٤١) އަދި ثمود ބަޔަކުގެމީހުން ފޮނުއްވުނު ر سول ން ދޮގުކުރިއެވެ.

(١٤٢) އޭރު އެމީހުންގެ أخ (صَالح ގެފާނު) صالح عليه السّلام - ވިދާޅުވިހިނދުގައެވެ. އެކަލޭގެފާނު ވިދާޅުވިއެވެ. ކަލޭމެން تقوى ވެރިނުވާނޭ ހެއްޔެވެ؟. ބިރުވެތި ނުވާނޭހެއްޔެވެ؟.

(١٤٣) ހަމަކަށަވަރުން އަހުރެންނަކީ ކަލޭމެންނަށްވާ އަމާނާތްތެރި رسول އަކެވެ.

(١٤٤) ފަހެ، ކަލޭމެން الله އަށް تقوى ވެރިވާށެވެ! ބިރުވެތިވާށެވެ!. އަދި ކަލޭމެން ތިމަންކަލޭގެފާނަށް ކިޔަމަންތެރިވާށެވެ!.

(١٤٥) އަދި އެކަމުގެމައްޗަކަށް (އެބަހީ: رسول ކަން އިއްވަވައި ކަލޭމެންނަށް نصيحة ތެރިވުމުގެ މައްޗަކަށް) އަހުރެން ކަލޭމެންގެ ކިބައިން އެއްވެސް އުޖޫރައަކަށް ނުއެދެމެވެ. އަދި އަހުރެންގެ ދަރުމަ عَالم ތަކުގެ ވެރި ربّ ގެ حضرة ގައި މެނުވީ ނުވެއެވެ.

(١٤٦) މިތާ މިދުނިޔޭގައިވާ ތަކެތީގެ ތެރެއަށް އަމާންކަމާއިއެކު އުޅުމަށް ކަލޭމެން ދޫކޮށްލެވޭނޭހެއްޔެވެ؟

(١٤٧) ، (١٤٨) އެތާވާ ބަގީޗާތަކާއި ކުރުތަކާއި ދަނޑުވެރިކަމާއި އަދި އޭގެ ޢިނާގަނޑު ފަށްގާވެފައިވާ ކަދުރު ގަސްތަކުގެ ތެރޭގައި (މަޖާނަގަނޑު ދޫކޮށްލެވިދާނޭ ހެއްޔެވެ؟)

وَتَنْحِتُونَ مِنَ ٱلْجِبَالِ بُيُوتًا فَرِهِينَ ﴿١٤٩﴾ فَٱتَّقُوا۟ ٱللَّهَ وَأَطِيعُونِ ﴿١٥٠﴾ وَلَا تُطِيعُوٓا۟ أَمْرَ ٱلْمُسْرِفِينَ ﴿١٥١﴾ ٱلَّذِينَ يُفْسِدُونَ فِى ٱلْأَرْضِ
وَلَا يُصْلِحُونَ ﴿١٥٢﴾ قَالُوٓا۟ إِنَّمَآ أَنتَ مِنَ ٱلْمُسَحَّرِينَ ﴿١٥٣﴾ مَآ أَنتَ إِلَّا بَشَرٌ مِّثْلُنَا فَأْتِ بِـَٔايَةٍ إِن كُنتَ مِنَ ٱلصَّـٰدِقِينَ ﴿١٥٤﴾ قَالَ
هَـٰذِهِۦ نَاقَةٌ لَّهَا شِرْبٌ وَلَكُمْ شِرْبُ يَوْمٍ مَّعْلُومٍ ﴿١٥٥﴾ وَلَا تَمَسُّوهَا بِسُوٓءٍ فَيَأْخُذَكُمْ عَذَابُ يَوْمٍ عَظِيمٍ ﴿١٥٦﴾ فَعَقَرُوهَا فَأَصْبَحُوا۟
نَـٰدِمِينَ ﴿١٥٧﴾

ލަފްޒީމާނަ

وَتَنْحِتُونَ مِنَ ٱلْجِبَالِ = އަދި ކަލޭމެން ފަރުބަދަތަކާ ހިލަކޮނެ ނަގައިގެން ހަދަނީއެވެ.❁ بُيُوتًا فَرِهِينَ
﴿١٤٩﴾ = ރަނގަޅު މާހިރުކޮށް.❁ فَٱتَّقُوا۟ ٱللَّهَ = ފަހެ ކަލޭމެން الله އަށް تقوى ވެރިވާށެވެ.! / ބިރުވެތިވާށެވެ.!❁
وَأَطِيعُونِ ﴿١٥٠﴾ = އަދި ކަލޭމެން އަހުރެންނަށް ކިޔަމަންތެރިވާށެވެ.!❁ وَلَا تُطِيعُوٓا۟ = އަދި ކަލޭމެން
ކިޔަމަން ނުވާށެވެ.!❁ أَمْرَ ٱلْمُسْرِفِينَ ﴿١٥١﴾ = ނުބައިކަންތަކުގައި ހައްދުފަހަނަޅައި ދިޔަމީހުންގެ ❁. ٱلَّذِينَ =
އެމީހުންނަކީ.❁ يُفْسِدُونَ فِى ٱلْأَرْضِ = ބިމުގައި ފަސާދަކުރާ މީހުންނެވެ.❁ وَلَا يُصْلِحُونَ ﴿١٥٢﴾ =
އަދި އެމީހުން إصلاح ނުކުރެއެވެ.❁ قَالُوٓا۟ = އެމީހުން ދަންނަވައިފިއެވެ.❁ إِنَّمَآ أَنتَ = ކަލޭފުޅު ވާކަން
ކަނޑައެޅިގެން.❁ مِنَ ٱلْمُسَحَّرِينَ ﴿١٥٣﴾ = سِحْر ގެ ހިތަހައިވާ މީހުންގެ ތެރެއިންނެވެ. (مَآ أَنتَ = ކަލޭފުޅު
ނުވެއެވެ.❁ إِلَّا بَشَرٌ مِّثْلُنَا = އަހުރެމެން ފަދަ އާދަމުގެދަރިއަކު ކަމުގައިމެނުވީ.❁ فَأْتِ بِـَٔايَةٍ = ފަހެ
ކަލޭފުޅު مُعْجِزَة އެއް ނިކަން ގެނެސްދެއްވާށެވެ.❁ إِن كُنتَ = ކަލޭފުޅު ވަނީނަމަ.❁ مِنَ ٱلصَّـٰدِقِينَ
﴿١٥٤﴾ = ތެދުވެރިންގެ ތެރެއިން.❁ قَالَ = އެކަލޭގެފާނު ވިދާޅުވިއެވެ.❁ هَـٰذِهِۦ نَاقَةٌ = މިއީ جمل އެކެވެ.❁
لَّهَا شِرْبٌ = ބޮނުމުގެ ފެން އެއަށް އޮންނާނެއެވެ.❁ وَلَكُمْ شِرْبُ يَوْمٍ = އަދި ކަލޭމެންނަށް ދުވަހެއްގެ ފެނުގެ
ނަސީބެވެ.❁ مَّعْلُومٍ ﴿١٥٥﴾ = ކަނޑައެޅިގެންވާ.❁ وَلَا تَمَسُّوهَا بِسُوٓءٍ = އަދި ކަލޭމެން އޭގައި
ނުބައިކަމާއިގެން ނުޖެހޭށެވެ. (އެއަށް ގެއްލުމެއް ނުދީ ހުންނާށެވެ.)❁ فَيَأْخُذَكُمْ = ފަހެ އެހެންވެއްޖެއްޔާ ކަލޭމެން
ގައިގައި ހިފައިގަންނާނެއެވެ.❁ عَذَابُ يَوْمٍ عَظِيمٍ ﴿١٥٦﴾ = ބޮޑުވެގެންވާ ދުވަހެއްގެ عذاب.❁ فَعَقَرُوهَا
ފަހެ އެމީހުން އެއަށް މަރައިލިއެވެ.❁ فَأَصْبَحُوا۟ نَـٰدِمِينَ ﴿١٥٧﴾ = ފަހެ ހިތާމަކުރާ حال އެމީހުން
ފެށިސްކޮށިއެވެ. (އެމީހުން ހިތާމަކުރާ ބަޔަކު ކަމުގައި ވެއްޖެއެވެ.)❁

إجْمَالِي މާނަ

(١٤٩) އަދި ކަލޭމެން ފަރުބަދަތަކުން ކޮނެއި ހުނަރުވެރިކަމާއިގެން ރަނގަޅަށް ގޯތިގެތައް ހަދަނީއެވެ.

(١٥٠) ފަހެ ކަލޭމެން الله އަށް تقوى ވެރިވާށެވެ. އަދި ކަލޭމެން އަޅުގަނޑަށް ކިޔަމަންތެރިވާށެވެ!

(١٥١) އަދި ނުބައިކަންތަކުގައި ދެމިހުރި مُسْرِف ންގެ أمر އަށް ކަލޭމެން ކިޔަމަންތެރިނުވާށެވެ!

(١٥٢) މިބައި مُسْرِف ންނަކީ ބިމުގައި ފަސާދަކުރާ މީހުންނެވެ. އަދި إصلاح ނުކުރާ މީހުންނެވެ.

(١٥٣) އެމީހުން – އެބަހީ: ثمود ބަޔަކުގެ ކާފިރުން ބުނެއްޖެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން ކަލޭގެފާނަކީ مخلوق ންގެ ތެރެއިންވާ ބަޔަކުކަމެވެ. ކަލޭގެފާނަކީ سِحْرُ ހެދިފައިވާ މީހުންގެތެރެއިންވާ ބަޔަކުކަމެވެ.

(١٥٤) އަޅުގަނޑުމެންކަހަލަ آدم ގެދަރިއަކު ކަމުގައި މެނުވީ ކަލޭގެފާނު ނުވެއެވެ. ކަލޭގެފާނަކީ (ދީނީދަޢުވާކުރާ ވާހަކަދެއްކެވުމުގައި) ތެދުވެރިޔެއްކަމުގައި ވާނަމަ ފަހެ ކަލޭގެފާނު ނިޝާނެއް مُعْجِزَة އެއް ގެނެސްދެއްވާށެވެ. رسول އަކުކަމުގައި ބެލޭގޮތަށް އެނގެންނެވެ.

(١٥٥) އެކަލޭގެފާނު يعنى: صالح عليه السّلام ވިދާޅުވިއެވެ. މިއީ ޖަމަލެކެވެ. (الله ގެ جمل ކޮޅެވެ.) (ޙަރުގެ) ފެން އެއްދުވަހު އޭނާއަށެވެ. (އެދުވަހު ކަލޭމެން ފެންބޮނުން ނުހުއްޓާށެވެ!) އަދި ކަނޑައެޅި އެނގިގެންވާ އަނެއްދުވަހު ފެން ކަލޭމެންނަށެވެ. (އެދުވަހު އެޖަމަލު ފެން ނުބޮންނައެވެ.)

(١٥٦) އަދި ނުބައިއެއް ގެނެސްދޭ ގޮތަކުން ކަލޭމެން އެޖަމަލުގައި ނުބެހޭށެވެ! (ކަސްދުކޮށް ޒަޚަމްކޮށް ނުވަތަ މަރައި ނުލާށެވެ.) އެގޮތަށް ކުރިއްޔާ ބޮޑުދުވަހެއްގެ عذاب އަރާނެއެވެ.

(١٥٧) ފަހެ އެމީހުން އެއާ މަރައިލިއެވެ. އޭރުން އެމީހުން ހިތާމަކުރާ حال ގައި ތިބިއެވެ. އެމީހުންނީ ހިތާމަކުރާ ބަޔަކުކަމުގައި ވެއްޖެއެވެ.

فَأَخَذَهُمُ ٱلْعَذَابُ ۚ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَأَيَةً ۖ وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُم مُّؤْمِنِينَ ﴿١٥٨﴾ وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ ٱلْعَزِيزُ ٱلرَّحِيمُ ﴿١٥٩﴾ كَذَّبَتْ قَوْمُ لُوطٍ
ٱلْمُرْسَلِينَ ﴿١٦٠﴾ إِذْ قَالَ لَهُمْ أَخُوهُمْ لُوطٌ أَلَا تَتَّقُونَ ﴿١٦١﴾ إِنِّي لَكُمْ رَسُولٌ أَمِينٌ ﴿١٦٢﴾ فَٱتَّقُوا۟ ٱللَّهَ وَأَطِيعُونِ ﴿١٦٣﴾ وَمَآ أَسْـَٔلُكُمْ عَلَيْهِ
مِنْ أَجْرٍ ۖ إِنْ أَجْرِيَ إِلَّا عَلَىٰ رَبِّ ٱلْعَٰلَمِينَ ﴿١٦٤﴾ أَتَأْتُونَ ٱلذُّكْرَانَ مِنَ ٱلْعَٰلَمِينَ ﴿١٦٥﴾ وَتَذَرُونَ مَا خَلَقَ لَكُمْ رَبُّكُم مِّنْ أَزْوَٰجِكُم ۚ
بَلْ أَنتُمْ قَوْمٌ عَادُونَ ﴿١٦٦﴾

މުފްރަދާތު

فَأَخَذَهُمُ ٱلْعَذَابُ = ފަހެ عَذَاب އެމީހުން ހިފައިގަންނެވިއެވެ. (އެމީހުންނަށް عذاب ޖެހިއްޖެއެވެ.)۞ إِنَّ فِي
ذَٰلِكَ = ހަމަކަށަވަރުން އެކަންތަކުގައި ވެއެވެ.۞ لَأَيَةً = ކަނޑައެޅިގެ بيان ވެގެންވާ دليل ۞. وَمَا كَانَ
أَكْثَرُهُم = އަދި އެމީހުންގެ ގިނަމީހުން ނުވެއެވެ.۞ مُّؤْمِنِينَ ﴿١٥٨﴾ = مؤمن ންނަކަށްގައި. ތެދުވެރި
މީހުންނަކަށްގައި.۞ وَإِنَّ رَبَّكَ = އަދި ހަމަކަށަވަރުން ކަލޭގެފާނުގެ ربُّ އެއީ.۞ لَهُوَ ٱلْعَزِيزُ ٱلرَّحِيمُ ﴿١٥٩﴾
= ކަނޑައެޅިގެން عزّة ވަންތަ رحمة ލެއްވުން ބޮޑުވެގެންވާ ކަލާނގެއެވެ.۞ كَذَّبَتْ قَوْمُ لُوطٍ = لُوْطُ قوم ގެ
މީހުން ދޮގުކޮށްފިއެވެ.۞ ٱلْمُرْسَلِينَ ﴿١٦٠﴾ = ފޮނުއްވުނު ބޭކަލުން.۞ إِذْ قَالَ لَهُمْ = އެމީހުންނަށް
ވިދާޅުވިހިނދު.۞ أَخُوهُمْ لُوطٌ = އެމީހުންގެ أخ لوط ގެފާނު (لوط عليه السّلام)۞ أَلَا تَتَّقُونَ ﴿١٦١﴾ =
ކަލޭމެން تقوى ވެރި ނުވާނޭތޯއެވެ؟. ބިރުވެތިނުވާނޭތޯއެވެ؟۞ إِنِّي لَكُمْ = ހަމަކަށަވަރުން އަޅުގަނޑަކީ
ކަލޭމެންނަށް.۞ رَسُولٌ أَمِينٌ ﴿١٦٢﴾ = އަމާނާތްތެރި رسول އެކެކެވެ.۞ فَٱتَّقُوا۟ ٱللَّهَ = ފަހެ ކަލޭމެން اللّه
އަށް تقوى ވެރިވާށެވެ!. ބިރުވެތިވާށެވެ!۞ وَأَطِيعُونِ ﴿١٦٣﴾ = އަދި ކަލޭމެން އަޅުގަނޑަށް
ކިޔަމަންތެރިވާށެވެ!۞ وَمَآ أَسْـَٔلُكُمْ عَلَيْهِ = އަދި އެކަމުގައި މަސައްކަތަށް (އެބަހީ: رسول ކަން އުފުލުމުގެ
މަސައްކަތަށް) ކަލޭމެންގެ ކިބައިން މުސާރައެއް ނުދަންނަވަމެވެ.۞ مِنْ أَجْرٍ = އުޖޫރައެއް أُجور އެއް.۞ إِنْ أَجْرِيَ
= މިކަމަށްލިބޭގޮތަށް أُجور ނުވެއެވެ.۞ إِلَّا عَلَىٰ رَبِّ ٱلْعَٰلَمِينَ ﴿١٦٤﴾ = عَالم ތަކުގެ ވެރި رَبّ ގެ حضرة
ން މެނުވީ.۞ أَتَأْتُونَ ٱلذُّكْرَانَ = ފިރިހެނުންނާ ގާތްވެ ޖިމާޢު ކުރަނީހެއްތޯއެވެ؟۞ مِنَ ٱلْعَٰلَمِينَ ﴿١٦٥﴾
= މީސްތަކުންގެތެރެއިން (عَالَم ތަކުގެތެރެއިން)۞ وَتَذَرُونَ = އަދި ކަލޭމެން ދޫކޮށްލަނީހެއްތޯއެވެ.۞ مَا خَلَقَ لَكُمْ
رَبُّكُم = ކަލޭމެންނަށް ކަލޭމެންގެ رَبّ ހައްދަވާފައިވާ ތަކެއްޗެވެ.۞ مِّنْ أَزْوَٰجِكُم = ކަލޭމެންގެ އަނބީންގެ

ތެރެއިން.۞ بَلْ أَنتُمْ = އަދި ކިޔެއްހެއްދެވެ؟ ކަލޭމެންނަކީ.۞ قَوْمٌ عَادُونَ ﴿١٦٦﴾ = (ފަހަނަޅައިގަތުމުގައި)
ހައްދުފަހަނަޅައިގަތް ބައެކެވެ.۞

إِجْمَالِي މާނަ

(١٥٨) ފަހެ އެމީހުންނަށް عذاب އަތުވެއްޖެއެވެ. (އެއީ ގަދަފަދަ ހަރަކާތާއިއެކު زَلْزَلَة އެކެވެ.) ހަމަކަށަވަރުން އެކަންތަކުގައި (އެބަހީ: ثمود ޤައުމުގެމީހުން އެމީހުންގެ رسول އާ صالح عليه السّلام ދެކޮޅުހެދުމުގެ ސަބަބުން އެމީހުން ހަލާކު ކުރެއްވުމުގައި ކަލޭގެފާނުންގެ أمّة ގެމީހުންނަށާ) عِبْرة އާއި نصيحة ވެއެވެ. އަދި އެމީހުންކުރެ ގިނަމީހުން مؤمن ންކަމުގައި ނުވިއެވެ. ތެދުކުރިމީހުންކަމުގައި ނުވިއެވެ.

(١٥٩) އަދި ހަމަކަށަވަރުން ކަލޭގެފާނުން ހެއްދެވިވޮޑިގެންވާ ربّ އީ ކަނޑައެޅިގެން عزّة ވަންތަ އަދި رحمة ލެއްވުން ބޮޑުވެގެންވާ ކަލާނގެއެވެ.

(١٦٠) އަދި لُوط قوم ގެ މީހުން ފޮނުއްވުނު رَسُول ބޭކަލުން ދޮގުކުރިއެވެ.

(١٦١) އެއީ އެމީހުންގެ أَخ لُوط عليه السّلام ވިދާޅުވިހިނދުގައެވެ. އެކަލޭގެފާނު ވިދާޅުވިއެވެ. ކަލޭމެން تقوى ވެރި ނުވާނޭހެއްޔެވެ.؟ ބިރުވެތިނުވާނޭހެއްޔެވެ.؟

(١٦٢) ހަމަކަށަވަރުން ތިމަންކަލޭގެފާނަކީ ކަލޭމެންނަށް އަމާނާތްތެރި رسول އެކެވެ.

(١٦٣) ފަހެ ކަލޭމެން الله އަށް تقوى ވެރިވާށެވެ.! އަދި ކަލޭމެން ތިމަންކަލޭގެފާނަށް ކިޔަމަންތެރިވާށެވެ!.

(١٦٤) އަދި އެކަމުގެ މައްޗަކަށް – އެބަހީ: رسول ކަން އިއްވަވާދެއްވުމުގެ މައްޗަކަށް) ކަލޭމެންގެ ކިބައިން ތިމަންކަލޭގެފާނު އެއްވެސް އުޖޫރައަކަށް ނޫޅުއްވަމެވެ. އަދި ތިމަންކަލޭގެފާނުގެ އުޖޫރަ عَالم ތަކުގެ ވެރި الله ގެ حضرة ގައި މެނުވީ ނުވެއެވެ.

(١٦٥) އަދި މީސްތަކުންކުރެ ފިރިހެނުން ކަލޭމެން ގެންގުޅެނީހެއްޔެވެ؟ (އެބަހީ: އަންހެނުންގެ ބަދަލުގައި ކަލޭމެން ފިރިހެނުންނާ جماع ވަނީއެވެ. ފިރިހެނުންނާ އުޅެނީއެވެ.)

(١٦٦) އަދި ކަލޭމެންގެ رَبُّ ކަލޭމެންނަށްޓަކައި ހައްދަވާފައިވާ އަންހެނުންނަށް ކަލޭމެން ދޫކޮށްލަނީއެވެ. ބޭނުން ނުކުރަނީއެވެ. އަދި ކިޔެއްހެއްދެވެ؟. ކަލޭމެންނަކީ – ނުބައިކަންތަކުގައި ހައްދުފަހަނަޅައިގަތް ބައެކެވެ.

قَالُوا۟ لَئِن لَّمْ تَنتَهِ يَـٰلُوطُ لَتَكُونَنَّ مِنَ ٱلْمُخْرَجِينَ ﴿١٦٧﴾ قَالَ إِنِّى لِعَمَلِكُم مِّنَ ٱلْقَالِينَ ﴿١٦٨﴾ رَبِّ نَجِّنِى وَأَهْلِى مِمَّا يَعْمَلُونَ ﴿١٦٩﴾
فَنَجَّيْنَـٰهُ وَأَهْلَهُۥٓ أَجْمَعِينَ ﴿١٧٠﴾ إِلَّا عَجُوزًا فِى ٱلْغَـٰبِرِينَ ﴿١٧١﴾ ثُمَّ دَمَّرْنَا ٱلْـَٔاخَرِينَ ﴿١٧٢﴾ وَأَمْطَرْنَا عَلَيْهِم مَّطَرًا ۖ فَسَآءَ مَطَرُ ٱلْمُنذَرِينَ ﴿١٧٣﴾
إِنَّ فِى ذَٰلِكَ لَـَٔايَةً ۖ وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُم مُّؤْمِنِينَ ﴿١٧٤﴾ وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ ٱلْعَزِيزُ ٱلرَّحِيمُ ﴿١٧٥﴾ كَذَّبَ أَصْحَـٰبُ لْـَٔيْكَةِ ٱلْمُرْسَلِينَ ﴿١٧٦﴾

ލަފުޒުވާ

قَالُوا۟ = އެމީހުން ބުންޏެވެ.✵ لَئِن لَّمْ تَنتَهِ يَـٰلُوطُ = އޭ لُوط އެވެ. ކަލޭގެފާނު (މިއަޑުގަދަކުރުން) ހުއްޓަވައި
ނުލައްވައިފިއްޔާ.✵ لَتَكُونَنَّ = ހަމަކަށަވަރުން ކަލޭގެފާނު ވާނެއެވެ.✵ مِنَ ٱلْمُخْرَجِينَ ﴿١٦٧﴾ = (ބޭރުން
ނެރުއްވެވޭނޭ މީހުންގެތެރޭގައެވެ.✵ قَالَ = އެކަލޭގެފާނު ވިދާޅުވިއެވެ.✵ إِنِّى لِعَمَلِكُم = ހަމަކަށަވަރުން
މިކަލޭގެފާނު ތިޔަ ކަލޭމެންގެ عمل އަށް.✵ مِّنَ ٱلْقَالِينَ ﴿١٦٨﴾ = ރުޅިއައިސް ދެކޭ މީހުންގެ ތެރެއިންނެވެ.✵
رَبِّ = އޭއަޅުގެ ربّ އެވެ.✵ نَجِّنِى وَأَهْلِى = މިއަޅުގޮތާއި މިއަޅުގެ أهل ވެރިން ސަލާމަތްކުރައްވާދެއްވާނދޭވެ!✵
مِمَّا يَعْمَلُونَ ﴿١٦٩﴾ = އެމީހުންގެ އެ عمل ތަކުން.✵ فَنَجَّيْنَـٰهُ = ފަހެ ތިމަންރަސްކަލާނގެ އެކަލޭގެފާނު
ސަލާމަތްކޮށްދެއްވީމެވެ.✵ وَأَهْلَهُۥٓ أَجْمَعِينَ ﴿١٧٠﴾ = އަދި އެކަލޭގެފާނުގެ އެންމެހައި أهْل ވެރިންނާއި.✵ إِلَّا
عَجُوزًا = އެންމެ عَجُوزْ އަށް ފިޔަވައި. (މުސްކުޅި އަންހެނަކު ފިޔަވައި)✵ فِى ٱلْغَـٰبِرِينَ ﴿١٧١﴾ = ބާކީވީ
މީހުންގެތެރޭގައިވި.✵ ثُمَّ دَمَّرْنَا = ދެން ތިމަންރަސްކަލާނގެ ހަލާކު ކުރެއްވީމެވެ.✵ ٱلْـَٔاخَرِينَ ﴿١٧٢﴾ =
ދެންތިބި އަނެއް މީސްތަކުން. وَأَمْطَرْنَا عَلَيْهِمْ = އަދި ތިމަންރަސްކަލާނގެ އެމީހުންގެ މައްޗަށް ވެއްސެވީމެވެ.✵
مَّطَرًا = ވާރޭއެއް.✵ فَسَآءَ = އަދި ނުބައިވެގެން ވިއެވެ.✵ مَطَرُ ٱلْمُنذَرِينَ ﴿١٧٣﴾ = إنْذَار ދެވުނު
މީހުންގެ ވާރޭ.✵ إِنَّ فِى ذَٰلِكَ = ހަމަކަށަވަރުން އެކަންތައްގައި ވެއެވެ.✵ لَـَٔايَةً = ކަނޑައެޅި بيان ދޭނެވާ
دليل އެއް.✵ وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ = އަދި އެމީހުންގެ ގިނަމީހުން ނުވިއެވެ.✵ مُّؤْمِنِينَ ﴿١٧٤﴾ = مؤمن
ންނަކުގައި / ތެދުކުރި މީހުންނަކުގައި.✵ وَإِنَّ رَبَّكَ = އަދި ހަމަކަށަވަރުން ކަލޭގެފާނުގެ ربّ އެވީ.✵ لَهُوَ
ٱلْعَزِيزُ ٱلرَّحِيمُ ﴿١٧٥﴾ = ކަނޑައެޅިގެން عزّة ވަންތަ، رحمة ލެއްވުން ބޮޑުވެގެންވާ ކަލާނގެއެވެ.✵ كَذَّبَ
أَصْحَـٰبُ لْـَٔيْكَةِ = أَيْكَةُ ގެ އަހުލުވެރިން ދޮގުކޮށްފިއެވެ.✵ ٱلْمُرْسَلِينَ ﴿١٧٦﴾ = ފޮނުއްވުނު ބޭކަލުން
(رسول ބޭކަލުން).✵

إجْمَالِي މާނަ

(١٦٧) އެމީހުން ދެންނެވިއެވެ. ހޭ لوط އެވެ. ކަލޭގެފާނު ތިޔަވަޑައިގަންނަވާ ވާހަކަ ހުއްޓަވައި ނުލައްވައިފިއްޔާ ކަލޭގެފާނުވާނީ (ރަށުން) ނެރުއްވިގެންވާ މީހުންގެތެރެއިންނެވެ. (އެބަހީ: ރަށުން ނެރުއްވާލެވިފައެވެ.)

(١٦٨) އެކަލޭގެފާނު ވިދާޅުވިއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން ތިމަންކަލޭގެފާނު މިވަނީ ކަލޭމެންގެ ތިޔަ عمل އަށް ރުޅިއަރާ މީހުންގެތެރެއިންނެވެ.

(١٦٩) އޭ ތިމަންގެ ربّ އެވެ. ތިމަންނާއި ތިމަންގެ أهل ވެރިން އެމީހުން އެކުރާ ކަންތައްތަކުން ސަލާމަތްކުރައްވާނދޭވެ!.

(١٧٠) ފަހެ އެކަލޭގެފާނާއި އެކަލޭގެފާނުގެ އެންމެހައި أهل ވެރިން ތިމަންރަސްކަލާނގެ ސަލާމަތްކުރައްވައި ނަޖާތްކުރެއްވީމެވެ.

(١٧١) ބާކީވީ މީހުންގެތެރޭގައި ވި އަންހެން عَجُوز އަކު ފިޔަވައެވެ. (މުސްކުޅި އަންހެން މީހަކު ފިޔަވައެވެ. އެއީ لُوط عليه السّلام ގެ އަނބިކަނބަލުން ކަމުގައިވިއެވެ. އެކަމަނާވީ ހަލާކުވި މީހުންގެތެރެއިންނެވެ.)

(١٧٢) ދެންތިބި އަނެއް މީސްތަކުން (އެބަހީ: لُوط عليه السّلام އާއި އެކަލޭގެފާނުގެ أهل ވެރިން ފިޔަވައި) ދެންތިބި މީހުން ތިމަންރަސްކަލާނގެ ހަލާކުކުރެއްވީމެވެ.

(١٧٣) އަދި އެމީހުންގެ މައްޗަށް ތިމަންރަސްކަލާނގެ (ހިލަފާރު) ވާރޭއެއް ވެއްސެވީމެވެ. ފަހެ إنْذار ކުރެވުނު މީހުންނަށް ވެހުނު ވާރޭ ނުބައިވީގޮތެވެ.

(١٧٤) ހަމަކަށަވަރުން އެކަންތައްގައި (އެބަހީ: لُوط عليه السّلام ގެ قوم ގެ މީހުން އެމީހުންގެ رسول ދޮގުކުރުމުގެ ސަބަބުން އެމީހުން ހަލާކު ކުރެއްވުމުގައި) ކަލޭގެފާނުގެ قوم ގެ މީހުންނަށްވާ دليل އާއި عبرة ވެއެވެ. އަދި އެމީހުންގެ ގިނަމީހުން مؤمن ނުވުމުގައި ނުވިއެވެ.

(١٧٥) އަދި ހަމަކަށަވަރުން ކަލޭގެފާނުގެ ހެއްދެވިވޮޑިގެންވާ ربّ އީ عزّة ވަންތަ އަދި رحمة ލެއްވުން ބޮޑުވެގެންވާ ކަލާނގެއެވެ.

(١٧٦) أَيْكَةُ ގެ އަހުލުވެރިން – އެތަނުގެ أهل ވެރިން – އެމީހުންގާތަށް ފޮނުއްވުނު رسول ބޭކަލުން ދޮގުކުރިއެވެ.

- ތަންނަމެކެވެ. أَيْكَةُ އަކީ أصل ގައި ބޮޑެތިބޮޑެތި ގަސްގަހުގެ ބާގީޗާތަކެކެވެ. އެއީ އެތަނުގެ ނަމެވެ. އެހެންވީމާ شُعَيْبُ عليه السّلام ފޮނުއްވާފައިވާ މިވަނީ ދެރަށަކަށެވެ. އެއީ مَدْيَنُ އާއި أَيْكَة އެވެ. قُرْطبى ގެ تفسير ގައި އެވާހަކަ އެބަހުރިއެވެ. والله أعلم .

إِذ قَالَ لَهُمْ شُعَيْبٌ أَلَا تَتَّقُونَ ﴿١٧٧﴾ إِنِّي لَكُمْ رَسُولٌ أَمِينٌ ﴿١٧٨﴾ فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُونِ ﴿١٧٩﴾ وَمَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ ۖ إِنْ أَجْرِيَ
إِلَّا عَلَىٰ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٨٠﴾ ۞ أَوْفُوا الْكَيْلَ وَلَا تَكُونُوا مِنَ الْمُخْسِرِينَ ﴿١٨١﴾ وَزِنُوا بِالْقِسْطَاسِ الْمُسْتَقِيمِ ﴿١٨٢﴾ وَلَا تَبْخَسُوا النَّاسَ
أَشْيَاءَهُمْ وَلَا تَعْثَوْا فِي الْأَرْضِ مُفْسِدِينَ ﴿١٨٣﴾ وَاتَّقُوا الَّذِي خَلَقَكُمْ وَالْجِبِلَّةَ الْأَوَّلِينَ ﴿١٨٤﴾ قَالُوا إِنَّمَا أَنْتَ مِنَ الْمُسَحَّرِينَ ﴿١٨٥﴾

ލަފުޒުވާ

إِذ قَالَ لَهُمْ شُعَيْبٌ = އެއިރު شُعَيْبُ عليه السّلام އެމީހުންނަށް ވިދާޅުވެއްޖެއެވެ.❁ أَلَا تَتَّقُونَ ﴿١٧٧﴾ =
ކަލޭމެން تقوى ވެރިނުވާނޭ ހެއްޔެވެ.؟ ބިރުވެތިނުވާނޭހެއްޔެވެ؟❁ إِنِّي لَكُمْ = ހަމަކަށަވަރުން ތިމަންނަކަލޭގެފާނީ
ކަލޭމެންނަށްވާ.❁ رَسُولٌ أَمِينٌ ﴿١٧٨﴾ = އަމާނާތްތެރި رسول އަކީމެވެ.❁ فَاتَّقُوا اللَّهَ = ފަހެ ކަލޭމެން اللّه
އަށް ބިރުވެތިވާށެވެ! تقوى ވެރިވާށެވެ!❁ وَأَطِيعُونِ ﴿١٧٩﴾ = އަދި ކަލޭމެން ތިމަންނަކަލޭގެފާނަށް
ކިޔަމަންތެރިވާށެވެ!❁ وَمَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ = އަދި އެކަމުގެ މައްޗަށް (އެބަހީ: رسول ކަން އިއްވުމުގެ
މައްޗަށް) ތިމަންނަކަލޭގެފާނު ކަލޭމެންނަކުން ނުއެދެމެވެ.❁ مِنْ أَجْرٍ = އެއްވެސް أُجور އަކަށް.❁ إِنْ أَجْرِيَ =
ތިމަންނަކަލޭގެފާނުގެ އުޖޫރަ ނުވެއެވެ.❁ إِلَّا عَلَىٰ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٨٠﴾ = عَالَم ތަކުގެ ވެރި ربّ ގެ حضرة ން
މެނުވީ.❁ ❁ أَوْفُوا الْكَيْلَ = ކަލޭމެން މިނުން ފުރިހަމަކޮށްދޭށެވެ. ތެދުވެރިކަމާއެކުކުރާށެވެ.❁ وَلَا تَكُونُوا = އަދި
ކަލޭމެން ނުވާށެވެ!❁ مِنَ الْمُخْسِرِينَ ﴿١٨١﴾ = އުނިކުރާމީހުންގެ ތެރެއިން.❁ وَزِنُوا بِالْقِسْطَاسِ =
އަދި مِيْزَان ން (ތިރާޒުން) ކަލޭމެން ކިރާށެވެ!❁ الْمُسْتَقِيمِ ﴿١٨٢﴾ = ސީދާވެގެންވާ.❁ وَلَا تَبْخَسُوا
النَّاسَ = އަދި ކަލޭމެން މީހުންނަށް މަދުނުކުރާށެވެ!❁ أَشْيَاءَهُمْ = އެމީހުންގެ ތަކެތި. (އެމީހުންގެ
ޙައްޤު)❁ وَلَا تَعْثَوْا فِي الْأَرْضِ = އަދި ކަލޭމެން ބިމުގައި ފަސާދަކޮށް ބޮޑުބޮޑުވެ ނުހިނގާށެވެ!❁ مُفْسِدِينَ
﴿١٨٣﴾ = ފަސާދަކުރާ حال ގައި.❁ وَاتَّقُوا الَّذِي خَلَقَكُمْ = އަދި ކަލޭމެން ހެއްދެވި ކަލާނގެއަށް ކަލޭމެން
ބިރުވެތިވާށެވެ!❁ وَالْجِبِلَّةَ الْأَوَّلِينَ ﴿١٨٤﴾ = އަދި އިސްވެދިޔަ ކުރީގެ خلق ތަކުންނާއި.❁ قَالُوا =
އެމީހުން ދަންނަވައިފިއެވެ.❁ إِنَّمَا أَنْتَ = ކަލޭގެފާނީ ހަމައެކަނިވަނީ.❁ مِنَ الْمُسَحَّرِينَ ﴿١٨٥﴾ = سِحر
ޖެހިފައިވާ މީހުންގެތެރެއިންނެވެ.❁

إجْمَالِي މާނަ

(١٧٧) އެއީ شُعَيْبُ عليه السّلام ވިދާޅުވިހިނދުގައެވެ. އެކަލޭގެފާނު އެމީހުންނަށް ވިދާޅުވިއެވެ. ކަލޭމެން تقوى ވެރި ނުވާނޫއެއްތޯ؟. ބިރުވެތިނުވާނޫއެއްތޯ.؟

(١٧٨) ހަމަކަށަވަރުން މިމަންކަލޭގެފާނީ ކަލޭމެންނަށްވާ އަމާނާތްތެރި رسول އެކެވެ.

(١٧٩) ފަހެ ކަލޭމެން الله އަށް تقوى ވެރިވާށެވެ.! އަދި ކަލޭމެން މިމަންކަލޭގެފާނަށް ކިޔަމަންތެރިވާށެވެ.!

(١٨٠) އަދި އެކަމުގެ މައްޗަކަށް (އެބަހީ: رسول ކަން އިއްވެވުމުގެމައްޗަކަށް) ކަލޭމެންގެ ކިބައިން އެއްވެސް أُجُور އަކަށް މިމަންކަލޭގެފާނު އެދިވަޑައިނުގަންނަވަމެވެ. މިމަންކަލޭގެފާނުގެ أجور ހަމައެކަނި عَالَم ތަކުގެ ވެރި ربّ ގެ حضرة ގައި މެނުވީ ނުވެއެވެ.

(١٨١) ކަލޭމެން މިނުން ހަމަހަމަކޮށްދޭށެވެ.! ފުރިހަމަކޮށްދޭށެވެ. އަދި އުނިކޮށްދޭ މީހުންގެތެރެއިން ކަލޭމެން ނުވާށެވެ.!

(١٨٢) އަދި ސީދާވެގެންވާ މިޒާނުން (مِيْزَان ން) ކަލޭމެން ވަޒަންކޮށްދޭށެވެ.!

(١٨٣) އަދި މީސްތަކުންނަށް އެމީހުންގެ ތަކެތި މަދުނުކޮށްދޭށެވެ.! އުނި ނުކޮށްދޭށެވެ.! އަދި ބިމުގައި ފަސާދަކުރާ حال ގައި ބޮޑުބާދުކޮށް ނުބައިކޮށް ފަސާދަކުރާ މީހުންކަމުގައި ނުވާށެވެ.!

(١٨٤) އަދި ކަލޭމެންނާއި އަދި އިސްވެދިޔަ خَلْق ތަކުން ހެއްދެވި ކަލާނގެއަށް، (الله އަށް) ބިރުވެތިވާށެވެ.!

(١٨٥) އެމީހުން ދަންނަވިއެވެ. ކަލޭގެފާނު ވާކަން ކަނޑައެޅިގެން سحر ޖެހިފައިވާ މީހުންގެތެރެއިންނެވެ.

وَمَآ أَنتَ إِلَّا بَشَرٌ مِّثْلُنَا وَإِن نَّظُنُّكَ لَمِنَ ٱلْكَٰذِبِينَ ﴿١٨٦﴾ فَأَسْقِطْ عَلَيْنَا كِسَفًا مِّنَ ٱلسَّمَآءِ إِن كُنتَ مِنَ ٱلصَّٰدِقِينَ ﴿١٨٧﴾ قَالَ رَبِّىٓ
أَعْلَمُ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿١٨٨﴾ فَكَذَّبُوهُ فَأَخَذَهُمْ عَذَابُ يَوْمِ ٱلظُّلَّةِ ۚ إِنَّهُۥ كَانَ عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ ﴿١٨٩﴾ إِنَّ فِى ذَٰلِكَ لَءَايَةً ۖ وَمَا كَانَ
أَكْثَرُهُم مُّؤْمِنِينَ ﴿١٩٠﴾ وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ ٱلْعَزِيزُ ٱلرَّحِيمُ ﴿١٩١﴾ وَإِنَّهُۥ لَتَنزِيلُ رَبِّ ٱلْعَٰلَمِينَ ﴿١٩٢﴾ نَزَلَ بِهِ ٱلرُّوحُ ٱلْأَمِينُ ﴿١٩٣﴾

ތަރުޖަމާ

وَمَآ أَنتَ = އަދި ކަލޭގެފާނު ނުވެއެވެ.✻ إِلَّا بَشَرٌ مِّثْلُنَا = އަހުރެމެންފަދަ آدم ގެދަރިއަކު ކަލޭގެ
ފުޅުވީ.✻ وَإِن نَّظُنُّكَ = އަދި ހަމަކަށަވަރުން އަހުރެމެން ކަލޭގެފާނާމެދު ހިތަނީ.✻ لَمِنَ ٱلْكَٰذِبِينَ ﴿١٨٦﴾
= ކަނޑައެޅިގެން ދޮގުވެރިންގެ ތެރެއިންނާ ކަމަށެވެ.✻ فَأَسْقِطْ عَلَيْنَا = ފަހެ އަހުރެމެންގެ މައްޗަށް ނިކަން
ވަށައިލައިދެއްވާށެވެ. ވައްޓާލައިދެއްވާށެވެ!.✻ كِسَفًا = އެތިއެތިކޮށްގެ.✻ مِّنَ ٱلسَّمَآءِ = އުޑުން.✻ إِن كُنتَ
= ކަލޭގެފާނު ވެވަޑައިގަންނަވަނީނަމަ.✻ مِنَ ٱلصَّٰدِقِينَ ﴿١٨٧﴾ = ތެދުވެރިންގެ ތެރެއިން.✻ قَالَ =
އެކަލޭގެފާނު ވިދާޅުވިއެވެ.✻ رَبِّىٓ أَعْلَمُ = މިތަންކަލޭގެފާނުންގެ رب ދަންނަވާގެ ގޮތުން ބޮޑުވެ.✻ بِمَا
تَعْمَلُونَ ﴿١٨٨﴾ = ކަލޭމެންކުރާ ކަންތައް.✻ فَكَذَّبُوهُ = ފަހެ އަހުރުމެން އެކަލޭގެފާނު ދޮގުކުރިއެވެ.✻
فَأَخَذَهُمْ = ފަހެ އަހުރުމެން ހިފައިފިއެވެ. / އަހުރުމެންނަށް ޖެހިއްޖެއެވެ.✻ عَذَابُ يَوْمِ ٱلظُّلَّةِ ۚ =
ހިޔަނި ދުވަހުގެ عذاب.✻ إِنَّهُۥ كَانَ = ހަމަކަށަވަރުން އެކަންވީއެވެ. އެ عذاب ވީއެވެ.✻ عَذَابَ يَوْمٍ
عَظِيمٍ ﴿١٨٩﴾ = ބޮޑުވެގެންވާ ދުވަހެއްގެ عذاب ކަމުގައި.✻ إِنَّ فِى ذَٰلِكَ = ހަމަކަށަވަރުން
އެކަންތަކުގައިވެއެވެ.✻ لَءَايَةً ۖ = ކަނޑައެޅި ބާރުވެގެންވާ دليل އެއް.✻ وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُم = އަދި
އަހުރުމެންގެ ގިނަބައިމީހުން ނުވިއެވެ.✻ مُّؤْمِنِينَ ﴿١٩٠﴾ = مؤمن ންކަމުގައި / ތެދުކުރި މީހުންކަމުގައި.✻ وَإِنَّ
رَبَّكَ = އަދި ހަމަކަށަވަރުން ކަލޭގެފާނުގެ رب އީ ✻ لَهُوَ ٱلْعَزِيزُ ٱلرَّحِيمُ ﴿١٩١﴾ = ކަނޑައެޅިގެން عزّة
ވަންތަ، رحمة ލެއްވުން ބޮޑުވެގެންވާ ކަލާނގެއެވެ.✻ وَإِنَّهُۥ = އަދި ހަމަކަށަވަރުން އެއީ يعنى: އެ قرآن
އަކީ.✻ لَتَنزِيلُ رَبِّ ٱلْعَٰلَمِينَ ﴿١٩٢﴾ = ކަނޑައެޅިގެން عالم ތަކުގެ ވެރި ربّ ގެ ބާވައިލެއްވުމެވެ.✻ نَزَلَ
بِهِ = އެއާއިގެން - އެބަހީ: قرآن އާއިގެން - ފައިބާވަޑައިގަތީ.✻ ٱلرُّوحُ ٱلْأَمِينُ ﴿١٩٣﴾ = މާތްވެގެންވާ
جبريل عليه السّلام އެވެ.✻

إِجْمَالِي މާނަ

(١٨٦) އަދި ހަމަ އަހުރެމެންފަދަ آدم ގެދަރިއަކު ކަމުގައި މެނުވީ ކަލޭގެފާނު ނުވެއެވެ. އަދި އަހުރެމެންނަށް ހީވާގޮތުގައި ކަލޭގެފާނު ވަނީ ދޮގުވެރިންގެތެރެއިންނެވެ.

(١٨٧) ފަހެ ކަލޭގެފާނަކީ ތެދުވެރިންގެ ތެރެއިންނާ ބާކަމަކު ކަމުގައިވަންޏާ އަހުރެމެންގެ މައްޗަށް އުޑުން އެތިކޮޅެއްގަނޑު ނިކަން ވައްޓާލައްވާށެވެ!

(١٨٨) އެކަލޭގެފާނު ވިދާޅުވިއެވެ. ކަލޭމެން ތިޔަކުރަމުންދާ ކަންތައްތައް ތިމަންކަލޭގެފާނުންގެ ربّ ދެނެވޮޑިގެންވެއެވެ. (އެކަލާނގެ އެކަންކަމަށް ޖަޒާދެއްވާނެއެވެ.)

(١٨٩) ދެންފަހެ އެމީހުން އެކަލޭގެފާނު ދޮގުކޮށްފިއެވެ. ދެން ހިޔަގަނޑުގެ ދުވަހުގެ عذاب އެމީހުންނަށް ޖެހިއްޖެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން އެ عذاب ވީ ބޮޑުވެގެންވާ ދުވަހެއްގެ عذاب ކަމުގައެވެ.

- ދަންނައެވެ. ހިޔަގަނޑުގެ ދުވަހަކީ އެމީހުންނަށް عذاب އައި ދުވަހެވެ. އެކަންވީގޮތަކީ އެބައި ބޮކަހުގެ އަރިމަތިން ރިވާގަދަވައި ... تفسير الطبرى ގައި އެހެންހެން نفسير ތަކުގައިވެއެވެ. އެބައިމީހުންގެ މައްޗަށް الله تعالى ބޮޑުވިލާގަނޑެއް ފޮނުއްވިއެވެ. ދެން އެބައިމީހުން މިސްކަކުން ފިނިކުރުމަށްޓަކައި އެވިލާގަނޑުގެ ހިޔަލަށް ޖަމާވިއެވެ. އެންމެން އެއްވެ جمع ވުމުން އެއްރަށްތަކެއްގެ މައްޗަށް އެމީހުންގެމައްޗަށް އަލިފާނުގެ ވަރުގަދަ ވެއްސެވުމާއި ހަލާކުކުރައްވައިފިއެވެ. އަދި އަނެއް ރިވާތެއްގައިވާގޮތުން އެމީހުންނަށް ގަދަހޫނުކަމާއި ބިންހެލުމެއް އައިސް މިސްކަކުން މަރުވިއެވެ. والله أعلم - = تفسير الطبرى =

(١٩٠) ހަމަކަށަވަރުން އެކަންކަމުގައި ކަށަވަރުކޮށްދެއްވާ بَيَان ވެގެންވާ دليل އާއި عبرة ވެއެވެ. އަދި އެމީހުންކުރެ ގިނަމީހުން مؤمن ނުކަމުގައި ނުވިއެވެ. ތެދުކުރާ މީހުންކަމުގައި ނުވިއެވެ.

(١٩١) އަދި ހަމަކަށަވަރުން ކަލޭގެފާނުގެ ހައްދަވާބޮޑުކަލާނގެ ربّ އެއީ ކަށަވަރުކުރެއްވުން عزّة ވަންތަ އަދި رحمة ލެއްވުން ބޮޑުވެގެންވާ ކަލާނގެއެވެ.

(١٩٢) ހަމަކަށަވަރުން މި قرآن އަކީ عَالم ތަކުގެ ހައްދަވާ ބޮޑުކަލާނގެ ربّ ގެ ބާވައިލެއްވުމެކެވެ.

(١٩٣) އެ قرآن ގެނައީ (الله ގެ حضرة ން) ފައިބާވަޑައިގަންނަވާ މަލާއިކަތާ جِبْريل الأمين އެވެ.

عَلَىٰ قَلْبِكَ لِتَكُونَ مِنَ ٱلْمُنذِرِينَ ﴿١٩٤﴾ بِلِسَانٍ عَرَبِيٍّ مُّبِينٍ ﴿١٩٥﴾ وَإِنَّهُۥ لَفِى زُبُرِ ٱلْأَوَّلِينَ ﴿١٩٦﴾ أَوَلَمْ يَكُن لَّهُمْ ءَايَةً أَن يَعْلَمَهُۥ عُلَمَٰٓؤُا۟
بَنِىٓ إِسْرَٰٓءِيلَ ﴿١٩٧﴾ وَلَوْ نَزَّلْنَٰهُ عَلَىٰ بَعْضِ ٱلْأَعْجَمِينَ ﴿١٩٨﴾ فَقَرَأَهُۥ عَلَيْهِم مَّا كَانُوا۟ بِهِۦ مُؤْمِنِينَ ﴿١٩٩﴾ كَذَٰلِكَ سَلَكْنَٰهُ فِى
قُلُوبِ ٱلْمُجْرِمِينَ ﴿٢٠٠﴾ لَا يُؤْمِنُونَ بِهِۦ حَتَّىٰ يَرَوُا۟ ٱلْعَذَابَ ٱلْأَلِيمَ ﴿٢٠١﴾ فَيَأْتِيَهُم بَغْتَةً وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿٢٠٢﴾ فَيَقُولُوا۟ هَلْ
نَحْنُ مُنظَرُونَ ﴿٢٠٣﴾ أَفَبِعَذَابِنَا يَسْتَعْجِلُونَ ﴿٢٠٤﴾

މުފުރަދާތު

عَلَىٰ قَلْبِكَ = ކަލޭގެފާނުގެ ހިތްމުބާރަކަށް. ✻ لِتَكُونَ = އެއީ ކަލޭގެފާނު ވުމަށްޓަކައެވެ. ✻ مِنَ
ٱلْمُنذِرِينَ ﴿١٩٤﴾ = إنْذار ކުރައްވާ ބަޔަކުގެތެރެއިން. ✻ بِلِسَانٍ عَرَبِيٍّ مُّبِينٍ ﴿١٩٥﴾ = بيان ވެގެންވާ
ޢަރަބިބަހުން وَإِنَّهُۥ އަދި ހަމަކަށަވަރުން އެ قرآن ވެއެވެ. ✻ لَفِى زُبُرِ ٱلْأَوَّلِينَ ﴿١٩٦﴾ = ހަމަކަށަވަރުން
އިސްވެދިޔަ ފޮތްތަކުގައި. (އިސްވެދިޔަ ބައެއް ފޮތްތަކުގައި)✻ أَوَلَمْ يَكُن لَّهُمْ ءَايَةً = އެމީހުންނަށް ވާނެ دليل
ކަމަށް ނުވިޔަފާނޫއްތޯއެވެ؟✻ أَن يَعْلَمَهُۥ = އެކަމު އެނގޭކަމުގައިވުން. ✻ عُلَمَٰٓؤُا۟ إِسْرَٰٓءِيلَ ﴿١٩٧﴾ = بَنِي
إسْرَائيل ގެ عَالِمُ ންނަށް. ✻ وَلَوْ نَزَّلْنَٰهُ = އަދި ތިމަންރަސްކަލާނގެ އެފޮތް ބާވައިލެއްވިނަމަ. ✻ عَلَىٰ بَعْضِ
ٱلْأَعْجَمِينَ ﴿١٩٨﴾ = عرب ނޫންބަސްވެރިއަކުގެ މައްޗަކަށް. عَجَمِي އެއްގެމައްޗަކަށް. ✻ فَقَرَأَهُۥ عَلَيْهِمْ = ދެން އޭނާ
އެ قرآن އެމީހުންގެމައްޗަށް ކިޔަވައިދިންނަމަ. ✻ مَّا كَانُوا۟ بِهِۦ مُؤْمِنِينَ ﴿١٩٩﴾ = އެމީހުން (يعنى: مكّة
ގެ مشرك ން) އެފޮތަށް إيمان ނުވީހެވެ. ކުރީ ނުކުރިހެވެ. ✻ كَذَٰلِكَ سَلَكْنَٰهُ = ތިމަންރަސްކަލާނގެ އެކަން
ވައްދަވާ (إيمان ނުވުން ވައްދަވާ) އެފަދައިންނެވެ. ✻ فِى قُلُوبِ ٱلْمُجْرِمِينَ ﴿٢٠٠﴾ = ނުބައި ނުބައިވާ مجرم
ންގެ ހިތްތަކުގައި. ✻ لَا يُؤْمِنُونَ بِهِۦ = އެމީހުން އެފޮތަށް إيمان ނުވާނެތެވެ. ✻ حَتَّىٰ يَرَوُا۟ =
އެމީހުންނަށް ފެނިއްޖައުމަށްދާންދެން. ✻ ٱلْعَذَابَ ٱلْأَلِيمَ ﴿٢٠١﴾ = ވޭންދެނިވި عذاب ✻ فَيَأْتِيَهُم بَغْتَةً =
ކުއްލިއަކަށް އައުން (އެ عذاب) ހަމަކުއްލިއަކަށް އަންނާނެއެވެ. ✻ وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿٢٠٢﴾ = އެމީހުންނަކަށް
إحساس ވެސް ނުވެވިއްޖާ. ✻ فَيَقُولُوا۟ = ވަގުތު އެމީހުން ބުނާނެއެވެ. ✻ هَلْ نَحْنُ مُنظَرُونَ ﴿٢٠٣﴾ = އަހުރެމެން
ލަސްކޮށްދެވޭނޫޅުއްތޯއެވެ؟✻ أَفَبِعَذَابِنَا يَسْتَعْجِلُونَ ﴿٢٠٤﴾ = އެމީހުން ވަކި ތިމަންރަސްކަލާނގެ عذاب
އަވަސްކުރަން އެދިގަންނަނީތޯއެވެ؟✻

إجْمَالِي މާނަ

(١٩٤) ކަލޭގެފާނުގެ ހިތްމުބާރަކަށް އެއްޗެހި ގެންނެވީ إنذار ކުރައްވާ ބަޔަކުގެތެރެއިން ކަލޭގެފާނު ވުމަށްޓަކައެވެ.

(١٩٥) އެއީ بيان ވެ ސާފުވެގެންވާ عرب ބަހުންނެވެ.

(١٩٦) އަދި ހަމަކަށަވަރުން އިސްވެދިޔަ ބައެއް سَمَاوِي ފޮތްތަކުގައި އެ قرآن ގެ خبر ވެއެވެ.

(١٩٧) އަދިވެސް بَنِي إسرائيلންގެ عَالِم ންނަށް އެކަމުގެ خبر ވާކަން އެނގޭކަން އެއީ އެމީހުންނަށް يعني: قرآن އަކީ إنكار ކުރާ މީހުންނަށް دليل އަކަށް ނުވެއްޖެތޯއެވެ؟ (އެބަހީ: قرآن ޙަޤީޤަތުގައިވާ ގޮތުގެ ދިރިހުރި އެއް عالم ންނަށް އެކަމުގެ خبر ވާކަން އެނގޭކަމީ އެއީ ތެދުކަމުގެ دليل އެކެވެ.)

(١٩٨)، (١٩٩) އަދި ތިމަންރަސްކަލާނގެ އެއީ عرب ބަހުން ވާހަކަނުދައްކާ މީހެއްގެމައްޗަށް ބާވައިލެއްވީނަމަ ދެން އޭނާ އެމީހުންގެ މައްޗަށް (މައްކާގެ މީހުންގެ މައްޗަށް) އެއީ ކިޔައިދިނަސް އެމީހުން އެއަށް إيمان ނުވާނެއެވެ.

(٢٠٠) ނުބައިވެގެންވާ مجرم ންގެ ހިތްތަކުގައި ތިމަންރަސްކަލާނގެ (إيمان ނުވުން) ވައްދަވައި ހަރުކަށިކުރެއްވީ އެގޮތައިންނެވެ.

(٢٠١) އެމީހުންނަށް ވޭންދެނިވި عذاب ފެންނަންދެން އެމީހުން އެއްޗަކަށް إيمان ނުވާނެއެވެ.

(٢٠٢) އެމީހުންނަށް އެ عذاب އަންނާނީ ހަމަކުއްލިއަކަށެވެ. އެމީހުންނަށް إحساس ވެސްވުމަކާއި ނުލައެވެ.

(٢٠٣) ފަހެ އެމީހުން ބުނާނެއެވެ. އެބަހީ: قرآن އަށް إنكار ކުރިމީހުން ބުނާނެއެވެ. އަހުރެމެން ލަސްކުރެވޭން ހުއްޓެވޭތޯ؟ މުހުލަތު ދެވޭނެހެއްޔެވެ. (އެބަހީ: އަހުރެން ދުނިޔެއަށް ގޮސް ހެޔޮ عمل ކުރުމަށް ތަންވަދެވޭނެހެއްޔެވެ؟)

(٢٠٤) އެމީހުން ފަހެ ތިމަންރަސްކަލާނގެ عذاب އަވަސްކުރަން އެދިހުރީހެއްޔެވެ؟ (އެމީހުން އެދުނީ ބަސްކޮށް ބުނެހުރުމެވެ.)

أَفَرَءَيْتَ إِن مَّتَّعْنَٰهُمْ سِنِينَ ﴿٢٠٥﴾ ثُمَّ جَآءَهُم مَّا كَانُوا۟ يُوعَدُونَ ﴿٢٠٦﴾ مَآ أَغْنَىٰ عَنْهُم مَّا كَانُوا۟ يُمَتَّعُونَ ﴿٢٠٧﴾ وَمَآ أَهْلَكْنَا مِن قَرْيَةٍ إِلَّا لَهَا مُنذِرُونَ ﴿٢٠٨﴾ ذِكْرَىٰ وَمَا كُنَّا ظَٰلِمِينَ ﴿٢٠٩﴾ وَمَا تَنَزَّلَتْ بِهِ ٱلشَّيَٰطِينُ ﴿٢١٠﴾ وَمَا يَنۢبَغِى لَهُمْ وَمَا يَسْتَطِيعُونَ ﴿٢١١﴾ إِنَّهُمْ عَنِ ٱلسَّمْعِ لَمَعْزُولُونَ ﴿٢١٢﴾ فَلَا تَدْعُ مَعَ ٱللَّهِ إِلَٰهًا ءَاخَرَ فَتَكُونَ مِنَ ٱلْمُعَذَّبِينَ ﴿٢١٣﴾ وَأَنذِرْ عَشِيرَتَكَ ٱلْأَقْرَبِينَ ﴿٢١٤﴾

ލަފުޒުވާ

أَفَرَءَيْتَ = ކަލޭގެފާނު ނިކަން ދެކެވަޑައިގެން ބައްލަވާށެވެ! / خبر ދީބައްލަވާށެވެ!۞ إِن مَّتَّعْنَٰهُمْ سِنِينَ
﴿٢٠٥﴾ = ތިމަންރަސްކަލާނގެ އެމީހުންނަށް އުފާވެރިކަމާއެކު ތިބުމަށް އަހަރުތަކުގައި ދުނިޔެވީނަމަވެސް.۞ ثُمَّ جَآءَهُم =
ދެން އެމީހުންނަށް އައިސްފިއްޔާ۞ مَّا كَانُوا۟ يُوعَدُونَ ﴿٢٠٦﴾ = އެމީހުންނަށް وعد ވެވުނު އެއި (އެމީހުންނަށް
وعد ވެވުނު عذاب)۞ مَآ أَغْنَىٰ عَنْهُم = އެމީހުންގެ ކިބައިން ފުއްދައިނުދެއްވާނެއެވެ. / އެމީހުންނަށް ފައިދާއެއް
ނުކުރާނެއެވެ.۞ مَّا كَانُوا۟ يُمَتَّعُونَ ﴿٢٠٧﴾ = އެމީހުންނަށް އުފާވުން ކަމާއި ދުނިޔެއިން.۞ وَمَآ أَهْلَكْنَا
= އަދި ތިމަންރަސްކަލާނގެ ހަލާކު ނުކުރައްވަމެވެ.۞ مِن قَرْيَةٍ = އެއްވެސް ރަށެއް.۞ إِلَّا لَهَا =
އެރަށަކަށް ވާނޭ.۞ مُنذِرُونَ ﴿٢٠٨﴾ = إنذار ކުރައްވާ ބަޔަކު / رسول ބަޔަކުން.۞ ذِكْرَىٰ = އެއީ
ހަނދާންކޮށްދިނުމަށްވެ.۞ وَمَا كُنَّا ظَٰلِمِينَ ﴿٢٠٩﴾ = އަދި އަނިޔާވެރިވެވޮޑިގެންވާ ކަލާނގެއި
ތިމަންރަސްކަލާނގެ ނުވަމެވެ.۞ وَمَا تَنَزَّلَتْ بِهِ = އަދި އެއާއިގެން - އެބަހީ: قرآن އާއިގެން -
ނުފައިބައެވެ.۞ ٱلشَّيَٰطِينُ ﴿٢١٠﴾ = ޝައިޠާނުންނެވެ.۞ وَمَا يَنۢبَغِى لَهُمْ = އަދި އެއީ އެޝައިޠާނުން
އަރިހަށް ކަމެއް ނޫނެވެ.۞ وَمَا يَسْتَطِيعُونَ ﴿٢١١﴾ = އަދި އެއީ އެޝައިޠާނުން ކުރެވޭނޭކަމެއް ނޫނެވެ.۞
إِنَّهُمْ = ހަމަކަށަވަރުން އެޝައިޠާނުން.۞ عَنِ ٱلسَّمْعِ = އެހުމުން. (އުޑުގެ خبر އެހުމުން)۞ لَمَعْزُولُونَ
﴿٢١٢﴾ = ހަމަކަށަވަރުން ދުރުކުރެވިގެންވާމީހުންނެވެ.۞ فَلَا تَدْعُ مَعَ ٱللَّهِ = ފަހެ ކަލޭގެފާނު الله އާއިއެކު ދުޢާ
دعاء ނުކުރައްވާށެވެ!۞ إِلَٰهًا ءَاخَرَ = އެހެން إله އަކަށް.۞ فَتَكُونَ = ފަހެ އެހެންނަމަ ކަލޭގެފާނު
ވާނެއެވެ.۞ مِنَ ٱلْمُعَذَّبِينَ ﴿٢١٣﴾ = عذاب ދެވިގެންވާ މީހުންގެ ތެރެއިން.۞ وَأَنذِرْ = އަދި ކަލޭގެފާނު
إنذار ކުރައްވާށެވެ!۞ عَشِيرَتَكَ = ކަލޭގެފާނުގެ ތިމާގެމީހުންނަށް.۞ ٱلْأَقْرَبِينَ ﴿٢١٤﴾ =
ގާތްވެގެންވާ.۞

إِجْمَالِي މާނަ

(٢٠٥) ކަލޭގެފާނު ނިކަން خبر ދެއްވައިބައްލަވާށެވެ. ތިމަންރަސްކަލާނގެ އެމީހުންނަށް އެތައްއަހަރުތަކެއްގެ އަރާމާއި މުއްދަތު ދިނިނަމަވެސް

(٢٠٦) ދެން އޭގެފަހުގައި އެމީހުންނަށް وَعْدُ ވެގެންވާ عذاب އެމީހުންނަށް އައިނަމަވެސް

(٢٠٧) އެދިން މުއްދަތުގައި ދިރިދިރިހުރުމުން އެއްވެސްކަމެއް އެމީހުންނަށް ނުފޫދުނުވާނެއެވެ. (އެމީހުންގެ شرك ން ދުރުވެ توبة ނުވާނަމައެވެ.) އެހެންވީ އެމީހުންގެ عذاب ލުއި ކުޑައެއްނުކުރެވޭނެއެވެ.

(٢٠٨) އަދި ތިމަންރަސްކަލާނގެ އެއްވެސް ރަށަކަށް إنذار ކުރައްވާނޭ رسول ބޭކަލުން ފޮނުއްވައިފައިމެނުވީ އެރަށެއް ހަލާކު ނުކުރައްވަމެވެ. (އެބަހީ: ކާފިރުރަށެއްވެސް ތިމަންރަސްކަލާނގެ ހަލާކުކުރައްވަނީ އެރަށަކަށް رسول ބޭކަލަކު ފޮނުއްވައި އެމީހުންނަށް إنذار ކުރެއްވުމަށްފަހު އެމީހުން إيمان ނުވީމައެވެ.

(٢٠٩) އެއީ އެމީހުންނަށް ހަނދާންކޮށްދެއްވުމަށެވެ. އަދި ތިމަންރަސްކަލާނގެއީ އަނިޔާވެރިވެވޮޑިގެންވާ ކަލާނގެއެއް ނޫނެވެ.

(٢١٠) އަދި އެ قرآن ގެނައީ (އުޅޭ ބިލަން) ޖިންނީ ޝައިޠާނުންނެއް ނޫނެވެ.

(٢١١) އަދި އެއީ އެޝައިޠާނުންނަށް އެކަށީގެންވާކަމެއް ނޫނެވެ. އަދި އެއީ އެޝައިޠާނުންނަށް ކުޅަދާނަވެވޭނެކަމެއްވެސް ނޫނެވެ.

(٢١٢) ހަމަކަށަވަރުން އެޝައިޠާނުންވަނީ (އުޑުގެ خبر ތަށް އެހުމުން) މުޅިން ދުރުކުރެވިގެންނެވެ. (އެހެންވީމާ އެ قرآن ގެނައީ އެޝައިޠާނުން ވިއްޔާ ކޮންފަދައަކުން ކަމެއްތޯއެވެ؟.)

(٢١٣) ފަހެ ކަލޭގެފާނު الله އާއިއެކު އެހެން إله އަކަށް ގޮވާ دعاء ނުކުރައްވާށެވެ.! އެހެން ކަމުގައިވިޔަނަމަ عذاب ދެވިގެންވާމީހުންގެ ތެރޭގައި ކަލޭގެފާނު ވެވަޑައިގަންނަވާނެއެވެ.

(٢١٤) އަދި ކަލޭގެފާނުގެ ގާތްތިމާގެ މީހުންނަށް إنذار ކުރައްވާށެވެ.!

وَٱخۡفِضۡ جَنَاحَكَ لِمَنِ ٱتَّبَعَكَ مِنَ ٱلۡمُؤۡمِنِينَ ﴿٢١٥﴾ فَإِنۡ عَصَوۡكَ فَقُلۡ إِنِّي بَرِيٓءٞ مِّمَّا تَعۡمَلُونَ ﴿٢١٦﴾ وَتَوَكَّلۡ عَلَى ٱلۡعَزِيزِ
ٱلرَّحِيمِ ﴿٢١٧﴾ ٱلَّذِي يَرَىٰكَ حِينَ تَقُومُ ﴿٢١٨﴾ وَتَقَلُّبَكَ فِي ٱلسَّٰجِدِينَ ﴿٢١٩﴾ إِنَّهُۥ هُوَ ٱلسَّمِيعُ ٱلۡعَلِيمُ ﴿٢٢٠﴾ هَلۡ أُنَبِّئُكُمۡ عَلَىٰ مَن تَنَزَّلُ
ٱلشَّيَٰطِينُ ﴿٢٢١﴾ تَنَزَّلُ عَلَىٰ كُلِّ أَفَّاكٍ أَثِيمٖ ﴿٢٢٢﴾ يُلۡقُونَ ٱلسَّمۡعَ وَأَكۡثَرُهُمۡ كَٰذِبُونَ ﴿٢٢٣﴾

ޝަރުޙާ

وَٱخۡفِضۡ جَنَاحَكَ = އަދި ކަލޭގޮފާނުގެ ފިޔަތޮށި ތިރިކުރައްވާށެވެ. (އޯގާތެރިވެ ވަޑައިގަންނަވާށެވެ.)۞ لِمَنِ
ٱتَّبَعَكَ = ކަލޭގޮފާނާއި تبع ވި މީހަކަށް.۞ مِنَ ٱلۡمُؤۡمِنِينَ ﴿٢١٥﴾ = مؤمن ނުންގެ ތެރެއިން. ۞ فَإِنۡ
عَصَوۡكَ = ފަހެ އެމީހުން ކަލޭގޮފާނަށް އުރެދިއްޖެއްޔާ.۞ فَقُلۡ = ފަހެ ކަލޭގޮފާނު ވިދާޅުވާށެވެ.۞ إِنِّي بَرِيٓءٞ
= ހަމަކަށަވަރުން މިއަހަރެން ވަކި ބަރީއަވެގެންވެއެވެ.۞ مِّمَّا تَعۡمَلُونَ ﴿٢١٦﴾ = ކަލޭމެން ކުރާކަންތަކުން.۞
وَتَوَكَّلۡ = އަދި ކަލޭގޮފާނު وكيل ކުރައްވާށެވެ!. (އިތުބާރު ކުރައްވާށެވެ!.) عَلَى ٱلۡعَزِيزِ ٱلرَّحِيمِ ﴿٢١٧﴾ = عزّة
ވަންތަ، رحمة ފުޅުވަންތަ ބޮޑުވެގެންވާ ކަލާނގެއަށެވެ.۞ ٱلَّذِي يَرَىٰكَ = އެކަލާނގެއީ ކަލޭގޮފާނު ދެކެވޮޑިގެންވާ
ކަލާނގެއެވެ.۞ حِينَ تَقُومُ ﴿٢١٨﴾ = ކަލޭގޮފާނު ތެދުވެވަޑައިގަންނަވާހިނދު.۞ وَتَقَلُّبَكَ = އަދި ކަލޭގޮފާނު
نَقُل ވެވަޑައިގަތުމުގައި.۞ فِي ٱلسَّٰجِدِينَ ﴿٢١٩﴾ = سَجِدَة ކުރާމީހުންގެ ތެރޭގައި.۞ إِنَّهُۥ هُوَ = ހަމަކަށަވަރުން
އެކަލާނގެއީ.۞ ٱلسَّمِيعُ ٱلۡعَلِيمُ ﴿٢٢٠﴾ = އަޑުއައްސަވާވޮޑިގެންވާ ދެނެވޮޑިގެންވާ ކަލާނގެއެވެ.۞ هَلۡ أُنَبِّئُكُمۡ =
މިމަންނަކަށް ކަލޭމެންނަށް خبر ދީދޭންތޯ؟۞ عَلَىٰ مَن تَنَزَّلُ ٱلشَّيَٰطِينُ ﴿٢٢١﴾ = އެމީހުންގެ މައްޗަށް
شيطان ފައިބާމީހާ.۞ تَنَزَّلُ = އެއުރެން ފައިބައެވެ.۞ عَلَىٰ كُلِّ أَفَّاكٍ = ދޮގުވެރިޔާ ގިނަ ކޮންމެ
އެކަކު މައްޗަށް.۞ أَثِيمٖ ﴿٢٢٢﴾ = ދޮގުވެރިޔާ ފާފަވެރިއަކަށް.۞ يُلۡقُونَ ٱلسَّمۡعَ = އެއުރެން އަޑު
އަހައެވެ. (އެބަހީ އުޑުން މަލާއިކަތުންގެ ބަސް خبر كَهِيْن ނުންނަށް ދެއްކުމަށެވެ.)۞ وَأَكۡثَرُهُمۡ = އަދި
އެމީހުންގެ ގިނަބަޔަކު. (އެ كهين ނުންގެ ތެރެއިން)۞ كَٰذِبُونَ ﴿٢٢٣﴾ = ދޮގުވެރިންނެވެ. (ނުވަތަ
އެމީހުންގެ ބޮޑުބަޔަކު ދޮގެވެ.)۞

إجْمَالِي މާނަ

(٢١٥) އަދި مؤمن ންކުރެ ކަލޭގެފާނަށް تبع ވާ މީހުންނާއިމެދު އޯގާތެރިވެވަޑައިގަންނަވާށެވެ!

(٢١٦) ފަހެ އެމީހުން ކަލޭގެފާނަށް އުރުދެއްޔާ އެމީހުނަށް ކަލޭގެފާނު ވިދާޅުވާށެވެ. ހަމަކަށަވަރުން ތިމަންނަކަލޭގެފާނު މިވަނީ ކަލޭމެންނުގެ ކަންތައްތަކުން މުޅިން ބަރީއަވެގެންނެވެ.

(٢١٧) އަދި عزّة ވަންތަ ގިނަގިނައިން رحمة ލައްވާ ކަލާނގެ حضرة އަށް ކަލޭގެފާނު وكيل ކުރައްވާށެވެ! (އެފަރާތަށް އިތުބާރު ކުރައްވައި ކަންތައްތައް އެފަރާތަށް حوال ކުރައްވާށެވެ!)

(٢١٨) އެކަލާނގެއީ ކަލޭގެފާނު (ނަމާދުގައި) ތެދުވެވަޑައިގަންނަވާހިނދު ދެކެވޮޑިގެންވާ ކަލާނގެއެވެ.

(٢١٩) އަދި ކަލޭގެފާނު رُكوع ކުރައްވާ سجدة ކުރައްވާއިރުވެސް އެކަލާނގެ ދެކެވޮޑިގެންވެއެވެ.

(٢٢٠) ހަމަކަށަވަރުން އެކަލާނގެއީ އަޑުއައްސަވާވޮޑިގެންވާ އަދި ދެނެވޮޑިގެންވާ ކަލާނގެއެވެ.

(٢٢١) އެމީހުންގެ މައްޗަށް شيطان ން ފައިބާ މީހުންގެ خبر ތިމަންނަކަލޭގެފާނު ކަލޭމެންނަށް ދެއްވަންހެއްޔެވެ؟

(٢٢٢) އެބައިމީހުން ފައިބަނީ ގިނަގިނައިން ދޮގުހަދާ އަދި ފާފަކުރާ މީހުންގެ މައްޗަށެވެ.

(٢٢٣) އެބައިމީހުން (އުޑުން އަހާ خبر ތައް) ކާހިނުންނަށް ބުނެދެއެވެ. އަދި އެމީހުންކުރެ ގިނަމީހުންނަކީ يعنى: ކާހިނުންކުރެ ގިނަމީހުންނަކީ ދޮގުވެރިންނެވެ. އެމީހުންގެ ގިނަވާހަކައަކީ ދޮގެވެ.

وَٱلشُّعَرَآءُ يَتَّبِعُهُمُ ٱلْغَاوُۥنَ ۝٢٢٤ أَلَمْ تَرَ أَنَّهُمْ فِي كُلِّ وَادٍ يَهِيمُونَ ۝٢٢٥ وَأَنَّهُمْ يَقُولُونَ مَا لَا يَفْعَلُونَ ۝٢٢٦ إِلَّا ٱلَّذِينَ
ءَامَنُوا۟ وَعَمِلُوا۟ ٱلصَّٰلِحَٰتِ وَذَكَرُوا۟ ٱللَّهَ كَثِيرًا وَٱنتَصَرُوا۟ مِنۢ بَعْدِ مَا ظُلِمُوا۟ ۗ وَسَيَعْلَمُ ٱلَّذِينَ ظَلَمُوٓا۟ أَىَّ مُنقَلَبٍ يَنقَلِبُونَ ۝٢٢٧

މުފްރަދާތު

وَٱلشُّعَرَآءُ = އަދި ޝާޢިރުން. (ދަންނަހުށެވެ.)۞ يَتَّبِعُهُمُ ٱلْغَاوُۥنَ ۝٢٢٤ = އެމީހުންނަށް غاوِي މީން تَبَعَ

ވެއެވެ. (غاوِي އަކީ شيطانُ އެވެ. ނުވަތަ މަގުފުރެއްދާ ނުބައިމީހުންނެވެ.)۞ أَلَمْ تَرَ أَنَّهُمْ = ކަލޭގެފާނު

ދެކެވަޑައިނުގަންނަވަނީހެއްޔެވެ؟ ހަމަކަށަވަރުން އެމީހުން.۞ فِي كُلِّ وَادٍ = ކޮންމެ وَادِي އެއްގައި.۞

يَهِيمُونَ ۝٢٢٥ = ވަދުގެން ހާސްއެވެ. / ޙީރާނީވެގަންނައެވެ.۞ وَأَنَّهُمْ يَقُولُونَ = އަދި ހަމަކަށަވަރުން އެމީހުން،

ބުނެއެވެ. / ބުނާނެއެވެ.۞ مَا لَا يَفْعَلُونَ ۝٢٢٦ = އެމީހުން ނުކުރާ ކަންތައް.۞ إِلَّا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ =

إيمان ވެއްޖެ މީސްތަކުންނާއި.۞ وَعَمِلُوا۟ ٱلصَّٰلِحَٰتِ = އަދި އެމީހުން صالح عمل ކުރި.۞ وَذَكَرُوا۟ ٱللَّهَ

كَثِيرًا = އަދި ގިނަގިނައިން الله އަށް ذِكر ކުރި، ހަނދާންކުރި.۞ وَٱنتَصَرُوا۟ އަދި އެމީހުންނަށް نصر ލިބި.۞

مِنۢ بَعْدِ مَا ظُلِمُوا۟ ۗ = އެމީހުންނަށް އަނިޔާ ލިބުމުގެފަހުން.۞ وَسَيَعْلَمُ ٱلَّذِينَ ظَلَمُوٓا۟ = އަދި

އަނިޔާވެރިވި މީސްތަކުންނަށް ނިކަންހުރެ އެނގޭނެއެވެ.۞ أَىَّ مُنقَلَبٍ يَنقَلِبُونَ ۝٢٢٧ = އެމީހުން

ފުރުޅުގަންނާނީ ކޮންތަނަކަށްކަން / އެމީހުން ފުރުޅުގަންނާ ތަނަކީ ކޮންތަނެއްކަން.۞

إِجْمَالِي މާނަ

(٢٢٤) އަދި شاعر ން އެބަހީ: ޝިޢުރުވެރިން ތަބާވާނެއެވެ. އެމީހުންނާއި غاوي ވި މީހުން تبع ވެއެވެ. (غَاوی އަކީ شيطان އެވެ. ނުވަތަ މަގުފުރެއްދާ ކޮންމެ މީހެކެވެ. آدم ގެދަރިކޮޅުން ޖިންނިކޮޅުން ހަމަހަމައެވެ.)

(٢٢٥) އަދި އެމީހުން ކޮންމެ وادى އެއްގައިވެސް ހިނގާ އަދި ޖީރާހޮޅިގަން ކަލާމުގައި ފަތުރާވަރި ނުގަތްނަވަތާ ރުތަވިއެވެ. (އެބަހީ: އެމީހުން ކޮންމެ ފަންނެއްގައިވެސް ޝިޢުރު ކިޔައެވެ.)

(٢٢٦) އަދި އެމީހުން ނުކުރާ ކަންތައްތައް ވާހަކަ އެމީހުން ބުނާނެއެވެ.

(٢٢٧) އެމީހުންގެ ތެރެއިން އީމާންވެގެން صالح ކަން އަދި ގިނަގިނައިން الله އަށް ذكر ކުރި الله ހަނދާންކުރާ ބަޔަކު މީހުން ދެކޮޅުވެއެވެ. އަދި އެމީހުންނަށް އަނިޔާވެރިކުރި نصر ލިބުން މީހުން ދެކޮޅުވެއެވެ. (އެއީ: مؤمن ންގެ ތެރެއިން ޝިޢުރުވެރިންނެވެ. حسّان بن ثابت ކަހަލަ ބޭކަލުންނެވެ. އެފަދަ މީހުންނަށް ގެއްލުން ނުވާނެއެވެ. ދެކޮޅަށް نصر ލިބުނީމުންނެވެ.) އަދި އަނިޔާވެރިވި މީހުން ކޮންބައެއް مشرك ންނަށް ދެއްވުން ފުރުޞަތެއްނުވާނެ ތަނަކީ ކޮންތަނެއްކަން ނިކަންނުރާ އެނގިގެންނެވެ. (އެތަނަކީ އަލި ނަރަކައެވެ. والله أعلم)